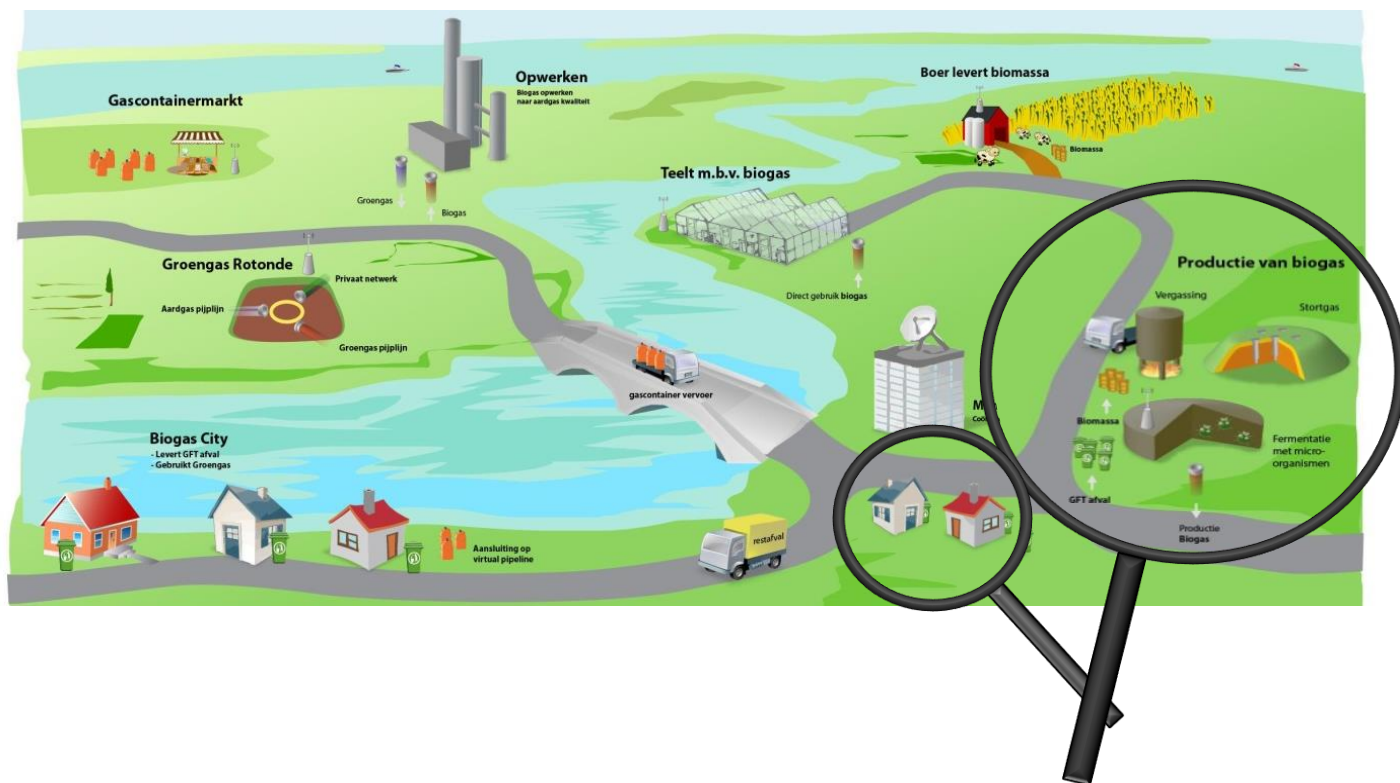

Maatschappelijk Draagvlak voor Biovergisters:

De casussen Coevorden en Foxhol

Groningen, 19 juni 2016

Auteurs: dr. C. J. Wiekens, drs. M. Harmelink, drs. J. Beeksmā, drs. L. J. M. Heijne, dr. J. M. E. Klarenbeek & drs. P. Poelarends

Kenniscentrum Energie

Hanzehogeschool Groningen

Contactpersoon: c.j.wiekens@pl.hanze.nl (Carina Wiekens)

Management samenvatting

In hoeverre is er sprake van maatschappelijk draagvlak voor biovergisters? In dit onderzoek zijn publieke discussies over biovergisters in Noord-Nederland als uitgangspunt genomen. Op basis van deze discussies is gekozen voor het nader bestuderen van het draagvlak voor twee biovergisters die relatief veel in het nieuws geweest zijn: een agrarische biovergister die nabij de wijk Klinkenvlier in Coevorden staat en een industriële biovergister die geplaatst zou worden in Foxhol, maar mede door publiek protest niet geplaatst is. Longitudinale contextanalyses en discoursanalyses zijn uitgevoerd op basis van gepubliceerde teksten in online en offline media. Hiermee is het verloop van het debat dat in de media heeft plaatsgevonden in kaart gebracht, zijn de actoren die het debat domineren geïdentificeerd en zijn patronen in de communicatie beschreven. Hierna hebben we kwantitatief en kwalitatief onderzoek uitgevoerd onder omwonenden van de (plannen voor de) biovergisters.

Uit de resultaten blijkt dat er in deze casussen geen sprake is van draagvlak voor de biovergisters. Verhalen die in de media beschreven worden, blijken representatief te zijn voor de mening van de omwonenden van de biovergisters. Omwonenden construeren de biovergisters als onbetrouwbare en gevaarlijke installaties en hebben weinig vertrouwen in de initiatiefnemers van de biovergisters en in de overheid. Er blijkt geen inhoudelijk debat op gang gekomen te zijn over de wenselijkheid van biovergisters: omwonenden geven hun argumenten tegen, maar de overheid verwijst slechts naar regels en procedures die correct opgevolgd zijn. De exploitanten verwijzen eveneens naar regels en procedures en, in het geval van de casus Foxhol, geven aan zich maximaal in te zetten om overlast te voorkomen. Of een biovergister wenselijk is, wat een dergelijke installatie eventueel bij kan dragen aan het verduurzamen van de energievoorziening, wanneer en op welke plek een biovergister wenselijk is, komt niet aan de orde.

In de Noordelijke Energie Agenda is een belangrijke rol voor het opwekken van biogas weggelegd. Indien de ambitieuze plannen die op de agenda staan, uitgevoerd dienen te worden, lijkt het belangrijk dat het publieke debat inhoudelijk op gang komt. Op basis van de bevindingen van dit onderzoek geven we enkele concrete adviezen met betrekking tot de factoren die bijdragen aan het creëren van draagvlak (bijvoorbeeld over waargenomen procedurele en distributieve rechtvaardigheid, het verstrekken van hoogwaardige informatie en de rol van stankoverlast in de acceptatie van biovergisters). Hiernaast is het advies dat meerdere partijen zich in het debat gaan mengen. Deskundigen en milieugroeperingen nemen tot op heden niet deel aan het debat en kunnen een waardevolle bijdrage leveren. Pas als er een debat op gang komt tussen verschillende partijen over de wenselijkheid van biovergisters, kan bepaald worden of er voldoende draagvlak voor biovergisters is en of het eventueel gecreëerd kan worden.

Kennisgeving

Het hier beschreven onderzoek maakt deel uit van het project Flexigas. Flexigas is geïnitieerd door RenQi, een samenwerkingsverband tussen de Hanzehogeschool Groningen, DNV-GL en TNO. Het project is mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Groningen, Provincie Groningen, Europese Unie, Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Ministerie van Economische Zaken, Pieken in de Delta en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland, en wordt ondersteund door Energy Valley.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding.....	4
Lokaal draagvlak voor het opwekken van bio-energie	4
Maatschappelijk draagvlak voor het opwekken van energie.....	4
Maatschappelijk draagvlak voor biogasinstallaties	6
Maatschappelijk draagvlak voor biogasinstallaties in Noord-Nederland	7
De selectie van relevante casussen.....	8
 Hoofdstuk 2 Longitudinale contextanalyses en discoursanalyses van de casussen	
Coevorden en Foxhol	11
Methode.....	12
Longitudinale contextanalyse	12
Discoursanalyse	13
Resultaten per casus	13
Casus 1: Coevorden.....	13
<i>Actoren</i>	<i>13</i>
<i>Chronologisch overzicht van aanleidingen berichtgeving</i>	<i>14</i>
<i>Discoursanalyse.....</i>	<i>16</i>
<i>Samenvatting</i>	<i>17</i>
Casus 2: Plannen voor een biovergister in Foxhol.....	17
<i>Actoren</i>	<i>18</i>
<i>Chronologisch overzicht van aanleidingen berichtgeving</i>	<i>18</i>
<i>Discoursanalyse.....</i>	<i>20</i>
<i>Samenvatting</i>	<i>21</i>
Samenvatting en conclusies longitudinale contextanalyses en discoursanalyses.....	21
 Hoofdstuk 3 Bewonersonderzoek in Coevorden en Foxhol.....	24
Methode.....	24
Resultaten per casus	26
Casus 1: Coevorden.....	26
<i>Respondenten.....</i>	<i>26</i>
<i>Resultaten vragenlijst.....</i>	<i>27</i>
<i>Resultaten interviews</i>	<i>29</i>
Casus 2: Foxhol.....	34
Samenvatting en conclusies bewonersonderzoek.....	34
 Hoofdstuk 4 Samenvatting en discussie	36
 <i>Dankwoord</i>	<i>40</i>
<i>Literatuurlijst.....</i>	<i>41</i>
<i>Overzicht van de bijlagen.....</i>	<i>43</i>

Hoofdstuk 1

Inleiding

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd met betrekking tot het verduurzamen van het energieverbruik. Waar nu nog voor 95% gebruik gemaakt wordt van fossiele brandstoffen en dus voor slechts 5% gebruik gemaakt wordt van duurzame energie, is de nationale energiedoelstelling dat het aandeel duurzame energie stijgt naar 14% in 2020. Het winnen van energie uit biomassa draagt voor ongeveer de helft bij aan de duurzame energievoorziening. Deze biomassa wordt door vergisting, vergassing of verbranding omgezet in bio-energie, waarbij verbranding en vergisting tot op heden in Nederland de meest gangbare vormen zijn. In dit onderzoek ligt de nadruk op de productie van biogas met behulp van biovergisters. Of er maatschappelijk draagvlak voor deze vorm van het opwekken van energie is en welke factoren hierop van invloed zijn, zijn vragen die in dit onderzoek centraal staan.

Lokaal draagvlak voor het opwekken van bio-energie

Uit initiatieven van onder andere de vier Noordelijke provincies in samenwerking met Energy Valley blijkt dat de Noordelijke provincies voorop willen lopen in de energietransitie. In de zogenaamde Noordelijke Energie Agenda (2013) staan ambitieuze doelen geformuleerd. Het winnen van energie uit biomassa maakt daar een belangrijk onderdeel van uit.

Ondanks het belang dat toegedicht wordt aan het winnen van energie uit biomassa, blijkt dat initiatieven op dit gebied regelmatig mislukken. Zo heeft de Europese Commissie geconstateerd dat van zeven Europese projecten, er slechts drie geslaagd genoemd konden worden (ECN, 2008). De vier projecten die mislukten, bleken te stranden door maatschappelijk protest. Opmerkelijk was dat het toepassen van eenzelfde techniek (in dit geval biovergisting) op de ene plaats wel geaccepteerd werd door omwonenden, terwijl het in hetzelfde land op een andere plaats op verzet stuitte. Dit lokale verzet kan er dus toe leiden dat initiatieven op het gebied van bio-energie falen. Gezien de ambities die Noord-Nederland zich gesteld heeft met betrekking tot bio-energie, lijkt dit een relevante regio om het draagvlak voor biovergisters te onderzoeken.¹

Maatschappelijk draagvlak voor het opwekken van duurzame energie

Hoewel er relatief weinig theorievorming is op het gebied van maatschappelijk draagvlak voor biovergisters, ligt dit anders voor het bredere thema 'het opwekken van duurzame energie'. Er zijn inmiddels vele theorieën geformuleerd waarin het draagvlak voor (het opwekken van) duurzame energie centraal staat. In deze theorieën worden dimensies en factoren aangewezen die van invloed op het draagvlak zijn. Volgens Wüstenhagen, Wolsink en Bürer (2007) bijvoorbeeld, bestaat maatschappelijke draagvlak uit drie dimensies: sociaal politieke acceptatie, acceptatie door de gemeenschap en marktacceptatie. Sociaal politieke acceptatie is de meest algemene vorm van sociale acceptatie. Het heeft betrekking op zowel de beleidskaders die gericht

¹ Hoewel 'draagvlak' en 'acceptatie' verschillend gedefinieerd kunnen worden, worden deze termen in dit onderzoek als synoniemen gebruikt.

zijn op het stimuleren van duurzame energie opwekking, alsook op de algemene acceptatie van nieuwe technologieën. Acceptatie door de gemeenschap (community) heeft betrekking op de keuze van lokale belanghebbenden, vooral bewoners en lokale autoriteiten, voor de locatie en de specifieke uitwerking van het project. Hierbij spelen processen als waargenomen procedurele rechtvaardigheid ('Worden beslissingen volgens een eerlijke procedure genomen, bijvoorbeeld door alle belanghebbenden de mogelijkheid te bieden in het besluitvormingsproces te participeren?'), waargenomen distributieve rechtvaardigheid ('Worden kosten en baten eerlijk verdeeld?') en vertrouwen in de intenties van de initiatiefnemers, investeerders en andere personen of instanties, een belangrijke rol. Tot slot houdt marktacceptatie de mate in waarin 'de markt' (consumenten, producenten, investeerders) gebruik maakt of investeert in duurzame energie. Over het algemeen kan gesteld worden dat sociaal politieke acceptatie, acceptatie door de (lokale) gemeenschap en marktacceptatie gezamenlijk bepalen of er gesproken kan worden van draagvlak voor een specifieke vorm van duurzame energie.

In het in dit rapport beschreven onderzoek wordt vooral gekeken naar acceptatie door de gemeenschap. Dit betekent dat processen als (waargenomen) rechtvaardigheid en vertrouwen in de betrokken partijen belangrijk zijn. Het belang van deze processen wordt eveneens onderstreept in onderzoek van Perlaviciute en Steg (2014). Deze onderzoekers wijzen erop dat energie en duurzaamheid complexe materie betreft. Om een goed beeld te krijgen van energietechnologieën is men afhankelijk van de informatie die men krijgt van anderen, bijvoorbeeld energiebedrijven, overheden, belangengroepen en kennisinstellingen. Hieruit zou opgemaakt kunnen worden dat acceptatie van biovergisters afhankelijk is van een combinatie van de boodschap die verschillende partijen verstrekken en het vertrouwen dat men in de partijen stelt.

Devine-Wright (2007) verklaart het al dan niet optreden van maatschappelijk draagvlak aan de hand van verschillende factoren: persoonlijke factoren (leeftijd, geslacht, sociale status en inkomen), sociaal-psychologische factoren (kennis en directe ervaringen, milieubewustzijn, politieke overtuigingen, gebondenheid aan een woonplek, waargenomen rechtvaardigheid en vertrouwen) en contextuele factoren (soort technologie en schaalgrootte, eigenaarschap, de verdeling van kosten en baten, en ruimtelijke aspecten). Hij pleit er bovendien voor om maatschappelijke opvattingen niet als een obstakel te zien. Door het uitvoeren van interdisciplinair onderzoek, waarbij Devine-Wright pleit voor het hanteren van kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen, kan de dynamica van het publieke debat over energietechnologieën beter begrepen worden. Met meer inzicht in de dynamica kan uiteindelijk beter ingegrepen worden op het proces.

Wat betreft sociaal-psychologische factoren die van invloed zijn op het optreden van draagvlak voor energietechnologieën, blijkt uit onderzoek van Perlaviciute en Steg (2015) dat persoonlijk waarden belangrijk zijn. Ze maken hierbij onderscheid tussen 'egoïstische waarden' (waarde toegekend aan persoonlijk rijkdom) en 'biosferische waarden' (waarde toegekend aan de natuur). Hoe sterker egoïstische waarden zijn, des te meer mensen aandacht schenken aan de (persoonlijke) consequenties die de technologie met zich meebrengt. Hoe sterker biosferische waarden zijn, des te meer men aandacht schenkt aan de consequenties die er zijn voor de natuur. Wat betreft draagvlak voor biovergisters zou dit kunnen betekenen dat er in de afwezigheid van persoonlijk gewin (baten die voortvloeien uit de vergister), mensen met meer egoïstische waarden hun oordeel baseren op de potentiële kosten die de biovergister heeft (bijvoorbeeld stank, lawaai en landschapsvervuiling). Mensen met meer biosferische waarden zullen daarentegen meer geneigd zijn de nadruk te leggen op de bijdrage die een vergister levert aan het opwekken van duurzame energie.

In het in dit rapport beschreven onderzoek wordt vooral gekeken naar het publieke draagvlak voor concrete biovergisters. Door zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden te gebruiken, wordt een beeld geschetst van zowel het publieke discours (de gesprekken die er over biovergisters in het publieke domein gevoerd worden) als de houding van omwonenden van concrete biovergisters. Hierbij wordt aandacht geschonken aan persoonlijke, sociaal-psychologische en contextuele factoren. De besproken theorieën vormen hierbij een algemeen kader, aangezien ze toepasbaar zijn op verschillende energietechnologieën. Echter, het hier beschreven onderzoek is niet het eerste onderzoek dat gedaan wordt naar het draagvlak voor het opwekken van energie uit biomassa. Om tot een goede uitwerking van de onderzoeksvraag te komen, zal eerst voorgaand onderzoek op dit specifieke gebied worden besproken.

Maatschappelijk draagvlak voor biogasinstallaties

Aan de hand van de Eurobarometer in 2007 kan geconcludeerd worden dat het opwekken van energie uit biomassa relatief onbekend is bij mensen. De grondhouding van mensen ten opzichte van deze vorm van opwek is positief, maar minder positief dan opwek uit andere bronnen (zon- en windenergie). Dit geldt voor zowel de gehele EU als Nederland. Opvallend is verder dat deskundigen een veel grotere rol voor bio-energie zien dan burgers.

Deze positieve grondhouding betekent niet dat alle plannen voor biogasinstallaties ook doorgang vinden, zoals ook in de introductie gesteld is. Uit een studie van zeven projecten in de EU zijn er, zoals gesteld, vier mislukt door maatschappelijk protest. Een belangrijke factor hierin bleek te zijn dat de baten op nationaal niveau zaten (bijvoorbeeld een vermindering van CO₂ uitstoot), terwijl de lasten lokaal gevoeld werden (bijvoorbeeld stank en geluidsoverlast). Op basis hiervan kan dus verwacht worden dat distributieve rechtvaardigheid een belangrijke rol speelt bij de acceptatie van biovergisters en dat dit bij de afwezigheid van compensatie voor ervaren lasten op lokaal niveau, negatief uit kan pakken.

Andere redenen voor het niet doorgaan van bio-energieprojecten waren onzekerheid van omwonenden over wat ze konden verwachten, een conflicterende visie op de waarde van een bos en de instrumentele waarde van hout als energiebron. Factoren van een geheel andere orde die eveneens van invloed waren op het al dan niet slagen projecten, waren synergie met andere activiteiten en bedrijvigheid in de omgeving. Twee voorbeelden waarin sprake was van een gebrek aan synergie, zijn concurrentie wat betreft de grond (landbouw, recreatie en milieu), of de bestemming van de biomassa-bronnen (houtsnippen kunnen gebruikt worden voor bio-energie, maar ook voor de papierindustrie). In het in dit rapport beschreven onderzoek wordt slechts naar de perceptie van deze factoren gekeken bij het vaststellen van het maatschappelijk draagvlak voor biovergisters. Dit betekent dus dat er bijvoorbeeld niet gekeken wordt naar de daadwerkelijke economische haalbaarheid van de vergisters.

De resultaten van een onderzoek van Upreti (2004) onderstrepen de conclusie dat weerstand de belangrijkste belemmering vormt voor nieuwe projecten. Upreti analyseerde drie casussen, waarbij slechts één succesvol genoemd kon worden. De voornaamste redenen voor verzet waren de locatie, gepercipieerde risico's (gezondheidsrisico's en risico's die voortkwamen uit een toenemend aantal vervoersbewegingen) en de negatieve effecten op het landschap en de ecologie. Andere redenen waren gevoelens van onrecht, wat met de eerder genoemde rechtvaardigheidsprincipes te maken heeft, en een zwakke communicatie strategie.

Grootschaliger onderzoek onder omwonenden van 19 bestaande agrarische biogasinstallaties in het Duitstalige deel van Zwitserland, is uitgevoerd door Soland, Steimer en

Götz (2013). Een groep van 3000 bewoners die woonachtig waren binnen een straal van 750 meter rond een biogasinstallatie, heeft een vragenlijst ontvangen waarin verschillende aspecten van acceptatie aan bod kwamen. Er is zowel naar de gepercipieerde baten (bijvoorbeeld de creatie van werkgelegenheid, milieu overwegingen, versterking van de gemeenschapszin en lagere energiekosten) als naar de gepercipieerde kosten (bijvoorbeeld stank, aantasting van het landschap, verminderde kwaliteit van leven, waardevermindering van onroerend goed en vermindering van toerisme) gekeken. Alle geselecteerde installaties lagen in kleine plattelandsgemeenten en produceerden vooral elektriciteit. Om onduidelijke redenen is gekozen voor installaties waartegen geen sterke protesten bestonden. 502 omwonenden hebben de vragenlijst ingevuld en geretourneerd en hun antwoorden zijn meegenomen in het onderzoek. Op basis van rechtvaardigheidstheorieën zijn er twee dimensies gevormd: 1) rechtvaardigheid ten aanzien van de verdeling van kosten en baten, en 2) rechtvaardigheid ten aanzien van de gevolgde procedures (participatiemogelijkheden, informatieverschaffing en vertrouwen in de exploitant). Uit de resultaten bleek dat de acceptatie van omwonenden hoog was, wat gezien de steekproef die is getrokken niet verrassend is. De mate van acceptatie werd sterk beïnvloed door zowel de waargenomen kosten en baten, als het vertrouwen in de exploitant. Deze factoren bleken een relatie met elkaar te hebben: het vertrouwen in de exploitant beïnvloedde de waargenomen kosten en baten, zowel in positieve als in negatieve zin.

Een belangrijke uitkomst van het onderzoek van Soland en collegae (2013) was dat stankoverlast een sterke samenhang vertoonde met (het gebrek aan) gepercipieerde baten en (een hoge mate van) gepercipieerde kosten. Mensen die stankoverlast rapporteerden, hadden bovendien minder vertrouwen in de exploitant dan mensen die geen stankoverlast rapporteerden. Of er sprake is van stankoverlast blijkt dus een belangrijke factor te zijn in de acceptatie van biogasinstallaties. Uit het onderzoek bleek verder dat de kwaliteit van de verstrekte informatie weliswaar samenhang met acceptatie, maar de ervaren participatiemogelijkheden niet. Naast het voorkomen van stankoverlast en het verstrekken van informatie, bleek, zoals genoemd, het vertrouwen in de exploitant belangrijk te zijn. Het vertrouwen in bekende lokale exploitanten bleek groter te zijn dan het vertrouwen in anonieme commerciële bedrijven en instellingen en dit had vervolgens invloed op de maatschappelijke acceptatie van de installatie.

Op basis van het onderzoek van Soland en collegae zou geconcludeerd kunnen worden dat exploitanten zich op de eerste plaats moeten richten op het voorkomen van stankoverlast en op de tweede plaats op het verstrekken van hoogwaardige informatie. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het verstrekken van hoogwaardige informatie zinloos is als er niets aan stankpreventie gedaan wordt.

Maatschappelijk draagvlak voor biogasinstallaties in Noord-Nederland

Zoals gesteld liet de Eurobarometer in 2007 zien dat de basishouding van Nederlanders ten opzichte van het halen van energie uit biomassa positief is. Wel bleken er veel vragen over de gevolgen van het plaatsen van een biogasinstallatie te zijn, bijvoorbeeld over eventuele stank, geluidsoverlast, mogelijke gevaren (explosiegevaar), toenemende vervoersbewegingen, et cetera. Ook bleken Nederlanders bij het vellen van een oordeel vooral te kijken naar het effect van een biogasinstallatie op hun woongenot (wat valt onder de egoïstische motieven volgens de theorie van Perlaviciute en Steg, 2015).

Het onderzoek dat ten grondslag ligt aan de Eurobarometer is uitgevoerd onder een brede populatie ('de Nederlander'). De vraag is wat er gebeurt met het draagvlak als er daadwerkelijk

een biogasinstallatie in de omgeving staat, of als er plannen voor een biogasinstallatie in de buurt worden gepresenteerd. Verzet tegen een concrete installatie wordt doorgaans door direct betrokkenen (omwonenden) geleverd en kan, zoals besproken, plannen voor installaties doorkruisen. Met de ambitieuze doelstellingen die Nederland, en in dit geval, Noord-Nederland heeft, is het belangrijk te weten hoe concrete (plannen voor) biogasinstallaties beoordeeld worden. In hoeverre is er draagvlak in de (lokale) gemeenschap? Om deze vraag te beantwoorden, doen we onderzoek naar twee concrete casussen in Noord-Nederland. Doelen van het onderzoek zijn het in kaart brengen van de maatschappelijke discussie over concrete biovergisters, het in kaart brengen van het verloop van deze discussies in de tijd en het in kaart brengen van het draagvlak dat er bij omwonenden is.

De selectie van relevante casussen

Om te onderzoeken in hoeverre er sprake is van maatschappelijk draagvlak voor concrete biovergisters in Noord-Nederland, hebben we in eerste instantie de conversaties over de biovergisters in kaart gebracht. Op basis hiervan hebben we bepaald welke casussen de meeste aandacht hebben gekregen en de publieke discussie gedomineerd hebben. Een quickscan is uitgevoerd om de discussies in kaart te brengen. Eerst is op het internet gezocht naar conversaties over biovergisters. Hiervoor zijn de zoektermen 'biovergister' AND ('plaatsnaam') gehanteerd. Bij plaatsnaam zijn de plaatsen waar een biovergister staat, ingevoerd. Om de plaatsnamen te bepalen, is een rapport van Flexigas gebruikt. Er is gezocht met behulp van Lexis Nexis, Lexis Web news, Krant van Toen, Twitter, Facebook, Youtube, Uitzending Gemist, Google en Topsy. De quickscan heeft geleid tot de resultaten in Tabel 1.1 op de volgende pagina. De cijfers in de tabel geven aan hoeveel berichten de zoektermen hebben opgeleverd.

Deze quickscan heeft meer dan 2000 berichten opgeleverd over biovergisters in Noord-Nederland. Deze grote hoeveelheid vroeg om een hanteerbare selectie waar nadere analyses op losgelaten konden worden. Op basis van de quickscan hebben we geconstateerd dat de casus waar de meeste publieke conversaties over gevoerd zijn, Coevorden is. Dit is dan ook de eerste casus die we meenemen in het onderzoek. Als tweede casus hebben we voor Foxhol gekozen, mede omdat hier sprake was van een andere situatie. In Foxhol betrof het plannen voor een biovergister die uiteindelijk niet uitgevoerd zijn door publiek verzet.

Tabel 1.1 Zoekresultaten op basis van (alleen) de zoekterm biovergister AND “plaatsnaam”

	Lexis news (ontdubbeld)	Lexis web news	Krant van toen NDC**	Twitter	facebook	youtube	uitzending gemist	google	Topsy
Foxhol	29	0	58 (4)	50-100	0	aantal..	1*	veel	~100
Warffum	4	0	4 (0)	3	0	0	0	32	4
Terneuzen / Sluiskil	7	0	0	0	0	0	0	veel	0
Stadskanaal	50	2	61 (12)	70	0	1 (suikerunie)	0	redelijk	90 (duplicaten)
Zoeterwoude	0	0	0	0	0	0	0	~90	0
Hoogkerk	72	2	70 (3)	~40		42	0	~170	~50
Dinteloord	40	0	13 (2)	~12	0	37	0	~130	~14
Coevorden	150	0	142 (6)	100-200	0	10	0	~180	~100

In de volgende hoofdstukken wordt getracht een antwoord te vinden op de vragen in hoeverre er sprake is van maatschappelijk draagvlak voor de biovergister(s) in Coevorden en Foxhol, hoe discussies over deze biovergisters zijn verlopen, wie de voornaamste personen zijn die de discussies leiden en wat de houding van omwonenden ten opzichte van (plannen voor) de biovergisters. Om deze vragen te kunnen beantwoorden is eerst een longitudinale contextanalyse uitgevoerd om een beeld te krijgen van het verloop van de communicatie rondom deze biovergisters en om de 'actoren' (personen) die het publieke debat domineren te identificeren. Hierna is een discoursanalyse uitgevoerd om patronen in de conversaties te kunnen beschrijven en erachter te komen wat de voornaamste argumenten zijn die in de discussie rondom de biovergisters aangedragen worden. De rapportage van de resultaten van deze analyses staan in Hoofdstuk 2. In Hoofdstuk 3 is aandacht voor de omwonenden van de biovergisters. In dit hoofdstuk wordt kwantitatief en kwalitatief buurtonderzoek gerapporteerd. Met het onderzoek trachten we de mening van omwonenden in kaart te brengen ten opzichte van verschillende in de inleiding geïdentificeerde factoren die van belang geacht worden bij de acceptatie van biovergisters (ervaren kosten en baten, vertrouwen in de exploitant, informatievoorziening, participatie). In Hoofdstuk 4 is aandacht voor de algemene conclusies die getrokken kunnen worden op basis van dit onderzoek en bespreken we kort de mogelijke implicaties die deze resultaten hebben.

Hoofdstuk 2

Longitudinale contextanalyses en discoursanalyses van de casussen Coevorden en Foxhol

In dit hoofdstuk worden de resultaten van een *longitudinale contextanalyse* en een *discoursanalyse* besproken die uitgevoerd zijn naar twee casussen: de biovergister(s) in Coevorden en Foxhol. Met een longitudinale contextanalyse kan het verloop van het publieke debat in kaart gebracht worden. Ook kan vastgesteld worden welke ‘actoren’ (personen) het publieke debat domineren. Met een discoursanalyse kunnen patronen in de publieke conversaties geïdentificeerd worden en kan bepaald worden welke argumenten door verschillende actoren gebruikt worden om hun standpunt voor het voetlicht te brengen.

Met een discoursanalyse wordt aandacht geschonken aan de wijze waarop mensen in gesprek met elkaar dingen doen met taal. Mensen doen –vaak onbewust en impliciet- allerlei dingen met taal: ze beschuldigen, verontschuldigen of presenteren zichzelf op een bepaalde manier. Ze zijn altijd bezig de ander te overtuigen van de vanzelfsprekendheid van een bepaalde werkelijkheid.

Klarenbeek, Stinesen & Hartog, 2014

Met een discoursanalyse kunnen onderliggende zorgen en dilemma’s van verscheidene betrokkenen aangetoond worden en verschillende typen argumenten zichtbaar gemaakt worden. Het doel van de discoursanalyse kan als volgt geformuleerd worden: het inzichtelijk maken van dominante patronen waaruit blijkt hoe er door verschillende betrokkenen over biovergisters wordt gesproken.

De volgende onderzoeksvraag staat in dit hoofdstuk centraal:

Op welke wijze wordt in de periode tussen 2007 en april 2014 door verschillende betrokkenen in de media gesproken over biovergisters in Foxhol en Coevorden?

Deze centrale onderzoeksvraag valt uiteen in vier deelvragen:

- Wie zijn de actoren die zich in het publieke debat mengen?
- Welke aanleidingen zijn er te identificeren voor media aandacht voor de biovergisters?
- Welke dominante patronen zien we in de conversaties terug? Hierbij maken we een onderscheid tussen de casus Foxhol en de casus Coevorden.
- Welke effecten roepen deze patronen op?

Methode

Na het kiezen van twee casussen, hebben we de data teruggebracht tot een relevante set. Belangrijk voor de eerste selectiestap is dat we ervan uitgaan dat *ten tijde van intensieve publieke berichtgeving en de periode kort hierna dominante actoren, argumenten en frames zijn terug te vinden in het publieke debat* (Vasterman, 2005, p.13).

Op grond van deze aanname hebben we een eerste selectie gemaakt uit de dataset van 2000 artikelen en reacties. Voor beide casussen hebben we vastgesteld wat de momenten zijn dat de publieke berichtgeving een vlucht nam (een 'piek' in de tijdlijn). Van deze perioden en die vlak daarna hebben we een uitsnede gemaakt van de berichtgeving. Dit brengt de hoeveelheid berichten al aanzienlijk terug, terwijl we – uitgaande van bovenstaande aanname – nog steeds de essentie van het debat in onze dataset hebben.

Het resultaat van deze selectiestap verschilt per casus. Het aantal berichten waartoe de data worden teruggebracht is onder andere afhankelijk van het totale aantal berichten, het aantal pieken in een casus en de hoogte van de pieken. Het vertrekpunt voor deze tweede selectiestap zijn deze zelfde pieken. Binnen iedere piek hebben we een selectie van artikelen gemaakt, die de kern van de berichtgeving in die fase van het publieke debat bevatten. Deze selectie dient als basis voor de longitudinale contextanalyse die nader besproken wordt. Het is tevens voor het eerst dat we ook inhoudelijk naar de berichtgeving kijken. De volgende criteria zijn voor deze selectiestap gehanteerd:

- 1) Artikelen moeten verschenen zijn in media met een significant bereik. Dit kan zijn onder het 'bredere' publiek, maar ook onder een kleinere groep. Dit om te waarborgen dat het artikel invloed *kan* hebben op het publieke debat.
- 2) In de dataset nemen we artikelen op met een sterke subjectieve stellingname, maar ook artikelen die een brede teneur vertegenwoordigen.
- 3) We hebben extra aandacht voor artikelen waarin discussies plaatsvinden

Bij beide casussen zijn de data teruggebracht naar een behapbaar aantal. Bij de casus Coevorden zijn uiteindelijk 103 artikelen bestudeerd. Bij de casus Foxhol gaat het om 72 artikelen. Op basis van deze dataset is een longitudinale context-analyse uitgevoerd.

Longitudinale contextanalyse

Met behulp van de bovenstaande stappen in de dataselectie is een dataset van meer dan 2000 artikelen teruggebracht tot 175 artikelen. Op basis van deze artikelen hebben we vervolgens een longitudinale contextanalyse uitgevoerd. Tijdens deze stap hebben we inzicht verkregen in het verloop van het debat rond de biovergisters, de meest invloedrijke actoren, de posities van deze actoren en de argumenten waar zij zich van bedienen. Ook hebben we een eerste indruk van de dominante patronen gekregen.

Om tot een longitudinale contextanalyse te komen, hebben we eerst inzichtelijk gemaakt wanneer er veel berichtgeving is rondom een casus. Per piek zijn relevante artikelen geselecteerd. Op basis van deze artikelen hebben we per piek: 1) de belangrijkste ontwikkelingen beschreven, (2) de dominante actoren geïdentificeerd, (3) de positie beschreven die zij innemen in het debat en 4) de argumenten waarmee zij hun positie onderbouwen geïdentificeerd. Deze resultaten staan op zichzelf, maar dienden daarnaast ook als basis voor de volgende onderzoeksstap, de discoursanalyse.

Discoursanalyse

In de beschrijving van de discoursanalyse vormen de dominante patronen het uitgangspunt. We beschrijven/benoemen de patronen, laten zien door welke constructies in taal dit patroon tot stand komt en gaan in op het *effect* dat het patroon oproept. De betekenis van een uitspraak staat namelijk niet op zichzelf, maar is afhankelijk van eerdere uitspraken en van de betekenis die de ontvanger van de uitspraak eraan toekent. Taal zien we tijdens onze analyse als een middel waarmee actoren samen sociale activiteiten realiseren: in de interactie met anderen creëren ze bepaalde sociale werkelijkheden (Potter, 1997; Edwards & Potter, 2001) over biovergisters. Door een discoursanalyse krijgen we een rijker inzicht in welk 'effect' (bewust of onbewust) wordt bereikt door uitspraken van betrokkenen.

Resultaten per casus

In deze paragraaf beschrijven we per casus de bevindingen van ons onderzoek. Eerst bespreken we de resultaten van de longitudinale context-analyse. Hierbij creëren we door middel van een tijdlijn een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen per casus, en maken we inzichtelijk hoe deze zich ten opzichte van elkaar verhouden. Vervolgens volgt er van iedere casus een chronologische beschrijving waarin de belangrijkste ontwikkelingen, actoren en argumenten aan bod komen.

Casus 1: biovergisters in Coevorden

De eerste casus die we behandelen betreft de biovergisters in Coevorden. Om een compleet overzicht van het nieuws te krijgen, is gestart met de zoekopdracht "biovergister AND Coevorden" in Lexis Nexus, een database met gedrukte krantenartikelen. Daarna is via Google News gezocht naar online nieuwsberichten, vanaf het jaar 2007, ook op de zoektermen "biovergister AND Coevorden". Vervolgens is een zoekopdracht uitgevoerd in de database 'Krant van Toen'.

Een zoektocht in deze databases, leert ons dat de berichtgeving over de biovergisters in Coevorden start in het jaar 2007 en ook anno 2014 een onderwerp is dat nog steeds wordt belicht door de media. Het Dagblad van het Noorden schrijft het grootste aantal nieuwsberichten, maar ook andere media als Coevorden Huis aan Huis en Boerderij Vandaag delen af en toe een bericht over de biovergisters. De personen die in de media een podium krijgen en het debat voeren, de 'actoren' genaamd, staan in de volgende paragraaf beschreven.

Actoren

Er worden in de media verschillende actoren aan het woord gelaten. In Tabel 2.1 staat een overzicht van de voor- en tegenstanders van (plannen voor) een biovergister in of nabij Coevorden.

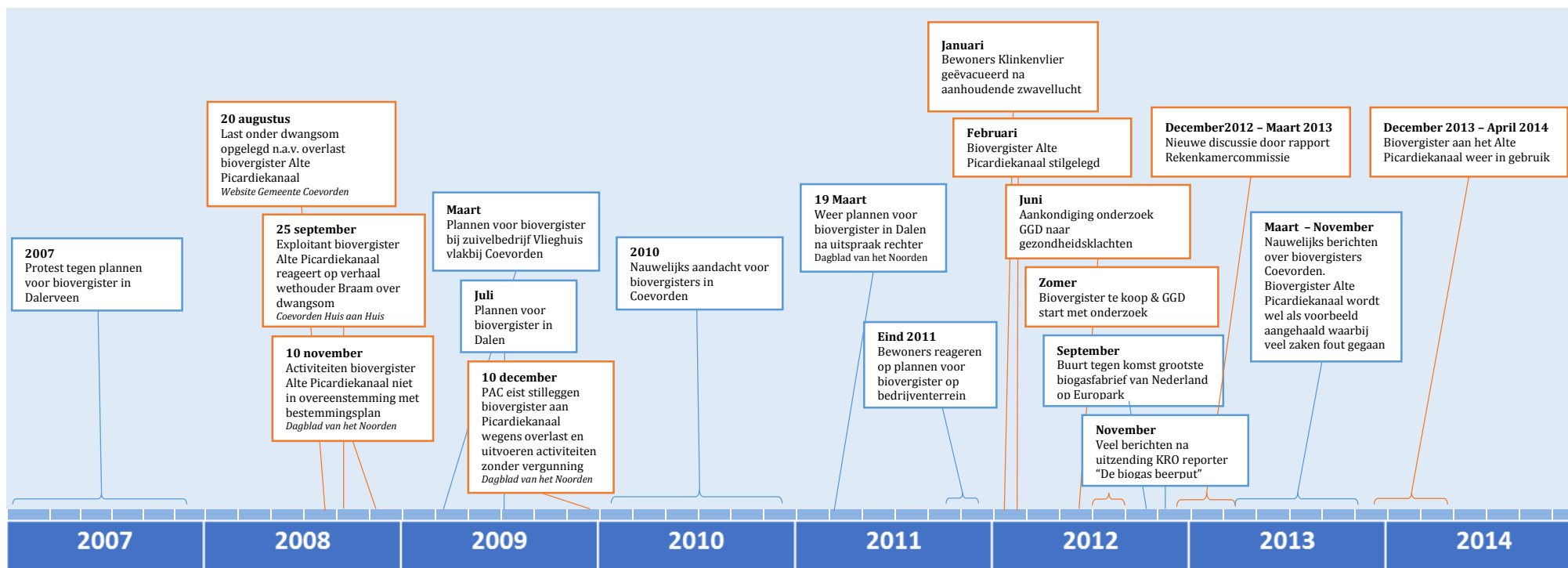
Tabel 2.1 Actoren in de publieke discussies over biovergisters in of nabij Coevorden

Voorstanders of actoren die beslissingen i.h.k.v. de biovergister verdedigen	Tegenstanders of actoren die vragen stellen aan het College over de biovergisters
<p><i>Eigenaren /exploitanten biovergisters</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Melkveehouder Kimman: eigenaar biovergister aan het Alte Picardiekanaal - Gebroeders Vroege: latere eigenaar biovergister Alte Picardiekanaal - Hendrik Jan Nijman: nieuwe exploitant biovergister Alte Picardiekanaal - Regenerative Energie Munster (REM) 	<p><i>Omwonenden</i></p> <p>Omwonenden in plaatsen waar plannen zijn voor het bouwen van een biovergister (Drift in Dalen en Europark in Coevorden) of een biovergister aanwezig is (Alte Picardiekanaal):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Annemarie Rombout - Jan Verbakel (woordvoerder omwonenden Alte Picardiekanaal) - Kina Mekkes - Isabella en Siem Schouten - Gerard Molenaar
<p><i>Gemeente en Provincie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wethouder Braam (PvdA) - Wethouder Pot (PvdA) - Wethouder Roeles (VVD) - Woordvoerder gemeente Coevorden, Ewald Kuin - Woordvoerder Provincie Drenthe, Andrea van den Bogaard - Gedeputeerde van de Provincie Drenthe, Henk Brink - Het College van Gedeputeerde Staten Provincie Drenthe 	<p><i>Raadsfracties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - PAC - VVD - D66 - PvdA - CDA - Gemeentebelangen <p>NB. Van deze fracties profileert alleen Progressief Akkoord Coevorden (PAC) zich echt als tegenstander. De andere fracties stellen vragen aan het College.</p> <p><i>Statenfractie D66 (Provincie Drenthe)</i></p> <p><i>Buurt en belangenvereniging 'Klinkenvlier'</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter Jan Hofstee <p><i>Burgerbelang Afvalverbranding Coevorden (Stichting BAC), gestopt in 2011</i></p> <p><i>Buergerbelangen Omwonenden Europark Coevorden (Stichting BOEC).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter Tim Israel

Chronologisch overzicht van aanleidingen berichtgeving

Aan de hand van de berichtgeving hebben we een chronologisch overzicht opgesteld waarin aangegeven wordt welke gebeurtenissen of onderwerpen aanleiding zijn geweest voor pieken in het aantal nieuwsberichten over de biovergisters in Coevorden. Berichten tussen 2007 en april 2014 zijn in deze analyse meegenomen. Zie Figuur 2.1 op de volgende pagina voor het overzicht.

Figuur 2.1 Chronologisch overzicht van aanleidingen voor berichtgeving over biovergisters in Coevorden (2007 tot april 2014)

NB: De tekstvakken met bruine randen betreft berichten over de biovergister aan het Alte Picardiekanaal. Deze casus is het vaakst in het nieuws en is daarom gekozen als uitgangspunt voor het buurtonderzoek (zie Hoofdstuk 3). Tekstvakken met blauwe randen betreffen andere biovergisters in en rondom Coevorden. Regelmatig wordt in deze berichtgeving gerefereerd aan de biovergister aan het Alte Picardiekanaal.

Discoursanalyse

In deze paragraaf bespreken we de resultaten van een discoursanalyse. Hierbij wordt de inhoud van de berichten vanuit een interactioneel perspectief bekeken. Door een selectie van het gespreksmateriaal aan een discoursanalyse te onderwerpen, kan gekeken worden hoe zaken in het debat worden verwoord en wat daarvan het effect is. Met andere woorden, we bekijken welk 'effect' (bewust of onbewust) wordt bereikt door de actoren. Het doel van de discoursanalyse is het vinden van patronen in conversaties die in de artikelen plaatsvinden.

Er zijn drie patronen in de communicatie geïdentificeerd. Voor een uitgebreide rapportage van de discoursanalyse, zie Bijlage 2. Hieronder bespreken we slechts de patronen die we geïdentificeerd hebben en lichten we deze patronen kort toe. De drie geïdentificeerde patronen zijn:

1. **Omwonenden zijn fel tegen de biovergisters en willen dat deze niet in hun buurt worden geplaatst.** Dit blijkt uit de wijze waarop zij taal gebruiken. Zo maken ze gebruik van extreme formuleringen door woorden als 'nooit', 'altijd' en 'helemaal' te gebruiken (bijvoorbeeld: "Op de nu ingeslagen weg kunnen bewoners hun huizen nooit meer verkopen", Tim Israel van BOEC in het Dagblad van het Noorden, 28 september 2012). Deze formuleringen worden ingezet om vanzelfsprekendheid van bepaalde zaken te benadrukken en om het argument kracht bij te zetten. Ook worden (negatieve) persoonlijke ervaringen gedeeld, bijvoorbeeld over de ontruiming van Klinkenvlier nadat zwavelwaterstof vrijgekomen was. Die ervaringen betrekken ze niet enkel op zichzelf, maar op de hele buurt, wat als generaliserend taalgebruik opgevat kan worden. Bovendien maken ze gebruik van contrasten, bijvoorbeeld door een "prachtige villawijk" (Klinkenvlier) tegenover stankoverlast van de biovergister te zetten, of "een fraai landschap" waar dus veel gefietst wordt dat "verkracht" wordt door vrachtverkeer dat ontstaat door de komst van een biovergister aan de Drift in Dalen. Door contrasten te gebruiken, worden bezwaren uitvergroot. Hiernaast wordt gerefereerd aan overlast van andere biovergisters en de vuilverbrander op het Europark. De ervaringen daarmee zijn (eveneens) negatief.

Het effect hiervan is dat er een heel negatief beeld ontstaat over biovergisters. Zij worden neergezet als gevaarlijke installaties die onbetrouwbaar zijn. Ook wordt er een zekere mate van vanzelfsprekendheid gesuggereerd: het is heel logisch dat we tegen een biovergister zijn in onze buurt: er is immers sprake van een ernstig, aanhoudend probleem. Omwonenden hebben dan ook reden om te klagen en daarom moet het probleem zo snel mogelijk worden opgelost. Daarnaast laten omwonenden expliciet zien dat het probleem dichtbij komt. De installatie raakt het dagelijks leven. Door voortdurend (negatieve) ervaringen te schetsen, construeren omwonenden zich tevens als ervaringsexpert. Stivers en collegae (2011) geven aan dat dit vaak gedaan wordt in contrast met (wetenschappelijke) expertise, om iemand van iets te overtuigen.

2. **Tegenstanders, en vooral omwonenden, zijn niet alleen tegen een biovergister, maar stellen daarnaast ook het functioneren van de gemeente en de exploitanten van de biovergisters ter discussie.** De gemeente wordt in eerste instantie neergezet als 'afwachtend' en 'inconsequent', aangezien er geen beslissingen genomen werden en omdat verschillend met aanvragen omgegaan werd. Dit verandert gedurende de tijd echter in 'onkundig'. Een aantal zaken vormt hiervoor aanleiding: de ontruiming in januari 2012, waarbij bewoners uit de wijk Klinkenvier werden geëvacueerd, de uitzending van

KRO-reporter en het onderzoek van de GGD in juni 2012, waaruit blijkt dat bewoners in de wijk Klinkenvier meer gezondheidsklachten ondervinden. Omwonenden stellen de gemeente en de exploitanten van de biovergister hiervoor verantwoordelijk. Omdat zij verantwoordelijk zijn, moeten zij er ook iets aan gaan doen.

Ook in de exploitanten van de biovergisters is geen vertrouwen. Tegenstanders stellen hun functioneren ter discussie. Ook zij worden hierdoor dus neergezet als onkundig. Dat er geen vertrouwen is, blijkt eveneens uit het feit dat omwonenden geen heil zien in een gesprek met de exploitant, dan wel de gemeente.

3. **De gemeente en de exploitanten van de biovergisters zijn van mening dat ze niets fout hebben gedaan.** Zo blijkt uit de analyse dat de gemeente vindt dat zij 'vakmatig' handelt. Dat ze niets fout hebben gedaan, wordt onder andere gerealiseerd door de verantwoordelijkheid richting anderen te verschuiven. Ook wordt voortdurend benadrukt dat volgens de regels is gehandeld en dat omwonenden vanaf het begin goed zijn geïnformeerd. Dit wordt bewerkstelligd door te verwijzen naar bijvoorbeeld afspraken die in het verleden gemaakt zijn. Mogelijke bezwaren worden door de gemeente en de exploitanten zelf al genoemd. Het effect hiervan is dat tegenstanders die niet meer kunnen gebruiken en de conversatie stopt (voor concrete voorbeelden, zie Bijlage 2).

Samenvatting

Op grond van de analyses kunnen we stellen dat de voornaamste actoren in het publieke debat de omwonenden, de gemeente en de exploitanten van de biovergisters zijn. Omwonenden zijn tegen de komst van een biovergister in hun buurt en geven aan geen vertrouwen in de exploitant en in de gemeente te hebben. De gemeente en de exploitant verwijzen beiden vooral naar regels en procedures die in hun ogen correct uitgevoerd zijn. Omwonenden lijken geen vertrouwen in de exploitant en in de expertise van de gemeente te hebben en profileren zichzelf als (ervarings)deskundigen.

Casus 2: Plannen voor een biovergister in Foxhol

Een tweede casus waarbij is stilgestaan, betreft de casus Foxhol. In Foxhol betreft het plannen voor een industriële biovergister: de biovergister die NPG Energy Groningen graag wil bouwen op het AVEBE-terrein. Het moet één van de grootste biovergisters van Europa worden. NPG Energy Groningen is een joint venture tussen NPG Energy n.v. en HLS Green Energy. De initiatiefnemers zijn twee Drentse ondernemers, Stel en Hartlief.

Een zoektocht in de databases Lexis Nexis, de krant van toen en Google Nieuws leert ons dat de berichtgeving over de biovergister halverwege 2013 start. Vooral in de zomermaanden wordt er veel geschreven over de biovergister. Eind september 2013 werd bekend dat de biovergister er niet komt. Toch verschijnen er nog tot maart 2014 enkele artikelen over de biovergister.

Bijna alle artikelen zijn afkomstig uit het Dagblad van het Noorden. Daarnaast wijden de Boerderij, de Hoogezand Sappemeer-Krant (HS-krant), Nieuwe Oogst, Groen Gas, Binnenlands Bestuur, RTV Noord, Duurzaam Nieuws, Energie Actueel, Milieufocus, de NOM en Agro-Chemie af en toe een artikel aan de biovergister in Foxhol.

Actoren

Er worden in de media verschillende actoren aan het woord gelaten. Hieronder een overzicht van de voor- en tegenstanders van plannen voor een biovergister in Foxhol. Er zijn hiernaast personen die in het nieuws aangehaald worden, maar geen standpunt innemen ten aanzien van de biovergister. Deze actoren staan in de laatste kolom.

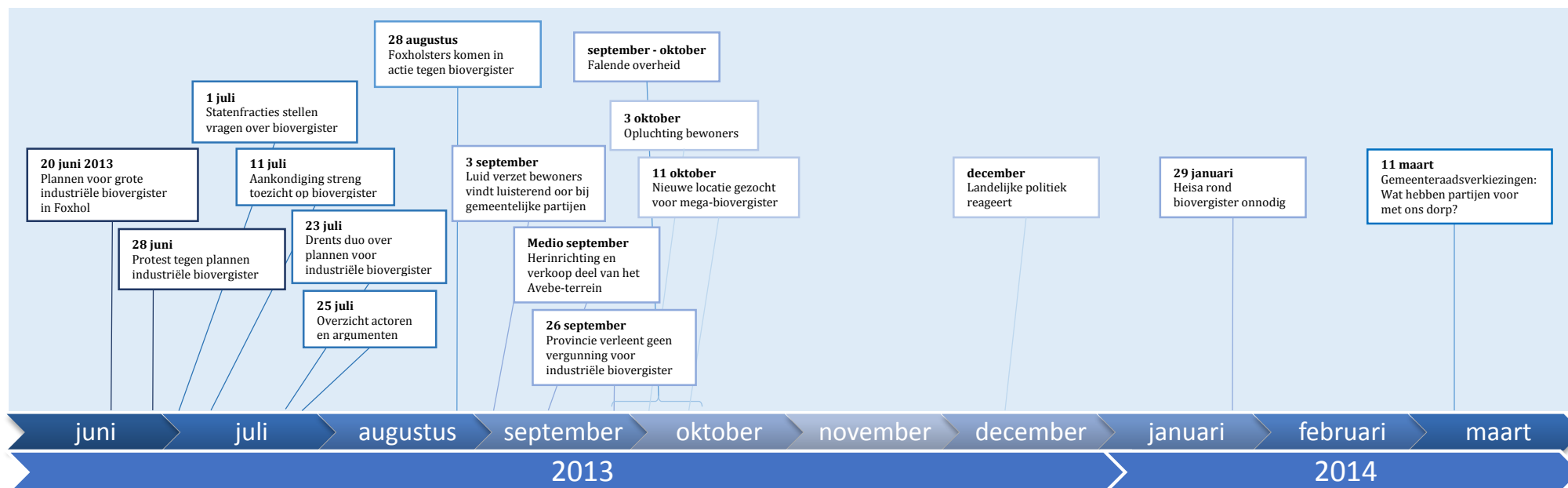
Tabel 2.2 Actoren in publieke discussies over plannen voor een biovergister in Foxhol

Voorstanders	Tegenstanders of actoren die kritische vragen stellen	Personen die geen standpunt innemen
<i>Initiatiefnemers biovergisters</i> NPG Energy Groningen: - Willem-Jan Hartlief - Jan Luuk Stel	<i>Actiegroepen</i> Werkgroep Dorpsbeheer Foxhol (WDF): - Sjoukje Brons, lid Actiecomité Samen Sterk tegen de Vergister, 17 leden, waaronder: - Marian van Dijken - Marga Noordhuis <i>Provincie Drenthe</i> - CDA Statenfractie - Anja Hazekamp, Partij voor de Dieren <i>Gemeente Hoogezand-Sappemeer</i> - Raadslid Balt Lenders (Roodgewoon) - Andere politieke partijen stemmen in met voorstel Roodgewoon om initiatiefnemers op andere gedachten te brengen	<i>Provincie Drenthe</i> - Gedeputeerde Mark Boumans (VVD). Verwijst naar de gemeente wanneer het op het nemen van beslissingen aan komt. <i>Gemeente Hoogezand-Sappemeer</i> - Wethouder Frans Luijckx (Lokaal Centraal). Verschuift verantwoordelijkheid beslissingen te nemen naar de Provincie. <i>Landelijke politiek</i> - Wilma Mansveld, staatssecretaris van Milieu wil zich niet met de casus bemoeien
<i>Landelijke politiek</i> - VVD fractie		

Chronologisch overzicht van aanleidingen berichtgeving

Aan de hand van de berichtgeving hebben we een chronologisch overzicht opgesteld waarin aangegeven wordt welke gebeurtenissen of onderwerpen aanleiding zijn geweest voor pieken in het aantal nieuwsberichten over de geplande biovergisters in Foxhol (zie Figuur 2.2).

Figuur 2.2 Chronologisch overzicht van aanleiding voor berichtgeving geplande industriële biovergister in Foxhol

Discoursanalyse

In het debat dat tussen juni 2013 en maart 2014 in de media werd gevoerd over de biovergister in Foxhol, werden sterk uiteenlopende posities ingenomen door verschillende actoren. We hebben in deze casus vier patronen geïdentificeerd. In deze paragraaf beschrijven we de patronen die we geïdentificeerd hebben en lichten we de patronen kort toe (voor de uitgebreide analyse, zie Bijlage 4). De vier geïdentificeerde patronen zijn:

- 1. Omwonenden willen geen biovergister en stellen alles in werking om de komst ervan tegen te houden.** In het debat dragen zij verschillende argumenten aan om hun standpunt én het protest te verantwoorden. De argumenten worden versterkt door persoonlijke situaties aan te halen, door extreme formuleringen te gebruiken en door ze op alle omwonenden te betrekken. Ook nadat bekend werd dat er geen biovergister komt in Foxhol, worden nog argumenten genoemd die tegen de biovergister en voor het actievoeren pleiten.
Het effect hiervan is dat het standpunt 'wij willen geen biovergister' en het actievoeren tegen de vergister, wordt verantwoord. De omwonenden suggereren een zekere mate van logica: het is logisch dat we actievoeren en dat de biovergister er niet komt/kwam. Doordat omwonenden hun protest goed onderbouwen, construeren zij zichzelf tevens als 'expert' op het gebied van biovergisters, een expert die spreekt op grond van ervaring. Dit leidt doorgaans tot meer overtuiging en geloofwaardigheid.
- 2. De provincie claimt dat zij de komst van de biovergister op het Avebe-terrein in Foxhol niet tegen kan houden. Zij verschuift de verantwoordelijkheid voor de komst vooral richting de gemeente:** met hun bestemmingsplan wordt een biovergister op die locatie mogelijk gemaakt. Het standpunt wordt bekrachtigd doordat de provincie benadrukt dat zij er alles aan gedaan heeft om burgers te beschermen. Door dit zo te stellen, lijkt de provincie te willen voorkomen dat de verantwoordelijkheid voor de biovergister bij hen wordt gelegd. De provincie creëert een zekere mate van afstand van de biovergister.
- 3. De gemeente creëert eveneens afstand van de biovergister. Die wijst juist weer naar de provincie.** Volgens hen betreft het een provinciale aangelegenheid, omdat de provincie de milieuvergunning verstrekt. Het lijkt het erop dat zij de provincie zien als een partij die bij machte is om de komst van de biovergister ongedaan te maken. De gemeente neemt hierdoor, net als de provincie, afstand van de biovergister. Ook zij lijken te willen voorkomen dat de verantwoordelijkheid bij hen wordt gelegd.
- 4. De initiatiefnemers van de biovergister, Hartlief en Stel van NPG Energy, maken voortdurend expliciet dat zij zich maximaal inspinnen om de overlast te beperken en dat volgens de regels is gehandeld. Ze vinden echter dat zij niet als enige verantwoordelijk zijn voor de zorgen van omwonenden.** Ze wijzen hiervoor ook naar de gemeente en bedrijven die eerder op het Avebe-terrein gevestigd waren. Het effect hiervan is dat NPG Energy wil voorkomen dat zij als enige 'boosdoener'/verantwoordelijke worden gezien. Door voortdurend te benadrukken dat volgens de regels gehandeld is en maximale inspanningen zijn getroffen om de overlast te beperken, wordt bovendien afstand gecreëerd van de bezwaren.

Samenvatting

Op grond van de analyses kunnen we stellen dat de voornaamste actoren in het publieke debat over de plannen voor een biovergister in Foxhol, de omwonenden, de gemeente, de provincie en de exploitanten van de biovergister zijn. Omwonenden zijn tegen de komst van een biovergister in hun buurt en verzetten zich tegen de komst van de biovergister. Omwonenden profileren zich als expert, zowel inhoudelijk als wat betreft ervaringen. Zowel de gemeente als de provincie verwijzen beiden vooral naar regels en procedures die in hun ogen correct uitgevoerd zijn. De exploitanten wijzen erop dat ze een goede buur willen zijn en dat ze zich inspinnen om overlast te beperken.

Samenvatting en conclusies longitudinale contextanalyses en discoursanalyses

Om het maatschappelijk draagvlak voor biovergisters in Noord-Nederland in kaart te brengen, hebben we twee casussen bestudeerd die relatief veel in het nieuws geweest zijn. Dit betrof de casus Coevorden (meerdere biovergisters) en Foxhol (plannen voor een industriële vergister). Met behulp van longitudinale contextanalyses en discoursanalyses is in kaart gebracht welke actoren het publieke debat hebben bepaald (deelvraag 1), wat de aanleidingen voor verschillende berichten in de media waren (deelvraag 2) en welke patronen in de communicatie optraden (deelvraag 3). In deze paragraaf vatten we de resultaten van beide casussen samen. Met behulp van de antwoorden op deze deelvragen kunnen we vervolgens de vierde deelvraag (Welke effecten roepen deze patronen op?) beantwoorden.

Bij beide casussen is een aantal actoren en dominante patronen in de communicatie geïdentificeerd. In onderstaande tabel staat een overzicht van enkele dominante patronen.

Coevorden		Foxhol	
<i>Actoren</i>	<i>Patronen</i>	<i>Actoren</i>	<i>Patronen</i>
Omwonenden	"We willen geen biovergister" "We hebben geen vertrouwen in de exploitant en de overheid"	Omwonenden Buurtvereniging Actiecomité	"We willen geen biovergister en zullen er alles aan doen om te voorkomen dat er een komt"
<u>Gemeente</u>	"We hebben geen fouten gemaakt" We kunnen niet anders	Gemeente	"Het betreft een provinciale aangelegenheid"
		<u>Provincie</u>	"We kunnen een vergister op deze plek niet voorkomen"
Exploitanten	"We hebben niets verkeerd gedaan"	Exploitanten	"We spannen ons maximaal in om overlast te voorkomen"

Wanneer de patronen van beide casussen met elkaar vergeleken worden, is te zien dat deze deels overeenkomen. Wat de omwonenden betreft, komt bij beide casussen nadrukkelijk naar voren dat ze het als absoluut niet wenselijk vinden dat er in hun nabije omgeving een biovergister is of komt. In het debat presenteren zij zich als burgers die tegen een biovergister in hun buurt zijn. Omwonenden gebruiken hierbij verschillende strategieën (bijv. bewoordingen van afschuw, negatieve persoonlijke ervaringen) om te benadrukken dat een biovergister in de buurt niet gewenst is. Ze vrezen voor 'een tweede Enschede' en 'een tweede Maasvlakte' en 'moeten de

ventilatioeroosters in de slaapkamer dichtdoen, omdat ze anders niet kunnen slapen'. Het zijn uitspraken die duidelijk illustreren dat er absoluut geen biovergister in de buurt simpelweg niet kan.

Een andere overeenkomst tussen beide casussen, is dat er wordt geschoven met verantwoordelijkheden. Overheden (provincie en gemeente) nemen nauwelijks verantwoordelijkheid voor de biovergisters. De provincie, gemeente en initiatiefnemers wijzen naar elkaar en confrontaties worden gemeden.

Toch bestaan er tussen beide casussen ook verschillen in de patronen. Zo speelt bij de casus Coevorden de deskundigheid van de gemeente en exploitanten een grotere rol dan bij Foxhol, terwijl bij de casus Foxhol juist meer wordt geschoven met verantwoordelijkheden. De verschillen tussen beide casussen kunnen wellicht worden verklaard aan de hand van de context. In Foxhol is nog geen biovergister geplaatst, daar zijn enkel plannen voor, terwijl in Coevorden er reeds een aantal vergisters is gerealiseerd. Dat verklaart tevens dat bij de casus Foxhol omwonenden, naast hun afschuw te uiten, er ook alles aan doen om de komst tegen te houden.

De dominante patronen roepen verschillende effecten op. De wijze waarop omwonenden aangeven dat ze tegen een biovergister bij hen in de buurt zijn (bewoordingen van afschuw, persoonlijke ervaringen, contrasten), leidt ertoe dat de biovergisters worden neergezet als gevaarlijke installaties die onbetrouwbaar zijn. Er is veel aandacht voor negatieve verhalen, bijvoorbeeld 'dat schuimvorming in een installatie kan duiden op de aanwezigheid van dierlijk afval'. De biovergisters staan dus overduidelijk ter discussie. Dat er voortdurend wordt geschoven met verantwoordelijkheden illustreert dat ook. Niemand durft verantwoordelijkheid te nemen voor de vergisters. Zelfs de duurzaamheid van de installaties wordt in twijfel getrokken. Zo geeft de Partij voor de Dieren bijvoorbeeld aan dat 'een biovergister voor een groot deel wordt gevuld met mest, doorgaans afkomstig uit de vee-industrie'.

Het centrale gespreksdilemma dat uit deze patronen komt, en er als een rode draad doorheen loopt, betreft *expertise*. Enerzijds is, vooral bij de casus Coevorden, heel duidelijk te zien dat omwonenden de expertise van de gemeente en de exploitanten van de biovergisters ter discussie stellen. Er wordt getwijfeld aan hun deskundigheid. Dit is opvallend, aangezien uit de analyse blijkt dat de gemeente juist vindt dat zij 'vakmatig' handelt. Zij construeren zichzelf dus als expert. Omwonenden construeren zichzelf, bijvoorbeeld door het schetsen van persoonlijke ervaringen, onder andere als 'ervaringsexpert'. Maar uit het debat blijkt tevens dat omwonenden zelf ook goed geïnformeerd zijn. Dit wordt onder andere getoond tijdens verschillende voorlichtingsbijeenkomsten die hebben plaatsgevonden. Omwonenden zijn dus ook deskundig. De relatie tussen omwonenden en de overheid is echter niet gelijkwaardig, maar *asymmetrisch*. Uit onderzoek naar asymmetrie in andere institutionele settingen blijkt dat asymmetrie leidt tot onbegrip; men voelt zich niet begrepen omdat geen oog is voor de (ervarings)expertise (Gabriel, 2004). Ook uit deze analyse blijkt dit. In het debat is zichtbaar dat de overheid en de omwonenden elkaar niet ontmoeten op dit vlak.

Opvallend is de afwezigheid van deskundigen (bijvoorbeeld wetenschappers) in het debat. Of er bijvoorbeeld sprake van explosiegevaar bij biovergisters is, of de gassen die vrijkomen giftig zijn, en wat vergisting nu eigenlijk precies inhoudt, wordt niet door hen besproken. Gezien de hoeveelheid onderzoek en deskundigheid in (Noord-)Nederland op dit gebied, is dit merkwaardig. Waarom experts niet aan het woord komen en hun plaats in het publieke debat innemen, is ons onbekend. We raden dan ook aan dat hier vervolgonderzoek naar gedaan wordt.

Een ander opvallend punt is de valentie van de berichtgeving. Voorgaand onderzoek, bijvoorbeeld het onderzoek dat ten grondslag lag aan de Eurobarometer in 2007, wees op een positieve basishouding ten opzichte van biovergisters. Echter, van een positieve houding en

positieve berichtgeving is in deze cases geen sprake. Wat de algemene houding ten opzichte van de biovergisters in Coevorden voordat er daadwerkelijk een biovergister geplaatst werd, is niet duidelijk. Wel is duidelijk dat plannen voor veel nieuwe vergisters, waar de vergisters in Coevorden en Foxhol voorbeelden van zijn, bij aanvang op verzet stuiten. Dit kan uiteraard een kwestie zijn van 'geen nieuws is goed nieuws', wat betekent dat de media geen berichten plaatsen als omwonenden de biovergisters accepteren. Onderzoek onder omwonenden van andere biovergisters zou hier licht op kunnen werpen (zie Hoofdstuk 3).

Op basis van onze analyses kunnen we constateren dat er in Coevorden en Foxhol bij omwonenden momenteel geen draagvlak bestaat. Er is sprake van een niet te negeren negatief beeld. Het debat over biovergisting komt niet van de grond, deels omdat op het gebied van 'expertise' omwonenden en de overheden elkaar niet ontmoeten. Overheden benadrukken hun eigen rol als expert te nadrukkelijk, terwijl zij juist door de omwonenden niet als expert worden gezien. Hiernaast wordt er veelvuldig geschoven met verantwoordelijkheden en worden confrontaties gemeden. Dit leidt er zelfs toe dat een inhoudelijk debat over de wenselijkheid van de biovergisters, al dan niet op deze locaties, niet op gang komt.

In het volgende hoofdstuk bespreken we de resultaten van onderzoek onder omwonenden. Met dit onderzoek kan in kaart gebracht worden of het negatieve beeld van de biovergisters dat door de media geschetst wordt, breed gedragen wordt, of dat het een klein groepje mensen betreft dat fel verzet biedt en de discussies in de media domineren. Tevens kan de huidige stand van zaken in kaart gebracht worden en worden verschillende aspecten die bij maatschappelijk draagvlak een rol spelen, voor deze casussen in kaart gebracht. Door aanvullend op de kwalitatieve analyses die in dit hoofdstuk gerapporteerd zijn, kwantitatieve analyses uit te voeren, krijgen we een volledig beeld van het maatschappelijk draagvlak in Coevorden en Foxhol.

Hoofdstuk 3

Bewonersonderzoek in Coevorden en Foxhol

In het vorige hoofdstuk zijn de resultaten van twee kwalitatieve contextanalyses en discoursanalyses besproken. Deze analyses hebben inzicht gegeven in de publieke beeldvorming van biovergisters in de media. Omwonenden van (plannen voor) een biovergister in Coevorden en Foxhol, bleken belangrijke actoren te zijn in het publieke debat. Bovendien bleek uit de casus Foxhol dat zij een belangrijke stem hadden in het uiteindelijke besluit geen vergunning voor de bouw van een biovergister in Foxhol te verlenen. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de beeldvorming van omwonenden van de biovergister aan het Alte Picardiekanaal in Coevorden en de omwonenden van de geplande grootschalige biovergister in Foxhol. De centrale onderzoeksvraag in dit hoofdstuk is:

“Wat is de opinie van omwonenden van de biovergister in Coevorden en de geplande biovergister in Foxhol?”

Met het beantwoorden van deze vraag, zijn we in staat om te beoordelen of de beelden die door de media geschetst zijn, breed gedragen worden. Dit is vooral van belang omdat het bijvoorbeeld het geval kan zijn dat een klein groepje opposanten voortdurend de media zoekt, terwijl de meerderheid van de omwonenden minder of geen problemen met de (plannen voor een) biovergister heeft. Het hier beschreven onderzoek biedt dus meer inzicht in de opinie van de omwonenden. Bovendien zal deze studie een systematisch overzicht geven van de factoren die bijdragen aan acceptatie of verwerping van de (plannen voor de) biovergister. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar ervaren lasten (bijvoorbeeld stankoverlast), gepercipieerde baten, de ervaren inspraakprocedure, het beoordelen van de ontvangen informatie en het vertrouwen in verschillende partijen. Tot slot zal aandacht geschonken worden aan demografische kenmerken (bijvoorbeeld afstand van de woning tot de biovergister, leeftijd en opleidingsniveau).

Methode

Om de acceptatie van bewoners te meten, is aangesloten bij eerder uitgevoerd Zwitsers onderzoek van Soland, Steiner en Walter (2013). Deze auteurs hebben de lokale acceptatie van biovergisters in Zwitserland gemeten. Deze vragenlijst meet de acceptatie aan de hand van de aspecten: acceptatie (algemeen), gepercipieerde voordelen, gepercipieerde kosten, ervaren stank, vertrouwen in de beheerder, tevredenheid over de informatievoorziening en tevredenheid over de inspraak tijdens de implementatie van het project (ook wel participatie genoemd). De enquête bestaat uit 23 vragen met een zes-punt Likertschaal waarbij respondenten aan konden geven in hoeverre zij het eens waren met een aantal uitspraken over de biovergister. Daarnaast zijn er 11 vragen gebruikt om bepaalde achtergrondkenmerken in kaart te brengen. De volledige vragenlijst inclusief de gemiddelde scores per vraag zijn terug te vinden in Bijlage 6.

Voor het onderzoek is het door hen gebruikte meetinstrument vertaald een afgestemd op de situatie. De biovergister in Coevorden was op het moment van afnemen niet actief. Daarom is de vraag over ervaren stank veranderd in een vraag over te verwachten stank op het moment dat de biovergister weer opgestart wordt. Ook is er in Coevorden gevraagd naar 'verwachte voor- en nadelen' in plaats van ervaren voor- en nadelen. De keuze hiervoor is gemaakt met het onderzoeksteam. De achterliggende gedachte was dat als we slechts de ervaringen uit het verleden zouden meten, deze betrekking zouden hebben op de (negatieve) ervaringen met de vorige initiatiefnemer. Wellicht zou dit een negatiever beeld schetsen dan de realiteit zou zijn, omdat er in de nieuwe initiatiefnemer wellicht meer vertrouwen is. Om dus de situatie zoals die op dat moment was, te kunnen meten, is deze keuze gemaakt. Het risico van deze keuze is dat de resultaten positiever uit kunnen pakken. Dit punt wordt in de discussie van de resultaten nader besproken. Alle overige items in de vragenlijst leverden geen problemen op bij het toepassen ervan op beide casussen. De gebruikte vragenlijst is terug te vinden in Bijlage 6.

Betrouwbaarheidsanalyse gehanteerde vragenlijst

Uit de betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat het gebruikte model (alle concepten gezamenlijk) betrouwbaar is (Cronbach's alpha = .93). De subschalen die de bovenstaande deelaspecten meten bleken eveneens betrouwbaar met de Cronbach's alpha variërend tussen de .95 en .79. De volledige betrouwbaarheidsanalyse is terug te vinden in Bijlage 5.

Bij het aspect *acceptatie algemeen* is de vraag "Ik ben tegen een biovergister die actief is in mijn woonomgeving" verwijderd en dat geldt ook voor de vraag "ik denk dat de biovergister in mijn woonomgeving een positief effect heeft op de lokale omgeving" bij het concept gerecipieerde voordelen. Het verwijderen van deze vragen maakte de meetschaal aanzienlijk meer betrouwbaar en daarom zijn deze vragen weggelaten bij de analyse. Zie Bijlage 5

voor details. Bij het concept inspraak tijdens de implementatie is er een vraag weggefallen op de papieren enquête. Ondanks deze omissie blijft de schaal betrouwbaar ($\alpha = .86$).

Om erachter te komen hoe het gesteld is met de maatschappelijke acceptatie van de biovergisters in Coevorden en Foxhol is het gemiddelde berekend van de deelaspecten: gepercipieerde voordelen, gepercipieerde kosten, vertrouwen in initiatiefnemer, informatie voorziening en verwachte stank zodat per concept gekeken kan worden hoe het gesteld is met de acceptatie op dit vlak.

Vervolgens is er om te kijken welke *persoonskenmerken* invloed hebben op de acceptatie gewerkt met de meetschaal van alle aspecten gezamenlijk. Deze zijn bij elkaar opgeteld en teruggebracht tot een zes-puntsschaal. Hierbij is er gekeken naar de mogelijke invloed van geslacht, leeftijd, inkomen, opleiding en de plek in de wijk ten opzichte van de biovergister. Ook is onderzocht of er verschillen zijn tussen bewoners die wel of niet aanwezig waren bij voorlichtingen en of er een verschil is tussen bewoners die actief hun mening kenbaar hebben gemaakt (door bijvoorbeeld klachten of bezwaar in te dienen) en bewoners die dat niet hebben gedaan. Doel hiervan is onder andere om te kijken of de actievere en mondigere omwonende een andere mening heeft dan de minder actieve of minder mondige omwonende.

Naast deze persoonskenmerken is ook gekeken naar de mogelijke invloed van milieumotieven op de acceptatie. Bij het meten van milieumotieven kunnen respondenten aangeven in hoeverre zij de concepten: comfort, milieu, techniek, geld en onafhankelijkheid

belangrijk vinden in hun leven. Er is onderzocht of deze motieven een verband hebben met de mate van acceptatie.

Kwalitatieve interviews

Naast dit kwantitatieve onderzoek, zijn kwalitatieve interviews afgenomen onder een random geselecteerde steekproef van omwonenden. Het afnemen van interviews had als doel te onderzoeken of de vragenlijst alle onderwerpen die relevant waren dekte. Daarnaast is de informatie uit de interviews gebruikt om waar het overeenkomsten betrof, de uitkomsten van de vragenlijsten te ondersteunen.

Voor de interviews is gebruik gemaakt van een (open) interviewschema. Er is gevraagd naar de 'algemene mening' over de biovergister, de angsten die bewoners hebben en hoe die angsten te ondervangen zouden kunnen zijn, positieve punten /mogelijke baten van de biovergister, de binding van de buurt met de ondernemer, de waargenomen rol van de Gemeente en de kwaliteit van de verstrekte informatie over de biovergister. Voor een voorbeeld van een interviewschema (het schema dat we gebruikt hebben in Coevorden), zie Bijlage 7. Studenten zijn getraind in het afnemen van het interview en hebben de interviews in tweetallen uitgevoerd. De interviews zijn woordelijk uitgeschreven en de antwoorden bekeken op overeenkomsten en verschillen. Verschillen wijzen ons hierbij op aspecten waar we mogelijk nog niet aan gedacht hebben (bijvoorbeeld waargenomen nadelen of mogelijke voordelen waar in de kwantitatieve vragenlijst niet naar gevraagd is). Deze antwoorden zorgen voor een meer divers beeld van de situatie. Overeenkomsten zeggen iets over de kernpunten die breed gedragen worden (bijvoorbeeld de voornaamste voor- en nadelen die de bewoners zien). De enquêteurs zijn bovendien gevraagd om de reacties van de bewoners te observeren (bijvoorbeeld uitingen van emoties), zodat de impact van de biovergister op het moment van afname van het onderzoek ingeschat kan worden.

Resultaten per casus

De resultaten van de vragenlijsten en de interviews worden in deze paragraaf per casus besproken.

Casus 1: Coevorden

Op het moment van afname van het onderzoek, betrof deze casus de opnieuw op te starten biovergister aan het Alte Picardiekanaal. De biovergister Coevorden is inmiddels weer opgestart, maar lag dus stil ten tijde van dit onderzoek (zomer 2014).

Respondenten

Om tot een steekproef te komen van bewoners in Coevorden zijn er straten gekozen die zo dicht mogelijk bij de biovergister liggen. Dit bleek te gelden voor de wijk Klinkenvlier. Deze wijk bevindt zich binnen een straal van 300 meter van de biovergister. Concreet betrof het de volgende straten: Oeverzwaluw, IJsvogel, Watersnip en de Jan Benjaminstraat.

102 huishoudens zijn benaderd met de vraag om mee te werken aan het onderzoek. Hiervan hebben er 61 de vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 60%, wat voor het type onderzoek hoog is. Van de 40 huishoudens die niet mee hebben gewerkt, was dat in de helft van de gevallen (22) omdat bewoners niet aanwezig waren op het moment van afname van

het onderzoek. Bij deze huishoudens is op een later moment nog een keer geprobeerd om de enquête af te nemen. Als er vervolgens opnieuw niet open werd gedaan, dan werd het adres genoteerd als non-respons. De andere helft van de non-respons betrof bewoners die niet mee wilden werken of naar eigen zeggen geen mening hadden over biovergisters.

De leeftijd van de respondenten varieert tussen de 30 en de 75 jaar met een gemiddelde van 54. Er hebben 27 mannen en 29 vrouwen meegewerkt. Bij 5 respondenten is het geslacht niet ingevuld. Het opleidingsniveau varieert van alleen middelbare school tot een universitaire opleiding. Verreweg de meeste respondenten hadden een Hbo-opleiding en de andere opleidingsniveaus waren in vergelijking met de rest van Nederland ondervertegenwoordigd in deze steekproef.

Naast 61 ingevulde vragenlijsten, hebben we 12 interviews afgenomen. Huishoudens waar een interview werd gehouden, hebben geen vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat de gegevens van 73 huishoudens uit de directe omgeving van de biovergister zijn verzameld.

Resultaten vragenlijst

Als eerste is gekeken naar de scores voor de acceptatie van de biovergister aan het Alte Picardiekanaal. De resultaten zijn te vinden in Tabel 3.1. De schalen lopen van 1 tot 6, waarbij 1 staat voor minimale acceptatie en 6 staat voor maximale acceptatie. Uit deze gegevens blijkt dat de biovergister aan het Alte Picardiekanaal op weinig acceptatie kan rekenen van de bewoners. Alle aspecten scoren negatief. Omdat er gewerkt is met een 6-puntsschaal kan er pas vanaf 3.5 gesproken worden over de positieve kant van de schaal.

Naast de scores voor het totale model zijn ook scores per aspect opgenomen in onderstaande tabel. Als we deze aspecten vergelijken, is het opvallend is dat de variabelen “algemene acceptatie” en de “participatie bij de beslissing” het laagst scoren. Bewoners hebben geen participatie ervaren en de algemene acceptatie is laag. Het “vertrouwen in de initiatiefnemer” en de “gepercipieerde voordelen” worden het minst negatief beoordeeld.

Tabel 3.1 Acceptatie van bewoners

	Gemiddelde score tussen 1 en 6 (hoe hoger hoe meer acceptatie)	N
Totale uitkomst	2.4	47
Per deelaspect:		
<i>Vertrouwen in initiatiefnemer</i>	3.1	50
<i>Gepercipieerde voordelen</i>	2.9	55
<i>Gepercipieerde kosten (gehercodeerd)</i>	2.7	55
<i>Informatie voorziening</i>	2.4	53
<i>Verwachte stank (gehercodeerd)</i>	2.4	55
<i>Algemene acceptatie</i>	1.8	56
<i>Participatie tijdens implementatie</i>	1.7	53

NB: De schaal loopt van 1 (helemaal niet/ afwezigheid van acceptatie) tot 6 (helemaal wel /volledige acceptatie)

Vervolgens is gekeken naar de resultaten per straat. Deze resultaten zijn te vinden in Tabel 3.2. Als de straten Oeverzwaluw, Ijsvogel, Watersnip en Jan Benjaminstraat vergeleken worden dan blijken er verschillen te zitten tussen deze straten, $F(3, 43) = 6.79$, $p < .001$. Nog steeds is het oordeel van alle straten aan de negatief maar vooral tussen de Jan Benjaminstraat en andere straten is er een verschil zichtbaar. Deze straat is minder negatief dan de anderen. De Jan Benjaminstraat ligt ook iets verder van de biovergister dan de andere straten. De hier gebruikte

analyse vergelijkt alle straten in één keer met elkaar. Vanwege kleine aantallen is enige voorzichtigheid geboden met betrekking tot de interpretatie van deze resultaten.

Tabel 3.2 Acceptatie per straat in Coevorden op een schaal van 1 (*helemaal niet*) tot 6 (*helemaal wel*)

Straat	Mate van acceptatie	N
Oeverzwaluw	1,8	16
Ijsvogel	2,1	10
Watersnip	2,1	11
Jan Benjaminstraat	3,3	6

Van de kenmerken van de respondenten die in het onderzoek meegenomen zijn, hebben geslacht ($p = .89$, $T = .132$, $df = 45$), opleidingsniveau ($p = .928$, $F = .152$, $df = 3$) en inkomen ($p = .89$, $r = .02$, $n = 34$) geen invloed op de mate van acceptatie. Hierbij dient wel vermeld te worden dat het merendeel van de respondenten een HBO opleiding heeft gevolgd en de andere opleidingsniveaus ondervertegenwoordigd zijn in deze steekproef. Dit betekent dat we met het interpreteren van de gegevens van het opleidingsniveau voorzichtig dienen te zijn. Leeftijd lijkt wel invloed te hebben. Oudere bewoners oordelen negatiever over de biovergister dan jongere bewoners ($p < .001$, $r = -.61$, $n = 45$).

De bewoners hebben ook aangegeven of ze aanwezig zijn geweest bij de voorlichtingen over de biovergister. Als deze groepen vergeleken worden (zie Tabel 3.3), dan komt naar voren dat bewoners die naar de voorlichting zijn gegaan negatiever oordelen dan bewoners die dat niet gedaan hebben ($p < .001$, $T = -3.85$, $df = 45$). Ook blijken de bewoners die actief hun mening verkondigen negatiever te zijn over de biovergister dan bewoners die minder actief zijn ($p < .001$, $T = -.75$, $df = 44$).

Tabel 3.3 Relatie tussen kenmerken van bewoners en acceptatie

Gemiddelde acceptatie			
Geslacht	Mannen: 2.38	Vrouwen: 2.42	$p = .89$
Aanwezigheid bij voorlichting*	Wel: 2.12	Niet: 3.14	$p < .001$
Actief mening* verkondigd	Wel: 1.75	Niet: 3.09	$p < .001$

*significant bij een alpha van $< .05$

Als laatste is gekeken naar de relatie tussen milieumotieven en de mate van acceptatie (zie Tabel 3.4) Dit is gedaan door de correlatie te berekenen tussen alle aspecten gezamenlijk. Uit de analyse blijkt dat alleen de mate waarin bewoners waarde hechten aan techniek invloed heeft op het oordeel over de biovergister. Naarmate bewoners techniek belangrijk vinden zijn zij *negatiever* over de biovergister ($p < .05$, $r = .37$, $n = 36$). Het betreft hier een zwak verband. Toch is het opmerkelijk dat juist de score op techniek negatief samenhangt met de mate van acceptatie. De overige milieumotieven blijken helemaal geen verband te hebben op de acceptatie.

Tabel 3.4 De relatie tussen acceptatie en milieumotieven

	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>n</i>
Techniek*	-,37*	,03*	36
Comfort	-,02	,93	21
Milieu	-,06	,80	22
Geld	-,13	,42	43
Onafhankelijkheid	-,11	,62	22

*significant bij alpha van ,05

Resultaten interviews

Er zijn in totaal 12 interviews afgenomen. De enquêteurs rapporteerden dat de houding van de bewoners ten opzichte van het onderzoek positief was, maar dat er wel sprake van uitingen van wantrouwen waren. Zo werd bijvoorbeeld het vermoeden geuit dat de gegevens verzameld werden in opdracht van de Gemeente en voor de initiatiefnemers. Na identificatie en uitleg van het doel van het onderzoek was de houding echter positief en wilden de meeste bewoners graag meewerken aan het onderzoek.

Mening biovergister

Uit de observaties van de enquêteurs is gebleken dat de emoties over de biovergister vooral aan één kant van de wijk hoog opliepen. Het betrof de straten Oeverzwaluw en IJsvogel. Hier werd dan ook veel overlast gemeld. Volgens de bewoners ligt dit aan de windrichting en het open water dat deze straten van de biovergister scheidt. De bewoners die daadwerkelijk aan het water woonden, rapporteerden de meeste (stank)overlast. Op een enkeling na, waren deze bewoners ronduit negatief over de biovergister.

“Mijn mening over de biovergister hier is zeer negatief. Hij staat veel te dicht op de woonwijk en daar moeten wij de hinder van ondervinden. Dat neemt het comfort van het wonen hier weg. We wonen hier erg mooi, we hebben een mooi huis met een mooie tuin en een prachtige omgeving. En door de stank worden we opgesloten in onze huizen.”

Bewoner van de Oeverzwaluw

“Ik heb gezondheidsklachten ervaren in de afgelopen jaren op momenten dat er zoveel stank in de wijk aanwezig was. Voornamelijk hoofdpijn, keelpijn, een drukkend gevoel op de ogen en neus. De stank is mijn grootste bezwaar tegen de biovergister. Ik wil dat ding hier weg hebben.”

Bewoner van de Oeverzwaluw

Zoals gesteld was een enkeling minder negatief over de biovergister. Zij staan over het algemeen positief tegenover het idee van biovergisting en ervaren persoonlijk minder hinder van deze concrete biovergister. Wel noemen ze stankoverlast als storende factor en het gegeven dat andere bewoners, al dan niet daadwerkelijk veroorzaakt door de biovergister, er ziek van zeggen te

worden. Zoals een bewoner het verwoordt: “Dat is een enorm nadeel van dat rotting. Mensen zijn zo bang en dat heeft nare gevolgen voor hun geestelijke gezondheid.”

Vooraf in de Jan Benjaminstraat werd minder hinder gerapporteerd. Deze straat ligt dan ook relatief ver van de biovergister vandaan. In iets mindere mate gold dit eveneens voor de Watersnip. In beide straten, maar vooral in de Jan Benjaminstraat, was de interesse voor het onderzoek dan ook minder groot. Het bleek dat mensen uit deze straten wat gematigder naar de biovergister keken, waar onderstaande uitspraken voorbeelden van zijn.

“Onze mening over de biovergister is dat het een goed idee is. Het is in ieder geval beter dan kernenergie. Als je ziet wat er bij Fukushima gebeurd is... We vinden het erg jammer dat er mensen zijn die er zoveel hinder van ondervinden. Wij wonen verder van de biovergister af, maar er zijn mensen die er veel onder te lijden hebben. We ruiken heel soms een onaangename geur, maar daar houdt het bij ons op.”

Bewoner van de Watersnip

“Ik vind het een goed initiatief dat er aan het milieu wordt gedacht. Of ik het zo’n goed initiatief vind hier in onze wijk, daar twijfel ik aan. Niet omdat ik er zelf veel overlast van ervaar; ik ruik het alleen wel eens als ik de wijk door loop, maar omdat ik weet dat een kant van de wijk continu overlast ervaart.”

Bewoner van de Watersnip

Bezwaren en angsten

Alle bewoners noemen de stank en de gassen die vrij komen als de voornaamste bezwaren die ze hebben tegen de biovergister. Vier van de twaalf bewoners aan de Oeverzwaluw, IJsvogel en Watersnip geven aan hier rondom hun eigen woning relatief weinig last van te hebben, maar er wel last van te hebben op het moment dat ze richting de Oeverzwaluw en de IJsvogel lopen. Acht van de twaalf geïnterviewde bewoners geven aan gezondheidsklachten te hebben door de biovergister. Omdat het een kleine steekproef betreft, kunnen hier geen harde conclusies aan verbonden worden wat betreft de gehele populatie omwonenden. De gezondheidsklachten die genoemd worden, zijn: hoofdpijn, duizeligheid, keelpijn, pijnlijke ogen, flauwvallen, misselijkheid en /of slapeloosheid. De angst die er bij bewoners heerst, heeft te maken met de gassen die er vrij zouden komen bij de vergisting. De evacuatie waar biogas met H₂S (zwavelwaterstof) bij vrijgekomen is, heeft hier aan bijgedragen en wordt dan ook vaak genoemd. Verdere bezwaren richten zich op de waardedaling van de woning en geluidsoverlast.

“Er hangen schadelijke gassen in de lucht. Die zijn te ruiken en te merken. Ik ben er ontzettend ziek van geweest. Wat moeten we nu als we doodziek worden door de effecten van dat ding op lange termijn? Niemand zal naar je omkijken, behalve de buurtbewoners, de lotgenoten. De gemeente zal het niet serieus nemen, de eigenaar niet, de overheid niet. We kunnen hier niet weg, want niemand wil hier wonen. We verliezen op alle mogelijke vlakken, op serieus genomen worden, op gezondheid, op huiswaarde, op ons leven.”

Bewoner van de IJsvogel

Acht van de twaalf geïnterviewde bewoners die woonachtig zijn aan de Oeverwaluw of de IJsvogel, gaven aan dat ze hun huis te koop willen zetten of dit gedaan hebben. Emotioneel werd verteld dat niemand de huizen wil kopen. De emoties liepen hoog op, wat zich uitte in tranen bij sommigen en schelden bij anderen.

“Het neemt toch een heel stuk wooncomfort weg. We wonen hier heel mooi, maar we wilden mede door de stankoverlast verhuizen. We kregen het huis gewoon niet verkocht. Mensen hoeven maar op internet te kijken naar deze wijk en lezen direct alle negatieve berichten. Ze besluiten dan dat ze hier niet willen wonen en ik geef ze groot gelijk.”

Bewoner van de Oeverwaluw

Positieve aspecten, mogelijke baten

Vier van de twaalf bewoners aan de Watersnip, Oeverwaluw en IJsvogel kunnen een positief aspect van biovergisting noemen. Deze vier bewoners noemen het “op natuurlijk wijze verkrijgen van energie” (formulering van een bewoner van de IJsvogel). Acht bewoners hebben geen positieve aspecten genoemd. Slechts één bewoner geeft expliciet aan dat er geen positieve aspecten van biovergisting zijn. De overige bewoners noemen onmiddellijk dat de biovergister bij hen in de buurt een slecht idee is, vooral omdat het te dicht bij woningen staat. Als de biovergister op een bedrijventerrein had gestaan en een in hun ogen betrouwbare eigenaar had gehad, dan hadden ze het anders beoordeeld. Concrete voorbeelden van positieve aspecten werden door hen dus niet genoemd.

De vier bewoners aan de Jan Benjaminstraat geven alle vier aan dat ze het goed vinden dat de warmte die vrijkomt bij vergisting nu nuttig gebruikt kan worden en anders verloren zou gaan. Zij staan in principe positief tegenover een biovergister. Een van de bewoners geeft aan dat het prettig zou zijn als de buurt er direct van zou kunnen profiteren, bijvoorbeeld doordat hun huizen erdoor verwarmd zouden kunnen worden.

De ondernemer(s)

De vorige eigenaar werd zonder uitzondering door alle bewoners negatief beoordeeld. De meerderheid van de bewoners gaf aan dat ze de eigenaar ervan verdachten producten in de biovergister te stoppen die illegaal waren en gezondheidsrisico's met zich meebrachten. Ze beoordeelden de eigenaar als leugenachtig (over hetgeen in de biovergister ging) en zelfs crimineel (omdat er verboden producten in de biovergister zouden gaan). Bovendien werd genoemd dat hij voornamelijk door geld gedreven zou worden en dat het ‘groene aspect’ aan biovergisting hem niet kon interesseren.

“De biovergister is hier door de vorige eigenaar voor vele andere, illegale praktijken gebruikt dan alleen het opwekken van energie met behulp van mest, zoals het dumpen van afval. Dit heeft niets te maken met een ideologie over het milieu, maar alleen met geld.”

Bewoner van de Oeverwaluw

“De vorige eigenaar stookte na 17.00u en in weekenden. Als er dan melding werd gemaakt van stankoverlast, dan konden ze dit niet controleren en bestond de klacht dus gewoon niet. De vorige eigenaar heeft daar flink misbruik van gemaakt en al zijn activiteiten die letterlijk het daglicht niet konden verdragen, 's avonds en in het weekend uitgevoerd.”

“Het feit dat de vorige eigenaar vrijdagavond na elf uur begon te stoken wekte argwaan. Alsof hij wat te verbergen heeft en in het criminele circuit zit.”

2 bewoners van de Oeverzwaluw

De nieuwe eigenaar wordt wantrouwend tegemoet getreden. Enkele bewoners dragen het feit dat hij al enkele keren failliet is gegaan, dat eigenaren veel subsidiegeld kunnen ophalen en dat hij vaag zou zijn over hetgeen in de biovergister gaat, als punten aan die verdacht zijn. Een enkeling geeft aan dat de oude eigenaar het zodanig verpest heeft, dat de nieuwe eigenaar het daardoor moeilijk zal krijgen.

“Ik denk dat de nieuwe eigenaar het moeilijk krijgt als het gaat om vertrouwen terug te winnen in deze wijk. De vorige eigenaar heeft voor veel stankoverlast gezorgd. Ik denk dat het vertrouwen er uit is in deze buurt.. (...) Door de vorige beheerder ben ik zeker argwanend tegenover de nieuwe beheerder. De nieuwe beheerder is al een aantal keren failliet gegaan en ik ben benieuwd hoe het met de overlast zit als de biovergister weer gaat werken.”

Bewoner van de Oeverzwaluw

Verstreckte informatie

De informatie die in het verleden verstrekt werd, wordt door de meeste bewoners onvoldoende gevonden. Dit betreft zowel de omvang (het aantal mededelingen) als de kwaliteit van de mededelingen. Het gebrek aan ervaren communicatie uitte zich bijvoorbeeld in uitspraken als: “In de afgelopen jaren heb ik veel te weinig informatie ontvangen. De eigenaar liet het ons nooit weten als er iets mis was gegaan of wat hij allemaal aan het doen was” (bewoner van de Oeverzwaluw). Het negatieve oordeel over de kwaliteit van de communicatie uitte zich in uitspraken als: “De eerste berichten waren dat er een vergunning voor deze biovergister was voor privégebruik. Als er producten aangeleverd moeten worden is het al geen privégebruik meer. De informatie die we krijgen is dus totaal niet betrouwbaar” (bewoner van de Oeverzwaluw).

Over de informatie die bewoners van de nieuwe eigenaar ontvangen, zijn de bewoners positiever. Ze vinden dat hij beter communiceert dan de vorige eigenaar, wat nog niet per se betekent dat ze hem dan ook vertrouwen. Toegang tot een website waarop bewoners kunnen volgen hoe het met de biovergister gaat, wordt positief beoordeeld. Wel wordt opgemerkt dat niet iedereen hierover voldoende is geïnformeerd. Sommige bewoners gaven aan dit via-via gehoord te hebben en niet persoonlijk op de hoogte te zijn gesteld. Ander bewoners geven aan dat ze het lastig vonden toegang te krijgen tot de website, omdat hier een wachtwoord voor vereist was.

Rol van de gemeente

Volgens de bewoners is hun vertrouwen in de gemeente ernstig geschaad. Dit is begonnen vanaf het moment dat de gemeente, zonder inspraakrecht bij de bewoners, de vergunning van de eerste eigenaar goedkeurde. Een aantal bewoners heeft op dat moment een rechtszaak aangespannen, waarbij ze inspraakrecht afgedwongen hebben. Dit recht werd toegewezen, omdat vastgesteld werd dat bewoners direct belanghebbenden zijn vanwege de (geur)overlast die de biovergister veroorzaakte.

Zeven van de twaalf bewoners van de Oeverzwaluw, IJsvogel en Watersnip zijn het er dan ook over eens dat gemeente gefaald heeft. Ze voelen zich niet serieus genomen door de gemeente. Bovendien vinden ze dat de gemeente haar verantwoordelijkheid in het proces niet inneemt. Ze noemen het kwalijk dat klachten na 17.00u niet in behandeling konden worden genomen.

Vrijwel alle bewoners geven aan strenger toezicht en handhaving vanuit de gemeente te verlangen. Twee bewoners refereren hierbij aan Duitsland, waar volgens hen meer biovergisters staan en minder overlast is door streng toezicht van de overheid. Een bewoner noemt hiernaast dat de gemeente verantwoordelijk geacht mag worden voor het bij elkaar brengen van verschillende partijen (in dit geval bewoners en de initiatiefnemer) en dat de gemeente deze rol niet vervuld heeft.

“Als de handhaving veel strenger zou zijn vanuit de gemeente, dan zou er veel minder overlast zijn. We worden niet serieus genomen en mochten eerst niet eens inspraak hebben, aangezien we volgens de richtlijnen van inspraak hemelsbreed te ver van de biovergister wonen.”

“De gemeente zou strenger toezicht moeten houden. Dan toont de gemeente haar betrokkenheid bij de wijk en neemt de inwoners serieus.”

“De gemeente laat ook flink van zich afweten. Ze schuiven alles af en nemen de klachten niet serieus. Ze zijn bijvoorbeeld nog nooit bij het bedrijf geweest of in de wijk. Ik vind dat een enorm slechte zaak en het is erg frustrerend.”

Drie bewoners van de Oeverzwaluw

“De gemeente zou meer haar mannetje mogen staan, denk ik. Uit de verhalen die hier rondt gaan, blijkt dat de gemeente klachten niet serieus neemt. Het lijkt alsof de gemeente zich erg onafhankelijk opstelt en er zo weinig mogelijk verantwoordelijkheid wil dragen. Toch ben ik van mening dat het de taak van de gemeente is om de beide partijen dichterbij elkaar te brengen.”

Bewoner van de Watersnip

Casus 2: Foxhol

In Foxhol betrof het plannen voor een industriële biovergister op het AVEBE terrein in Foxhol. Dit project is dit jaar (2014) niet doorgegaan na protest van de lokale gemeenschap. Op het moment dat het onderzoek afgenomen werd, was het duidelijk dat de vergunning voor de biovergister niet verleend zou worden en dat de biovergister er dus niet zou komen. Of de bewoners van Foxhol hier ook zeker van waren, valt te betwijfelen. Tijdens het afnemen van de vragenlijsten, stuitte de enquêteurs, studenten van de opleiding Toegepaste Psychologie van de Hanzehogeschool, op grote weerstand van de lokale bevolking. Ondanks dat de studenten zich identificeerden als student, was het wantrouwen groot. Bewoners dachten dat het wellicht het geval was dat de studenten ingehuurd waren door een partij die voor de biovergister was. Omdat bewoners dachten dat het project een voorbode was van het hervatten van de plannen voor een biovergister en dit tot een paniecreactie (wat zich uitte in berichtgeving op Sociale Media, telefoontjes naar de Hanzehogeschool en boze reacties naar de studenten toe), is ervoor gekozen het onderzoek in Foxhol vroegtijdig stop te zetten.

Doordat het onderzoek vroegtijdig gestopt is, is de steekproef in Foxhol dermate klein dat er in het kader van de betrouwbaarheid voor gekozen is deze gegevens niet op te nemen in de rapportage. Wat we uit de reacties wel op kunnen maken, is dat de (potentiële) komst van een biovergisters een bijzonder grote impact kan hebben op de lokale bevolking.

Eveneens kan uit de reacties opgemaakt worden dat het algemene vertrouwen laag is. De enquêteurs gaven aan dat zelfs na het vertonen van hun identificatiebewijs en het expliciet mededelen dat de initiatiefnemer en de gemeente niet betrokken waren bij het onderzoek, de bewoners het niet vertrouwden. Dit lijkt een signaal dat er veel wantrouwen onder de bewoners van Foxhol heerst jegens de gemeente en de initiatiefnemer.

Samenvatting en conclusies bewonersonderzoek

Over het algemeen kan gesteld worden dat de publieke opinie ten opzicht van de biovergisters in Coevorden en Foxhol negatief is. In Coevorden wordt dat onderschreven door zowel de uitkomsten van de vragenlijsten als de aanvullende interviews. Wat betreft Foxhol kan vanwege de onvolledige steekproef op basis van de vragenlijsten niet bepaald worden of de negatieve mening door iedereen gedeeld wordt. De reacties die we ontvingen tijdens de uitgevoerde interviews, en de manier waarop mensen reageerden op het verzoek om mee te werken aan het onderzoek, waren echter zodanig negatief dat er van draagvlak geen sprake lijkt te zijn.

Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat de acceptatie van omwonenden op alle deelaspecten negatief is. Het slechtst worden de onderdelen 'algemene acceptatie' en 'participatie tijdens het implementatieproces' beoordeeld. Als de algemene scores vergeleken worden met scores op meer specifieke onderdelen, dan lijkt het erop dat omwonenden minder negatief reageren naarmate de aspecten concreter worden. Dit geldt alleen niet voor het oordeel over de participatie tijdens het implementatieproces, aangezien omwonenden hier het meest negatief over zijn. Dit sluit aan bij het resultaat uit voorgaand onderzoek dat het ontbreken van participatiemogelijkheden de maatschappelijke acceptatie negatief beïnvloedt (zie bijvoorbeeld Wolsink, 2005).

Verwachte stank blijkt een belangrijk aspect te zijn als het gaat om de acceptatie van de biovergisters. Uit de resultaten van de vragenlijsten blijkt dat bewoners deze stank verwachten en uit de interviews blijkt dat dit invloed heeft op het oordeel over de biovergister. Als bewoners

een open vraag wordt gesteld over de biovergister, dan komt stankoverlast als negatief punt bijna altijd vanzelf ter sprake. Waar in de vragenlijst weinig aandacht voor was en wat wel genoemd werd in een aantal interviews, is dat een groep omwonenden aangeeft bang te zijn voor negatieve gezondheidseffecten van de gassen die vrijkomen op momenten dat stankoverlast ervaren wordt. Aangezien stank een signaal geeft dat er iets 'ongezonds' in de buurt is (bijvoorbeeld bedorven voedsel en andere schadelijke producten), is dit resultaat niet verrassend. Stankoverlast wordt dus automatisch geassocieerd met 'iets' schadelijks in de omgeving.

Uit de verschillen in respons tussen de straten in Coevorden, blijkt dat omwonenden die verder bij de biovergister vandaan woonden (in de Jan Benjaminstraat) minder negatief tegenover de biovergister stonden. Hoewel het een beperkte steekproef betreft en de resultaten daarom voorzichtig geïnterpreteerd dienen te worden, is dit een interessant resultaat. Deze omwonenden rapporteerden bijvoorbeeld minder stankoverlast en gaven aan minder betrokken te zijn bij de biovergister. Dit zou eveneens kunnen wijzen op het belang van de factor stankoverlast in de acceptatie van een biovergister.

Het is opvallend dat omwonenden die naar de voorlichting geweest zijn een negatiever oordeel vellen over de biovergister dan omwonenden die dat niet gedaan hebben. Dit kan betekenen dat de voorlichting een negatief effect heeft gehad, maar het is uiteraard ook mogelijk, en in dit geval meer waarschijnlijk, dat deze bijeenkomst vooral bezocht is door omwonenden die al negatief waren over de biovergister. Het zou kunnen zijn dat deze groep omwonenden ongerust was en daarom meer informatie wilde ontvangen. Gesteld kan worden dat de voorlichtingen in elk geval niet echt geruststellend zijn geweest. De verschillen in het oordeel tussen de aanwezigen en de niet-aanwezigen is aanzienlijk, terwijl beide groepen overigens al negatief in hun oordeel zijn.

Tot slot is er aandacht besteed aan de milieumotieven van omwonenden. Hier werden weinig verbanden gevonden. Er is wel een interessante relatie gevonden tussen de interesse die men heeft voor techniek en de acceptatie van de biovergister. Tegengesteld tot wat verwacht kan worden, beoordelen mensen die techniek relatief interessant vinden de biovergister *negatiever*. Hoe dit kan zou in vervolgonderzoek onderzocht kunnen worden.

Hoofdstuk 4

Samenvatting en discussie

In hoeverre is er in Noord-Nederland maatschappelijk draagvlak voor biovergisters? Om deze vraag te beantwoorden, is in dit onderzoek op basis van geschreven media bestudeerd hoe de discussies over biovergisters de afgelopen jaren zijn verlopen. Hiernaast is kwantitatief en kwalitatief buurtonderzoek uitgevoerd om de acceptatie van omwonenden nader te bestuderen. Op basis van de resultaten van een quickscan (zie Hoofdstuk 1) waarmee de berichtgeving over biovergisters in Noord-Nederland in kaart is gebracht, is gekozen voor twee casussen die veel media aandacht gegenereerd hebben: biovergister(s) in Coevorden en plannen voor een biovergister in Foxhol. Vervolgens is gekeken wat de momenten waren dat er pieken optraden in het aantal berichten over de biovergisters, wie de voornaamste personen waren die de discussies voerden en welke argumenten zij gebruikten om hun standpunt voor het voetlicht te brengen. Aanvullend is gekeken wat de houding is van omwonenden van een gerealiseerde biovergister in Coevorden en van bewoners die geconfronteerd werden met plannen voor een biovergister in Foxhol.

De berichtgeving over de biovergisters in de media blijkt hoofdzakelijk negatief te zijn. Omwonenden willen geen biovergister in hun buurt en komen ertegen in opstand. Ze construeren de biovergisters als gevaarlijke en onbetrouwbare installaties. Er wordt getwijfeld aan de exploitanten en aan de deskundigheid die er bij de lokale en provinciale overheden aanwezig is. Lokale en provinciale overheden vormen een belangrijke partij, aangezien zij de vergunning voor de biovergisters moeten verlenen en erop moeten toezien dat de regels nageleefd worden (zie hiervoor ook Bijlage 8).

Uit de berichtgeving blijkt verder dat de lokale en provinciale overheden zich van de biovergisters distantiëren. Dit doen ze door het inhoudelijke debat over de wenselijkheid van biovergisters (al dan niet op de betreffende locaties) niet aan te gaan. Er wordt verwezen naar regels en procedures die opgevolgd dienen te worden. Met uitspraken als: “We kunnen niet anders”, wordt geen standpunt ingenomen. Immers, zouden ze ‘anders’ willen? Gezien de rol van de lokale overheden in het bepalen van het bestemmingsplan, is deze houding niet te handhaven. In de casus Foxhol werd dit punt (de verantwoordelijkheid voor het bestemmingsplan) in de media aangehaald, waarna de plaatselijke politieke partijen zich tegen de biovergister keerden en er bij de initiatiefnemers op aandrongen een andere locatie te zoeken. Pas laat in het proces werd dit standpunt ingenomen en het standpunt was dus negatief. Uiteraard kan dit door de specifieke context van deze casus komen, maar het is gezien de landelijke en regionale politieke ambities opmerkelijk te noemen.

Opvallend is dat deskundigen in het publieke debat niet aangehaald worden en hun positie in het debat niet innemen. De afwezigheid van milieugroeperingen is eveneens opvallend. Uit voorgaand onderzoek blijkt dat het verkrijgen van hoogwaardige informatie bij kan dragen aan de acceptatie van energietechnologieën (zie onder andere Perlaviciute en Steg, 2014). Bovendien blijkt dat milieugroeperingen meer vertrouwen genieten dan de industrie en de overheid (zie Huijts et al, 2011), iets wat eveneens van deskundigen verwacht kan worden. Indien de Noordelijke Energie Agenda (2013) uitgevoerd dient te worden en biogas hierin een grote rol

moet spelen, is het belangrijk dat de discussie over de wenselijkheid van biovergisters op gang komt. Een rol lijkt hierin weggelegd voor deze twee groepen. Zolang zij zich niet mengen in de publieke discussies, is het waarschijnlijk dat onduidelijkheden en eventuele misverstanden over biovergisters blijven bestaan. Deelname van deze partijen aan het debat kan dus belangrijk zijn bij het op gang brengen van het debat over de wenselijkheid van biovergisters. Mochten biovergisters wenselijk geacht worden, dan kunnen deze partijen een rol spelen bij het creëren en vergroten van het maatschappelijk draagvlak.

Uit de berichtgeving blijkt verder dat exploitanten van de (plannen voor een) biovergister aangeven niets verkeerd te doen en, in het geval van Foxhol, zich maximaal in te spannen om overlast te voorkomen. Uit aanvullende interviews met de initiatiefnemers die niet in dit verslag gerapporteerd zijn, blijkt hiernaast dat de initiatiefnemers van de biovergister in Foxhol bereid waren om omwonenden te compenseren. Ook de nieuwe exploitant van de biovergister aan het Alte Picardiekanaal in Coevorden gaf in een interview aan te willen zoeken naar compensatie voor omwonenden. Compensatie betreft in dergelijke gevallen doorgaans het subsidiëren van wijkverenigingen, het sponsoren van sportclubs, het gratis ter beschikking stellen van elektriciteit, of het verwarmen van een zwembad met behulp van restwarmte. Compensatie kan belangrijk zijn om de waargenomen distributieve rechtvaardigheid te vergroten. Deze waargenomen distributieve rechtvaardigheid blijkt een belangrijke factor die bijdraagt aan maatschappelijk draagvlak. In de bestudeerde casussen zagen omwonenden echter vooral baten voor de exploitanten en niet zozeer voor andere partijen. In Foxhol bleek het aanbod dan ook geen effect te hebben. Uit bewonersonderzoek in Coevorden bleek dat de meeste bewoners aangaven geen compensatie te willen; zij wilden dat de biovergister ontmanteld werd. Het lijkt waarschijnlijk dat in deze casussen al zoveel gebeurd is dat bewoners niet (meer) openstonden voor dergelijke tegemoetkomingen. Of en wanneer compensatie het draagvlak voor een biovergister kan vergroten, zal verder onderzocht moeten worden.

In de bestudeerde casussen trokken omwonenden de motieven van de exploitanten openlijk in twijfel. Zij zouden vooral door geld gedreven worden en voor de rest weinig oog hebben voor de omgeving. In het belang dat doorgaans toegedicht wordt aan biovergisters, zit de bijdrage die deze installaties kunnen leveren aan het opwekken van duurzame energie. Een interessante vraag is of initiatiefnemers die vanuit milieuoverwegingen opereren en hierover duidelijk communiceren, op minder weerstand stuiten dan initiatiefnemers die (vermeend) vanuit commerciële overwegingen opereren.

Wat betreft de acceptatie van omwonenden die met (plannen voor) een biovergister geconfronteerd worden, kunnen we op basis van het hier beschreven onderzoek stellen dat, in overeenstemming met de resultaten van voorgaand onderzoek, (angst voor) stankoverlast een belangrijke factor in de acceptatie is. Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat stankoverlast gepaard gaat met hoge waargenomen kosten en lage baten (zie onder andere Soland et al., 2013). Stank fungeert als signaal voor mensen dat er iets 'verkeerd' is, wat een verklaring kan bieden voor de sterke reactie. In Coevorden was bovendien sprake van het vrijkomen van waterstofsulfide (H₂S), wat niet alleen stinkt maar daadwerkelijk schadelijk voor de gezondheid is. Hierdoor moest een deel van de wijk Klinkenvliet ontruimd worden. Ook gaven deze bewoners aan dat ze vermoedden dat de vorige eigenaar producten in de biovergister deed die daar niet in mochten gaan. Op basis hiervan is het niet vreemd dat er onder deze bewoners angst om hun gezondheid heerst. Uit het uitgevoerde buurtonderzoek bleek tevens dat mensen die dichter bij de biovergister in Coevorden wonen, meer stankoverlast rapporteren en de biovergister negatiever beoordelen. Dit alles wijst erop dat het voorkomen of minimaliseren van stankoverlast de hoogste prioriteit van een exploitant zou moeten hebben.

De bijdrage van participatiemogelijkheden in het besluitvormingsproces aan het creëren van draagvlak, is voornamelijk onduidelijk. Waar sommige onderzoekers wijzen op het belang ervan (zie bijvoorbeeld Huijts, Molin & Steg, 2011, Upreti, 2004; Wüstenhagen et al., 2007), vinden andere onderzoekers geen relatie tussen participatiemogelijkheden en acceptatie (zie Soland et al., 2013). In de bestudeerde casussen rapporteren omwonenden geen participatiemogelijkheden. Dit gebrek aan participatiemogelijkheden in combinatie met het gerapporteerde gebrek aan ontvangen informatie, wordt negatief beoordeeld. Beargumenteerd zou kunnen worden dat als omwonenden niet met voldongen feiten geconfronteerd worden, maar mee kunnen denken in het proces dat leidt tot eventuele vestiging van een biovergister, er meer ruimte bij hen ontstaat om na te denken over de wenselijkheid van een biovergister. Omdat hier in de casussen geen sprake van was, kunnen we geen uitspraken doen over de mogelijke effecten van een dergelijk participatieproces. Vervolgonderzoek zou dit moeten uitwijzen.

Andere zorgen en bezwaren van bewoners waren dat hun huis niet meer verkocht zou kunnen worden. In hoeverre dit correct is, dient zorgvuldig bestudeerd te worden. Indien de woningwaarde inderdaad daalt door het plaatsen van een biovergister in de buurt, dan zou gekeken moeten worden naar mogelijke oplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van compensatie.

Hoewel uit de Eurobarometer (2007) zou blijken dat Nederlanders relatief positief tegenover het opwekken van biogas staan, is dit in het hier beschreven onderzoek niet terug te zien. De discrepantie kan veroorzaakt worden door het verschil in de steekproef die getrokken is. Aan de Eurobarometer hebben vooral respondenten meegewerkt die niet geconfronteerd zijn met een biovergister in hun buurt. Aan het hier gerapporteerde onderzoek hebben louter omwonenden van een biovergister meegedaan. Het zou kunnen zijn dat Nederlanders het opwekken van biogas 'theoretisch' een goed idee vinden tot het moment dat ze in de praktijk geconfronteerd worden met de plaatsing van een biovergister in hun omgeving. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat in de media vooral aandacht wordt geschonken aan negatieve berichten over biovergisters. Op basis van het aantal berichten in de media hebben we voor de onderzochte casussen gekozen, wat dus in kan houden dat het hier twee relatief negatieve verhalen betrof. In het onderzoek hebben we, vanuit de gedachtegang dat op basis van succesverhalen geleerd kan worden wat er nodig is voor het creëren van draagvlak, getracht om in de beginfase een positieve casus in het onderzoek mee te nemen. We hebben echter geen verhalen in het publieke domein aangetroffen over deze positieve uitzonderingen. In vervolgonderzoek zou expliciet aandacht besteed moeten worden aan het zoeken van succesverhalen. Succesverhalen kunnen gezocht worden door niet de discussies in de geschreven media als uitgangspunt te nemen, maar de locaties van biovergisters als uitgangspunt te nemen. Per locatie kan bekeken worden in hoeverre er sprake is van draagvlak onder de omwonenden, waarna bestudeerd kan worden hoe dit draagvlak tot stand is gekomen. Op basis van dat onderzoek zou vastgesteld kunnen worden waar biovergisters wel met succes geplaatst kunnen worden en wat ervoor nodig is om van de plaatsing van biovergisters een succes te maken.

Wat betreft de biovergister in Coevorden zou het interessant kunnen zijn om een vervolgonderzoek naar de huidige situatie uit te voeren. Op het moment dat het beschreven bewonersonderzoek plaatsvond, was de biovergister overgenomen en zou de vergister op korte termijn weer opgestart worden. Inmiddels zijn we bijna een jaar verder en is het de vraag hoe de situatie op dit moment is. De vorige eigenaar beschuldigde men van onkunde en zelfs van criminele praktijken en dit heeft in het oordeel van de bewoners (sterk) meegespeeld. In de interviews gaven bewoners aan dat het vertrouwen in de vorige exploitant zodanig laag was dat de nieuwe eigenaar hier last van zou kunnen hebben en wantrouwend tegemoet getreden zou worden. Of het de nieuwe eigenaar gelukt is het vertrouwen van de omwonenden te winnen, is

onduidelijk. Hoe omwonenden de biovergister op dit moment ervaren en wat het effect van een andere eigenaar kan zijn, zou onderzocht moeten worden.

In dit onderzoek is vooral gekeken naar het maatschappelijk draagvlak dat er voor biovergisters onder bewoners is. Zoals in de inleiding is gesteld, kan maatschappelijk draagvlak breder geïnterpreteerd worden. Volgens Wüstenhagen, Wolsink en Burer (2007) bijvoorbeeld, bestaat maatschappelijke draagvlak uit drie dimensies: sociaal politieke acceptatie, acceptatie door de gemeenschap en marktacceptatie (zie de inleiding). Om te kunnen inschatten of er draagvlak op een specifieke locatie zal zijn voor een biovergister, dient dan ook een breed scala aan factoren geanalyseerd te worden. Hierbij kan gedacht worden aan het landschap, de historie van de plek en de mensen, economische activiteiten, de rol van toerisme en de agrarische sector. Door al deze factoren in kaart te brengen en te analyseren, kan een beeld gevormd worden van het draagvlak en daarmee de kans dat toekomstige initiatieven voor biovergisters succesvol zullen zijn.

Dankwoord

Dit rapport is tot stand gekomen met de hulp van velen. Onze dank gaat uit naar de volgende studenten die het bewonersonderzoek uitgevoerd hebben: Suzanne Iwema, Laura Eissens, Wim Kleinstra, Rachel Hibma en Timo Postma. Uiteraard willen wij op deze plaats ook graag de bewoners bedanken die aan dit onderzoek hebben meegewerkt. Tevens gaat onze dank uit naar de gemeente Coevorden en de initiatiefnemers Henk Nijman en Jan Luuk Stel voor het verschaffen van extra informatie over beide casussen.

Literatuurlijst

ECN (2008). Factors influencing the societal acceptance of new energy technologies: Meta-analysis of recent European projects. Opgevraagd van: <http://www.ecn.nl/docs/library/report/2007/e07058.pdf>

Edwards, D. (1997). *Discourse & Cognition*. Londen: Sage.

Gabriel, Y. (2004). The voice of experience and the voice of the expert: Can they speak to each other? In B. Hurwits, T. Greenhalgh & V. Skultans (Eds), *Narrative research in health and illness* (pp. 168-186). Malden: Blackwell.

Gross, C. (2007). Community perspectives of wind energy in Australia: the application of a justice and community fairness framework to increase social acceptance. *Energy Policy*, 35, 2727-2736.

Huijts, N. M. A., Molin, E. J. E., & Steg, L. (2011). Psychological factors influencing sustainable technology acceptance: A review-based comprehensive framework. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16, 525-531.

Klarenbeek, A., Stinesen, B., & Hartog, J. (2014). DaB: Handreiking discoursanalyse. Groningen / Utrecht: Hanzehogeschool Groningen & Hogeschool Utrecht.

Leeuwis, C., & Aarts, N. (2011). Rethinking communication in innovation processes: creating space for change in complex systems. *Journal of Agricultural Education and Extension*, 17, 21-36.

Molder, H.F.M. te (2009). Discourse theory and analysis. In S.W. Littlejohn & K. Foss (Eds.), *Encyclopaedia of Communication Theory* (p. 231-269). Londen: Sage.

Noordelijke Energie Agenda (2013). *Een praktisch programma als antwoord op het nationaal energieakkoord door de gezamenlijke noordelijke overheden en de stichting Energy valley*. Opgevraagd van <http://www.energyvalley.nl/uploads/bestanden/37bc3c14-50e4-46a1-bf4a-d1229eef4143>.

Notenboom, J. (2013). *PBL-notitie Politieke lessen uit de Duitse 'Energiewende'*, PVS 2013-1050, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Perlaviciute, G., & Steg, L. (2014). Contextual and psychological factors shaping evaluations and acceptability of energy alternatives: Integrated review and research agenda. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 35, 361-381.

Perlaviciute, G., & Steg, L. (2015). The influence of values on evaluations of energy alternatives. *Renewable Energy*, 77, 259-267.

Pol, E., Di Masso, A., Castrechini, A., Bonet, M. R., & Vidal, T. (2006). Psychological parameters to understand and manage the NIMBY effect. *Revue Européenne de Psychologie Appliquée/European Review of Applied Psychology*, 56, 43-51.

Potter, J. (1996). *Representing reality. Discourse, Rhetoric & Social Construction*. Londen: Sage.

Soland, M., Steimer, N., & Walter, G. (2013). Local acceptance of existing biogas plants in Switzerland. *Energie Policy*, 61, 802-810.

Stivers, T., Mondada, L. and Steensig, J. (2011). *The morality of knowledge in conversation*. Cambridge: Cambridge University Press

Upreti, Bishnu Raj (2004). Conflict over biomass energy development in the United Kingdom: some observations and lessons from England and Wales. *Energy Policy*, 32 p785-800.

Wolsink, M. (2005). Wind power implementation: the nature of public attitudes: equity and fairness instead of backyard motives. *Renewable and sustainable energy reviews*, 11, 1118-207.

Wüstenhagen, R., Wolsink, M., & Bürer, M. J. (2007). Social acceptance of renewable energy innovation: An introduction to the concept. *Energy Policy*, 35, 2683-2691.

Overzicht van de bijlagen

<i>Bijlage 1 Chronologisch overzicht Coevorden.....</i>	<i>44</i>
<i>Bijlage 2 Discoursanalyse Coevorden</i>	<i>56</i>
<i>Bijlage 3 Chronologisch overzicht Foxhol.....</i>	<i>65</i>
<i>Bijlage 4 Discoursanalyse Foxhol.....</i>	<i>75</i>
<i>Bijlage 5 Betrouwbaarheidsanalyse vragenlijst.....</i>	<i>84</i>
<i>Bijlage 6 Vragenlijst Coevorden inclusief gemiddelden per vraag.....</i>	<i>88</i>
<i>Bijlage 7 Interviewschema omwonenden</i>	<i>93</i>
<i>Bijlage 8 Juridische procedures bij de vestiging van een vergistingsinstallatie</i>	<i>95</i>

Bijlage 1

*Chronologisch overzicht van de aanleidingen
van berichten over biovergisters in Coevorden*

De berichtgeving over de biovergisters in Coevorden start in het jaar 2007. Anno 2014 hebben de biovergisters nog steeds de aandacht van de media. In onderstaande casusbeschrijving wordt een indruk gegeven van het debat rond de biovergisters. We besteden aandacht aan belangrijke ontwikkelingen, de actoren die zich roeren en argumenten die zij gebruiken. Aan de hand van de berichtgeving is geprobeerd om chronologisch aan te geven welke gebeurtenissen of onderwerpen aanleiding zijn voor nieuwsberichten over de biovergister.

2007: Protest tegen plannen voor een biovergister in Dalerveen

In 2007 schrijft Dagblad van het Noorden voor het eerst over een biovergister. Het betreft de biovergister in Dalerveen, vlakbij Coevorden. In de berichten worden buurtbewoners geciteerd die bezwaar hebben tegen de “omvang en de gigantische toename van het verkeer.” Ook wordt aangegeven dat een biovergister niet thuis hoort bij een boerderij en dat huizen vlakbij de biovergister onverkoopbaar zullen zijn. Uiteindelijk wordt de milieuvergunning vernietigd, omdat niet aan de juiste eisen voldaan kan worden. Er wordt dus geen biovergister gebouwd in Dalerveen.

20 augustus 2008: Last onder dwangsom opgelegd naar aanleiding van overlast biovergister Alte Picardiekanaal

Op 20 augustus 2008 plaatst de gemeente Coevorden een nieuwsbericht op de website over de last onder dwangsom die melkveebedrijf Kimman is opgelegd. Aanleiding hiervoor was uitstoot van biogas met daarin zwavelwaterstof en het produceren van meer geluidsoverlast dan volgens de norm is toegestaan. In het artikel komt de rol van de gemeente duidelijk naar voren:

Het college van burgemeester en wethouders heeft vrijdag bestuursdwang aan het bedrijf opgelegd om de overlast direct op te heffen. (...) Inwoners van de wijk Klinkenvlier en delen van de wijken Pikveld en De Heege ontvangen deze week een brief waarin ze worden geïnformeerd over de getroffen maatregelen. (*Gemeente Coevorden, 20 augustus 2008*)

25 September 2008: Exploitant biovergister Alte Picardiekanaal reageert op verhaal wethouder Braam over dwangsom

Op 25 september 2008 kopt Coevorden Huis aan Huis met: “Kimman: ‘Een ontploffing is onmogelijk’”. Bij het artikel is een foto geplaatst van de melkveehouder met op de achtergrond de vergister. In het artikel komt Kimman uitgebreid aan bod. Hij reageert op het verhaal van wethouder Braam van Coevorden:

“Het bedrijf past niet in de milieuvergunning die twee jaar geleden is verleend (...) De dwangsom is niet opgelegd en daarmee is de eis van tafel (...) de gemeente heeft geen termijn gesteld waarin Kimman haar bedrijfsactiviteiten moet aanpassen. ‘In verband met de chemische processen kan het bedrijf ook niet stil worden gelegd’, aldus Braam.

Zelf reageert Henry Kimman verrast op de uitspraak dat de dwangsomeis van tafel is. ‘Ik ben daarvan niet op de hoogte gesteld.’ Ook vindt hij niet dat hij bezig is met ‘chemische processen’. (...) Wat hier gebeurt, is vergelijkbaar met wat in een menselijke darm plaatsvindt.(...) Daaromheen zit een 22 centimeter dikke betonrand. Een ontploffing is onmogelijk’,

(...)

Wel vind ik het jammer dat een brief, die de gemeente naar ons heeft gestuurd, is uitgelekt en huis-aan-huis bij bewoners van de wijk Klinkenvlier op de deurmat is gevallen. Dat vond ik wel erg ver gaan.' Met een open dag van zijn bedrijf in het vizier -'voor iedereen die maar wil komen kijken'- is Kimman niet van plan om tegen schenen te schoppen. 'Ook niet tegen die van de gemeente Coevorden. (*Coevorden huis aan huis, 25 september 2008*)

10 November 2008: Activiteiten biovergister Picardiekanaal niet in overeenstemming met bestemmingsplan

In november 2008 bericht het Dagblad van het Noorden over de biovergister van melkveehouderij Kimman, aan het Picardiekanaal in Coevorden. Het artikel gaat in op de dwangsom die de gemeente heeft opgelegd, omdat de activiteiten niet in overeenstemming zijn met het bestemmingsplan. In het bericht wordt ook gerefereerd aan klachten van omwonenden over stank- en geluidsoverlast. Er worden geen actoren geciteerd.

De gemeente Coevorden legt melkveehouderij Kimman in Coevorden een last onder dwangsom op voor het in bedrijf hebben van de mestvergistingsinstallatie. De vergister is in strijd met het bestemmingsplan omdat het melkveebedrijf geen veestapel meer heeft. (...) Daarnaast dient de ondernemer binnen drie maanden een bouwaanvraag in te dienen, of anders het bedrijf buiten werking te stellen. (...) Omwonenden klagen sinds april over stank en geluidsoverlast van het bedrijf. (*Dagblad van het Noorden, 10 november 2008*).

4 Maart 2009 Plannen voor biovergister bij zuivelbedrijf Vlieghuis vlakbij Coevorden

In maart 2009 bericht het Dagblad van het Noorden over het uitbreiden van een zuivelbedrijf in Vlieghuis, vlakbij Coevorden. In het bericht wordt ook gerefereerd aan de biovergister die het bedrijf wil plaatsen. De rol van de gemeente komt naar voren. Zo eindigt het bericht op 4 maart met:

"Coevorden is enkele keren tegen de lamp gelopen met grootschalige biovergisters op het platteland en gaat daarom niet meer akkoord met dergelijke ondernemingen." (*Dagblad van het Noorden, 4 maart 2009*)

2 Juli 2009: Plannen voor een biovergister in Dalen

In juli 2009 verschijnt in het Dagblad van het Noorden een artikel over een vergistingsinstallatie die wellicht gebouwd gaat worden aan de Drift in Dalen. In het artikel wordt niet verwezen naar de biovergister aan het Picardiekanaal. Wel komen buurtbewoners en een milieugroep aan bod en komen argumenten als 'gevaaren voor fietsers en wandelaars en 'verkrachting van het fraaie landschap' naar voren. De omwoners en milieugroep reageren in het artikel op een reactie van wethouder Braam. Het argument 'stankoverlast' wordt niet genoemd.

Ook denkt Braam (wethouder) dat de fietsers en wandelaars in dit gebied geen hinder ondervinden van het verkeer naar en van de silo's. Braam verwacht dat de provincie Drenthe geen bezwaar heeft tegen dit initiatief. (...) "Als wij in het dorp vertellen wat de gemeente van plan is, stuiten we alleen maar op verzet. En dat zal de gemeente weten", vinden de bezwaarmakers. 'Fietsers komen tussen het vrachtverkeer'. Kina Mekkes uit Dalen is stellig in haar oordeel: "Door deze plannen wordt het gebied - sorry dat ik het zeg - verkracht", stelt ze. Ze doelt op de omgeving van de Drift, een fraai landschap dat wordt doorkruist door fietsen wandelpaden (...)

"Fietzers en wandelaars die hier dagelijks langskomen, komen tussen het vrachtverkeer terecht. Niet bepaald ongevaarlijk", vertelt Mekkes, lid van de milieugroep Oosterhesselen- Coevorden. (*Dagblad van het Noorden, 2 juli 2009*)

Die maand verschijnt opnieuw een bericht in Dagblad van het Noorden over de biovergister in Dalen, waarin wordt genoemd dat de fractie van Progressief Akkoord Coevorden (PAC) zich rechtstreeks richt tot de gedeputeerden om de biovergister aan De Drift in Dalen tegen te houden. Ook staat in het artikel dat bewoners duizend handtekeningen hebben ingezameld tegen de biovergister aan de Drift.

10 december 2009: PAC eist stilleggen biovergister aan het Picardiekanaal wegens overlast en het uitvoeren van activiteiten zonder vergunning

In december schrijft Dagblad van het Noorden weer over de biovergister aan het Picardiekanaal. Dit keer eist PAC het stilleggen van de biovergister, omdat bewoners opnieuw klagen over lawaaioverlast. Wethouder Braam reageert op deze eis. In het bericht worden argumenten als 'stank- en geluidsoverlast' en 'activiteiten uitvoeren zonder vergunning' genoemd.

Volgens wethouder Geert Braam (PvdA) was er sprake van een mechanische fout in de installatie. Volgens hem moet er dan of afgefakkeld worden of afgeblazen. Affakkelen gaat gepaard met lawaai overlast, terwijl afblazen stank veroorzaakt in de omgeving. "Daarom is er gekozen voor affakkelen", zegt Braam.

Voor PAC-fractievoorzitter Bernhard Ensink is de storing aanleiding om te pleiten voor stopzetting van de biovergister. (...) De gemeente kan nu ingrijpen."

Volgens Braam kan de biovergister niet zo maar in een keer stilgelegd worden. (*Dagblad van het Noorden, 10 december 2009*)

2010: Nauwelijks media aandacht voor de biovergisters in Coevorden

In 2010 is er nauwelijks media-aandacht voor de biovergisters in Coevorden.

19 maart 2011: Weer plannen voor een biovergister in Dalen na uitspraak rechter

In maart 2011 kopt Dagblad van het Noorden: "Biovergister kan nog steeds in Dalen." De gemeente Coevorden heeft na een meerderheid in de gemeenteraad besloten om het plan voor een biovergister af te wijzen. De initiatiefnemer van het plan, Hopieve, ging naar de rechter om dit besluit terug te draaien en kreeg gelijk. In het bericht wordt gerefereerd aan wethouder Geert Roeles, raadsfracties en omwonenden.

Wethouder Geert Roeles (VVD) zegt geen honderd procent garantie af te kunnen geven dat zo'n installatie er niet komt. Tot verdriet van raadsfracties en omwonenden bleek deze week dat Coevorden het bestemmingsplan nog steeds niet zodanig heeft gewijzigd dat een biovergister aan de Drift definitief tot het verleden behoort. Zowat heel Dalen was anderhalf jaar geleden in rep en roer vanwege de bouw van een covergistinginstallatie op de locatie van de oude rioolwaterzuivering. (*Dagblad van het Noorden, 19 maart 2011*)

Eind 2011: Bewonersgroepen reageren op plannen voor biovergister

In oktober 2011 interviewt RTV Drenthe Tim Israel van Burgerbelangen Omwonenden Europark Coevorden (BOEC) over de plannen van de gemeente om een biovergister te plaatsen. Bij het audiofragment staat in de tekst genoemd dat:

“Wijkbewoners vrezen voor hun gezondheid vanwege de komst van een biovergister naar het bedrijventerrein. Het lijkt er dus op dat, na het felle verzet tegen de vuilverbrander, Coevorden een nieuwe protestgolf te wachten staat. Burgerbelangen omwonenden Europark Coevorden kondigen aan zich fel te verzetten tegen de komst van een biovergister in hun omgeving.” (*RTV Drenthe, 18 oktober 2011*)

In november 2011 schrijft Dagblad van het Noorden naar aanleiding van een persbericht van Burgerbelang Afvalverbranding Coevorden (BAC) dat de vuilverbrander aan de Duitse kant weinig overlast veroorzaakt. Aan het eind van het artikel wordt gerefereerd aan de plannen voor biovergisters in Coevorden.

De stichting (BAC) maakt zich zorgen over initiatieven die er zijn voor vestiging van biovergistingsinstallaties op het Europark. Volgens BAC zijn er op dit moment drie afzonderlijke plannen voor biovergisters. "Wat dit voor overlast zou kunnen geven, ervaren de bewoners van de wijk Klinkenvlier met grote regelmaat." (*Dagblad van het Noorden, 22 november 2011*)

Januari 2012: bewoners Klinkenvlier geëvacueerd na aanhoudende zwavellucht

In januari 2012 schreven verschillende media dat bewoners uit de wijk Klinkenvlier hun huizen midden in de nacht hebben verlaten in verband met de aanhoudende zwavellucht, afkomstig van het Picardiekanaal. Zo schrijven media dat de burgemeester niet langskwam bij de mensen die geëvacueerd werden en schreven ze dat: “bewoners van de wijk Klinkenvlier in Coevorden de biovergister aan het Alte Picardiekanaal zat zijn. (...) De buurt klaagt al jaren over de installatie.”

Het incident wordt door diverse mediabronnen overgenomen en wordt door de jaren heen herhaaldelijk gebruikt bij berichtgeving over biovergisters in heel Nederland. Bewoners nabij andere (plannen van) biovergisters, refereren aan de ervaringen in Coevorden. Zo schrijft de Gelderlander in januari 2011 het volgende over een biovergister in Wanroij:

Omwonenden van biovergister Cleanergy klagen al geruime tijd over stank en geluidsoverlast en zijn bang voor een gasexplosie. Gisterochtend deed zich in alle vroegte in een buitenwijk van de Drentse plaats Coevorden een calamiteit voor met een mestvergister. Veertig ongeruste bewoners moesten hun huizen verlaten vanwege een penetrante lucht afkomstig van de biovergister die met een storing kampte. Een tiental bewoners klaagde over hoofdpijn en misselijkheid. Niemand hoefde naar het ziekenhuis. (*Gelderlander, 21 januari 2011*)

De dagen na het incident schreven media over de inspecties die ervoor moeten zorgen dat deze problemen niet weer gebeuren en de maatregelen die de gemeente en provincie nemen om overlast te voorkomen.

Gedeputeerde Henk Brink van de provincie en de burgemeester hebben donderdag een overleg over de aanpak van de problemen. "We willen dat de omwonenden geen overlast meer ondervinden. De eigenaar van het bedrijf moet er alles aan doen om nieuwe storingen te voorkomen." Afsproken is dat het bedrijf de komende weken zo nodig dagelijks wordt gecontroleerd. Bewoners worden direct ingelicht als er weer een ernstige storing is. Volgens de burgemeester is stilleggen van het bedrijf nog niet nodig. De raadsfracties PAC, D66 en VVD hebben vragen gesteld over de calamiteiten. (*Dagblad van het Noorden, 25 januari 2012*)

Dagblad van het Noorden bericht ook over een calamiteitenplan dat bewoners graag willen, en kopt: 'Wij zijn bezorgd om onze gezondheid'. In dit bericht worden verschillende buurtbewoners geciteerd. Ook doet de RIVM een uitspraak. Andere actoren worden niet geciteerd.

Bij de bewoners van de prachtige villawijk Klinkenvlier in Coevorden groeit de onrust over de nabijgelegen biovergister. Ze vrezen dat ze gezondheidsrisico's lopen. In het huis van het echtpaar Inge (67) en Jan Verbakel (68) zit een groep bewoners over de problemen te praten. Verbakel vertelt zeer bezorgd te zijn over de gevolgen voor de gezondheid van kinderen, bejaarden en mensen met een zwak gestel. (...) Het echtpaar Isabella (71) en Siem Schouten (71), dat dichterbij de vergister woont, heeft vaak stankoverlast. "Wij moeten dan de ventilatieroosters in de slaapkamer dichtdoen, omdat we anders niet kunnen slapen", vertelt zij. De 62-jarige Gerard Molenaar heeft onverklaarbare gezondheidsklachten. "Ik ben moe, soms duizelig en ben mijn reukvermogen helemaal kwijt." Jan Verbakel weet dat verlies van reukvermogen kan samenhangen met blootstelling aan waterstofsulfide. (...) De biovergister in Coevorden is volgens Verbakel een kleine industriële installatie. Hij vindt dat de gemeente de plicht heeft om de bewoners tegen gezondheidsschade te beschermen. (*Dagblad van het Noorden, 31 januari 2012*)

Februari 2012: biovergister Alte Picardiekanaal stilgelegd

Begin februari schrijven het Algemeen Dagblad, Boerderij Vandaag en Dagblad van het Noorden dat de biovergister is stilgelegd na aanhoudende stankoverlast en het vrijkomen van stoffen. Algemeen Dagblad: "De provincie Drenthe en de gemeente Coevorden zetten de biovergister aan het Alte Picardiekanaal in Coevorden op een lager pitje. Voorlopig mogen er geen nieuwe grondstoffen meer worden toegevoegd."

Ondertussen wordt in Hoogkerk een biovergister gebouwd door de Suikerunie. Dagblad van het Noorden vraagt de Suikerunie om een reactie. In het artikel weerleggen zij alle klachten van andere vergisters in het artikel, door bijvoorbeeld te noemen welke technologische oplossingen ze hebben om stank tegen te gaan en te noemen dat ze geen mest vergisten, iets dat bij het Picardiekanaal wel het geval is. "

Teun van der Weg, manager green energy bij Suiker Unie, snapt dat dit het vertrouwen in de vergisters van de suikerfabrikant niet bevordert, de afgegeven milieuvergunningen ten spijt. (...) Om te beginnen, legt Van der Weg uit, vergist Suiker Unie bietenpulp en geen mest, zoals in Coevorden bijvoorbeeld gebeurt. "En daar is ook het vulbassin een keer overgelopen. Bij ons is dat uitgesloten dankzij een veiligheidssysteem. (*Dagblad van het Noorden, 16 februari 2012*)

Rond dezelfde tijd organiseert PAC een bijeenkomst. Ook de gemeente organiseert een bijeenkomst voor buurtbewoners om meer informatie te geven over de plannen voor twee extra biovergisters in Coevorden. Over de bijeenkomst van PAC schrijft Dagblad van het Noorden het volgende:

Een enorme stoet vrachtwagens, lawaai, stank en de gevolgen voor de werkgelegenheid vormen het angstbeeld van Coevordenaren uit onder meer de wijk De Heege vanwege plannen voor twee grootschalige biovergisters. Bij de haven en op het Europark zijn plannen voor zulke installaties, diermest en andere organische stoffen. Coevorden is eerder al opgeschrikt door de gevolgen van een kleinschalige biovergister bij het Picardiekanaal, die zelfs een ontruiming van een aantal woningen tot gevolg had. De

gemeente heeft een aanvoerverbod opgelegd, maar het heeft extra argwaan gewekt. De zaal was gisteravond te klein voor een bijeenkomst van Progressief Accoord Coevorden over de biovergisters. Zo'n zeventig Coevordenaren uitten hun zorg. De stichting BOEC werpt zich op als belangenbehartiger van bezorgde bewoners. (*Dagblad van het Noorden, 21 februari 2012*)

Boerderij Vandaag schrijft later dat de actiegroep onder leiding van Tim Israel het verzet staakt tegen de twee nieuwe biovergisters in Coevorden. Na de bijeenkomst van de GGD bericht het CDA op haar website dat ze weer vragen gaan stellen over de biovergister. Ze geven daarbij aan dat ze voor groen gas zijn, maar dat er ook wat gedaan moet worden aan de overlast.

Juni 2012: Aankondiging onderzoek GGD naar gezondheidsklachten bewoners Alte Picardiekanaal

In juni 2012 schrijft Dagblad van het Noorden dat de GGD onderzoek gaat doen naar de gezondheidsklachten van buurtbewoners rond het Picardiekanaal. Sinds lange tijd wordt de eigenaar van de biovergister, Kimmann, weer genoemd in het artikel.

Voor de buurtbewoners staat volgens hun woordvoerder Jan Verbakel vast dat er een verband is met de mestvergister en de onverklaarbare lichamelijke aandoeningen van wijkbewoners. (...) De omwonenden hebben klachten sinds de ingebruikname van de installatie in 2008. Ze wijten de problemen aan de slechte bedrijfsvoering, maar vooral ook aan het gebrek aan toezicht door de gemeente. Burgemeester Bert Bouwmeester wijst die beschuldigingen van de hand. Volgens woordvoerder Erwald Kuin is begin juli overleg met de GGD over het gezondheidsonderzoek. (...) De eigenaar is onbereikbaar. (*Dagblad van het Noorden, 22 juni 2012*)

De Telegraaf en biogas.nl schrijven een kort bericht over de aanleiding en het onderzoek van de GGD. Een aantal dagen later verschijnt in Dagblad van het Noorden ook het bericht dat de burgemeester schrijft dat zij metingen laten verrichten door TNO. In het bericht wordt aangegeven dat de buurtbewoners verbaasd zijn: "dat de burgemeester in actie komt terwijl de biovergister door een storing in een generator al weken stilligt. Zij klagen al veel langer over gezondheidsproblemen."

Powerhouse.nl schrijft op 25 juni dat de gemeente de vergunningen voor de biovergister van Kimman aan gaat scherpen. Wordvoerder Kuin van de gemeente Coevorden geeft in dit artikel aan dat de stankoverlast die nu nog steeds aanwezig is, ondanks het stopzetten van de biovergister, komt doordat het vergistingsproces niet direct stil is komen te liggen. "Kuin voegt er aan toe dat de overige twaalf biovergisters die er in de gemeente in bedrijf zijn, niet voor problemen zorgen." (www.powerhouse.nl, 25 juni 2012)

In dezelfde periode wordt de burgemeester aangevallen door verschillende fracties, wegens het laat reageren. Uiteindelijk wordt advies gevraagd aan de rekenkamer.

De raadsfracties van PvdA, Gemeentebelangen, D66, VVD en Progressief Akkoord Coevorden (PAC) hebben gisteravond tegen burgemeester Bert Bouwmeester gezegd dat hij snel in actie moet komen. Fractievoorzitter Joop Brink (PvdA) wil eigenlijk dat de biogasinstallatie per direct wordt gesloten. (...) De burgemeester, die zeer kritisch werd bevraagd, ziet geen aanleiding om acuut op te treden. Hij heeft volgende week overleg met de GGD Drenthe. Daarin komt aan de orde of in de ogen van de deskundigen van de GGD

een bevolkingsonderzoek nodig en zinvol is. "Ik wil dat advies afwachten. Van de GGD heb ik geen signalen gekregen dat de situatie zo gevaarlijk is dat urgent ingrijpen noodzakelijk is. (...) Laurent Zeegers van de VVD vindt dat de burgemeester veel te lang heeft gewacht met het aanpakken van de overlast. "Het heeft zich veel te lang voortgesleept." (*Dagblad van het Noorden*, 26 juni 2012)

Zomer 2012: biovergister Picardiekanaal te koop en GGD start met bevolkingsonderzoek

Op 4 juli staat in de krant dat de biovergister en het melkveebedrijf van Kimman te koop staan door financiële problemen, veroorzaakt door de lage energieprijzen.

Dagblad van het Noorden besteedt weer aandacht aan het onderzoek van de GGD, om antwoord te geven op de vraag of mensen ziek worden van de biovergister. TNO gaat luchtmetingen uitvoeren.

Volgens (wethouder) Pot is de vergister op dit moment niet dermate bedreigend voor de gezondheid dat er direct ingegrepen moet worden. Zij baseert zich op uitlatingen van GGD-artsen. "Mocht dat wel zo zijn, dan zou ik direct actie ondernemen." Voorzitter Jan Hofstee van de buurt-en belangenvereniging Klinkenvlier noemt het bevolkingsonderzoek een positieve ontwikkeling, maar de buurt is daarmee op dit moment volgens hem niet geholpen. "De stank en gezondheidsklachten blijven. We willen dat de overlast nu stopt. Dat is ons ook beloofd door burgemeester Bert Bouwmeester." (*Dagblad van het Noorden*, 13 juli 2012)

Fotograaf Harrie Oude Hampsink [schrijft](#) op zijn blog over plannen van de gemeente rond het Europark in Coevorden. Ook de biovergister aan het Picardiekanaal en de zorgen van bewoners komen aan bod.

De voorzitter van stichting BOEC, de heer Tim Israel laat weten geen vertrouwen te hebben in de manier waarop met de verschillende aanvragen wordt omgegaan. Wat vandaag wordt aangevraagd kan morgen door een kleine uitbreiding of wijziging in de plannen een heel ander verhaal worden. Een vergassingsinstallatie ligt erg dichtbij het principe van een verbrandingsinstallatie en een vlugge rekensom leert dat er per jaar 1,2 miljoen ton aan slachtafval, kippen-, koeien- en varkensmest hier verwerkt wordt waarvan een groot deel door de schoorsteen gaat. De gemeente Coevorden laat weten dat bij het inrichten van het Europark, nu jaren geleden, afspraken zijn gemaakt over de totale milieubelasting van het park. Mocht het gehele park volgebouwd worden dan wordt nog de maximale milieubelasting niet overschreden. (*Harrie Oude Hampsink*, 22 augustus 2012)

September 2012: buurt tegen komst grootste biogasfabriek van Nederland op Europark

Zowel Dagblad van het Noorden als de Stentor schrijven op 28 september dat buurtbewoners tegen de komst van een biogasfabriek op het Europark zijn. Regenerative Energie Munster (REM) wil in Coevorden de grootste biogasfabriek van Nederland bouwen. In beide artikelen wordt ook verwezen naar de ervaringen met de in vergelijking kleine biovergister aan het Picardiekanaal. Dagblad van het Noorden besteedt uitgebreid aandacht aan de verhalen van de burgergroepen en woordvoerders van de provincie en Gemeente Coevorden.

"Op de nu ingeslagen weg kunnen bewoners hun huis nooit meer verkopen", zegt voorzitter Tim Israel van BOEC (Burgerbelang Omwonenden Europark Coevorden). (...)

"Iedereen weet hoeveel overlast en problemen de biovergister bij Klinkenvlier in Coevorden al geeft. De nieuwe installaties op het Europark zijn 100 keer zo groot en staan dicht bij de huizen." (...) Israel heeft een brief gestuurd aan burgemeester Bert Bouwmeester van Coevorden. Hij wil dat de gemeente en de provincie omwonenden informeren over de laatste stand van zaken. (...)

Woordvoester Andrea van den Bogaart van de provincie Drenthe zegt dat de milieuvergunning voor de biogasfabriek begin vorig jaar is verleend en onherroepelijk is. (...) Woordvoerder Erwald Kuin van de gemeente Coevorden verklaart: "Al sinds de eerste ontwerpen van deze nieuwe, hypermoderne fabriek op tafel lagen, is hierover gesproken met BOEC en omwonenden. Nog voor publicatie van de vergunningsaanvraag hebben de gemeente en het bedrijf de bewoners geïnformeerd. Later is nog een excursie gehouden naar vergelijkbare biogas-installaties. Met de inbreng van de omwonenden is rekening gehouden. Er is geen bezwaar gemaakt tegen de vergunning die is verleend." De gemeente hecht volgens Kuin aan goed overleg. (*Dagblad van het Noorden, 28 september 2012*).

November 2012: Veel berichten na uitzending KRO reporter "De biogas beerput"

KRO reporter besteedt op 16 november een item aan biovergisting met als titel: de biogas beerput. Na deze uitzending schrijven verschillende media, Coevorden huis aan huis, Dagblad van het Noorden, Algemeen Dagblad, de Stentor, een blogger op de website Climate Gate en Partij van de Dieren, over de biovergister in Coevorden, of over biovergisters op andere plaatsen, maar wordt de biovergister aan het Picardiekanaal als voorbeeld genoemd waar het mis kan gaan. Ook wordt in de artikelen gerefereerd aan het onderzoek van de GGD dat net is afgerond. Uit dit onderzoek is gebleken dat bewoners in de buurt Klinkenvier, vlakbij het Picardiekanaal, vaker ziek zijn. Een relatie met de biovergister kan echter niet gelegd worden. Het Algemeen Dagblad schrijft een kort artikel.

Omwonenden eisen sluiting biovergister

Bewoners van de wijk Klinkenvlier in Coevorden willen dat de ziekmakende biovergister in hun buurt definitief wordt gesloten. Onderzoek van GGD Drenthe bevestigt dat er veel gezondheidsklachten zijn in de wijk. Omwonenden geloven dat schadelijke uitstoot en stank de oorzaak is. De gemeente liet vrijdag na de presentatie van de GGD weten, dat de ze in gesprek gaat met de buurt om de oorzaak te achterhalen en om problemen te voorkomen, maar daar zien de inwoners helemaal geen heil in. De Statenfractie van D66 heeft het college van Gedeputeerden Staten van Drenthe vragen gesteld over de gevaren van biogasinstallaties. (*Algemeen Dagblad, 19 november 2012*)

Ook wordt in de artikelen gerefereerd aan het onderzoek van de GGD. Zo schrijven de Stentor en Dagblad van het Noorden dat Wethouder Truus Pot van Coevorden "graag in gesprek wil komen met de Bewoners Belangenvereniging over oplossingen om problemen in de toekomst te voorkomen. (...) Dagblad van het Noorden voegt hier aan toe: De omwonenden zijn fel tegen een herstart. "Wij willen definitieve sluiting van deze ziekmakende biovergister", zegt woordvoerder Jan Verbakel. (*Dagblad van het Noorden, 19 november 2012*)

De artikelen worden ook gebruikt om een standpunt te verkondigen van politieke partijen. Zo schrijft Dagblad van het Noorden dat PAC (Progressief Akkoord Coevorden) vragen heeft gesteld aan het college van Burgemeester en Wethouders en schrijft het Algemeen Dagblad, zie citaat hierboven, dat D66 vragen heeft gesteld:

"Volgens fractievoorzitter Bernhard Ensink is in de uitzending aangetoond dat schuimvorming in een installatie kan duiden op de aanwezigheid van dierlijk afval. "Bij een ernstige calamiteit in de biovergister in Coevorden afgelopen januari was ook schuimvorming." Een deel van de wijk is destijds ontruimd. (*Dagblad van het Noorden, 28 november 2012*)

December 2012 -maart 2013: nieuwe discussie door rapport Rekenkamercommissie

Op 18 december 2012 is het onderzoeksrapport 'Vergunningverlening en handhaving biovergister Alte Picardiekanaal' door de voorzitter Albert Smale van de Rekenkamercommissie van de gemeenteraad overhandigd aan burgemeester Bert Bouwmeester van Coevorden. Naar aanleiding van dit rapport zijn verschillende nieuwsberichten verschenen. Zo schrijft de gemeente Coevorden, de dag waarop het rapport verschijnt, op haar website dat de gemeente:

"de milieuvergunning voor de biovergister aan het Alte Picardiekanaal adequaat verleend. De handhaving hierop was ook grotendeels adequaat. De gemeente had echter in haar algemene zorgplicht voor haar inwoners actiever moeten handelen na de aanhoudende klachten van omwonenden. (*Gemeente Coevorden, 18 december 2012*)

Op 19 december schrijft het Dagblad van het Noorden dat de provincie geen informatie heeft verleend aan de rekenkamercommissie. In het artikel wordt ook aandacht besteed aan de rol van de gemeente en de aanbevelingen die zij krijgen. Helemaal aan het eind van het artikel wordt de burgemeester van Coevorden geciteerd.

"volgens voorzitter Smale is vastgesteld dat door de gemeente formeel juridisch (op enkele details na) adequaat is gehandeld. (...) De bewoners hadden wel al jaren last. Daarom had de gemeente in een vroegtijdig stadium luchtmetingen moeten doen. Door niet actiever te reageren op onopgeloste klachten van bewoners heeft de gemeente niet voldaan aan haar zorgplicht, (...) Burgemeester Bouwmeester komt in januari in de gemeenteraad met een uitvoerige reactie op de aanbevelingen. Hij wil nog geen excuses aanbieden aan de bewoners. "Dat zou nodig zijn als we fouten hebben gemaakt." (*Dagblad van het Noorden, 19 december 2012*)

Februari 2013: gemeenteraadsvergadering over rapport Rekenkamercommissie

Op 5 februari is een gemeenteraadsvergadering georganiseerd naar aanleiding van het rapport van de rekenkamer. Verschillende media berichten over deze avond, waar ook bewoners welkom waren. Zo schrijft RTV Drenthe de dag na de vergadering:

Bewoners van de wijk Klinkenvlier hebben een flinke kater overgehouden aan de raadsvergadering van Coevorden. (*RTV Drenthe, 6 februari 2013*)

Een dag later schrijft ook Dagblad van het Noorden over de bijeenkomst. In de berichten worden een aantal bewoners geciteerd die tijdens de vergadering hun mening hebben gegeven over de gang van zaken rond de biovergister aan het Picardiekanaal.

Wijkbewoonster Annemarie Rombouts stelde dat de rekenkamercommissie de onderzoeksopdracht niet goed heeft uitgevoerd. "Het rapport getuigt van onvoldoende kritisch en deskundig onderzoek."

Buurtgenoot Jan Verbakel ging een stap verder. "Gelukkig zijn er geen doden gevallen. Wel zijn burgers fysiek en psychisch beschadigd. De verantwoordelijken daarvoor behoren

vrijwillig af te treden." Hij doelde op de burgemeester en drie wethouders van Coevorden. (*Dagblad van het Noorden*, 7 februari 2013)

De gemeenteraadsvergadering van 5 februari wordt vervolgd in maart. Ook dan schrijven verschillende media weer over de biovergister. Zo kopt RTV Drenthe de volgende dag met: "Raad Coevorden sluit boek over biovergister." In het artikel wordt de burgemeester van Coevorden geciteerd en wordt ook weer gerefereerd aan de ontruiming in het begin van 2012.

De belangrijkste les die Coevorden leert is dat er meer oog moet zijn voor hoe burgers overlast beleven. Burgemeester Bert Bouwmeester erkende dat er 'te vakmatig' naar de zaak is gekeken en dat er meer begrip had moeten zijn voor de emoties in de wijk Klinkenvlier. Bewoners uit die wijk werden vorig jaar januari 's nacht geëvacueerd nadat er iets fout ging in de vergister. Die is inmiddels verkocht en momenteel niet in bedrijf. (*RTV Drenthe*, 12 maart 2013)

Maart 2013 - november 2013 Nauwelijks berichten over de biovergisters. Biovergister Alte Picardiekanaal wordt wel aangehaald als voorbeeld waarbij veel zaken fout gegaan zijn

In deze periode verschijnen nauwelijks artikelen over de biovergisters. Wel wordt de biovergister aan het Picardiekanaal nog vaak zijdelings vermeld als voorbeeld van een biovergister waar veel zaken fout zijn gegaan.

Volgend voorbeeld is een citaat uit een bericht van het Dagblad van het Noorden over de biovergister in Foxhol:

"Het CDA wijst op Coevorden, waar voor een storing in een veel kleinere installatie een complete woonwijk op vier keer zo grote afstand midden in de nacht is ontruimd. (6 juli 2013)"

Andere artikelen waar kort wordt gesproken over de biovergister in Coevorden gaan over de overlast in Stadskanaal, het aanleggen van een crematorium in Coevorden en de overlast van de biovergister van de Suikerunie in Hoogkerk. Zo eindigt een artikel op 2 november 2013 met:

Van Domselaar (omwonende biovergister Suikerunie): "Alsof je permanent een vrachtwagen in je tuin hebt staan. (...) Hij vindt dat de buurt genoeg geduld heeft gehad: "De vergister moet dicht, zoals die in Coevorden ook is platgelegd." (*Dagblad van het Noorden*, 2 november 2013)

December 2013 - april 2014: Biovergister aan het Picardiekanaal weer in gebruik

In december schrijft het Dagblad van het Noorden dat de biovergister aan het Picardiekanaal in gebruik wordt genomen door de gebroeders Vroege. Zij hebben de boerderij van Kimman overgenomen. In het bericht worden zowel de gebroeders als een buurtbewoner geciteerd.

"We willen de installatie weer opstarten, maar dan voor de helft van de capaciteit. Het is ons vak niet en dus zoeken we iemand met verstand van zaken." Vroege voegt eraan toe dat een en ander geschiedt in overleg met de bewoners van de wijk Klinkenvlier. "We zijn bij de buurt op de koffie geweest om onze plannen toe te lichten. Als we volgens de regels zouden werken, was het geen enkel probleem, zo is ons gezegd. (...) Buurtbewoner Jan Verbakel zegt dat er van overleg geen sprake is: "Er is ons het nodige meegedeeld." Dat hij instemmend heeft gereageerd, is evenmin waar, zegt hij: "Een herstart is niet goed voor de wijk en niet voor het bedrijf. (*Dagblad van het Noorden*, 14 december 2013)

In april schrijven Dagblad van het Noorden, Agriholland en RTV Drenthe dat de biovergister over 1-2 maanden weer wordt opgestart. De bewoners zijn ingelicht. In de berichtgeving worden alleen de eigenaren en/of exploitant van de installatie geciteerd. Ook nu wordt weer gerefereerd aan de calamiteiten die plaats hebben gevonden in het voorjaar van 2012.

De veelbesproken biovergister aan het Alte Picardiekanaal in Coevorden wordt binnen nu en twee maanden weer opgestart. Dat bevestigt Hendrik Jan Nijman van het bedrijf BBE Biogas (huurder). (...) Door een calamiteit moesten bewoners in de naastgelegen wijk Klinkenvlier in januari 2012 geëvacueerd worden. (...) De nieuwe exploitant heeft de plannen om de vergister weer in bedrijf te stellen door middel van flyers in de buurt bekend gemaakt. Ook is er op 24 april vanaf 19.30 een informatiebijeenkomst in Hotel Talens. (...) Nijman wil pas na die bijeenkomst de plannen verder toelichten. Hij zegt groot belang te hechten aan een goede relatie met omwonenden. Hij verwacht geen problemen met de installatie, omdat die maar op halve kracht gaat draaien. (*RTV Drenthe, 9 april 2014*)

Bijlage 2

Rapportage van de discoursanalyse van berichten over biovergisters Coevorden

Hieronder vindt u de uitgebreide rapportage van de discoursanalyse die uitgevoerd is op de berichten die in verschillende media tussen 2007 en april 2014 verschenen zijn. Het betreft berichten over de biovergisters in en nabij Coevorden.

1. Omwonenden: 'We willen geen biovergister in de buurt'

Het eerste patroon dat geïdentificeerd is, betreft een standpunt van de omwonenden: 'We willen geen biovergister in de buurt'. Ze zijn fel tegen. Dit blijkt uit alle uitspraken die zij doen. Ze maken op verschillende manieren in hun taalgebruik duidelijk dat een biovergister niet gewenst is.

Uit de analyse blijkt dat vaak gebruik wordt gemaakt van *extreme case formulations* om tegenstand te realiseren. *Extreme case formulations* zijn woorden als 'nooit', 'altijd' en 'helemaal'. Deze formuleringen worden ingezet om vanzelfsprekendheid van bepaalde zaken te benadrukken en om het argument kracht bij te zetten.

Ook wordt gebruik gemaakt van scriptformuleringen en generaliserend taalgebruik om bovengenoemd standpunt duidelijk te maken en een zekere mate van logica te suggereren. Bij scriptformuleringen wordt bepaald gedrag of een gebeurtenis neergezet als zijnde normaal of juist uitzonderlijk (voor juist die persoon of situatie). Er wordt logica gesuggereerd: het is logisch dat de biovergister moet sluiten. Generaliserend taalgebruik is het projecteren van een eigenschap of beoordeling behorend tot een persoon of voorwerp op de gehele groep om deze kracht bij te zetten.

Zowel extreme case formulations, als scriptformuleringen en generaliserend taalgebruik zien we terug in onderstaand fragment:

*"Op de nu ingeslagen weg kunnen bewoners hun huis nooit meer verkopen", zegt voorzitter Tim Israel van BOEC (Burgerbelang Omwonenden Europark Coevorden)
. (...) "Iedereen weet hoeveel overlast en problemen de biovergister bij Klinkenvlier in Coevorden al geeft. De nieuwe installaties op het Europark zijn 100 keer zo groot en staan dichter bij de huizen." (...) Israel heeft een brief gestuurd aan burgemeester Bert Bouwmeester van Coevorden. Hij wil dat de gemeente en de provincie omwonenden informeren over de laatste stand van zaken. (...)
(Dagblad van het Noorden, 28 september 2012)*

Er zijn plannen voor een nieuwe biovergister op het Europark. Regenerative Energie Munster (REM) wil in Coevorden de grootste biogasfabriek van Nederland bouwen. Voorzitter Israel van Burgerbelang Omwonenden Europark Coevorden (BOEC) is aan het woord. Hij draagt een argument aan tegen de komst van de biogasfabriek: bewoners kunnen op de nu ingeslagen weg hun huis 'nooit meer verkopen'. Hij maakt hier dus gebruik van een extreme case formulation: 'nooit'. Bewoners kunnen hun huis *nooit* meer verkopen, in plaats van bijvoorbeeld *niet* meer. De extreme case formulation moet leiden tot extra overtuiging en logica: het is logisch dat de nieuwe biovergister er niet komt. Tevens spreekt hij over 'bewoners', wat indiceert dat dit voor alle bewoners geldt. Hij heeft het niet over bewoners die aangesloten zijn bij Burgerbelang Omwonenden Europark Coevorden (BOEC). Dit zouden we kunnen opvatten als een vorm van generaliserend taalgebruik.

Generaliserend taalgebruik zien we ook terug in de daaropvolgende zin, een nieuw argument: "Iedereen weet hoeveel overlast en problemen de biovergister bij Klinkenvlier in Coevorden al geeft". Israel suggereert met deze uitspraak een zekere mate van logica. Hij refereert aan een andere biovergister, de biovergister aan het Picardiekanaal, en geeft aan dat 'iedereen' weet van de overlast die de biovergister al geeft en dat het dus logisch is dat de biovergister moet sluiten. Je zou dit tevens als een scriptformulering kunnen zien. De formulering suggereert immers vanzelfsprekendheid.

Israel vervolgt met nóg een argument: 'de nieuwe installaties op het Europark zijn 100 keer zo groot en staan dicht bij de huizen'. Dit keer zet hij zijn argument kracht bij door te overdrijven. 'de installaties zijn 100 keer zo groot'. Het is niet aannemelijk dat de installaties werkelijk 100 keer zo groot zijn. Ook schetst hij hier de ernst van de situatie door te stellen dat de installaties dicht bij de huizen staan dan hiervoor.

Het lijkt erop dat Israel vindt dat de genoemde argumenten reden vormen voor een brief aan de burgemeester. Daarin staat een verzoek: 'de gemeente moet omwonenden informeren over de laatste stand van zaken'. De argumenten die genoemd zijn, moeten dit verzoek dus verantwoorden.

Een andere manier om duidelijk te maken dat men tegen de biovergister is, is door het schetsen van persoonlijke ervaringen. Het volgende fragment illustreert dat heel helder:

Bij de bewoners van de prachtige villawijk Klinkenvlier in Coevorden groeit de onrust over de nabijgelegen biovergister. Ze vrezen dat ze gezondheidsrisico's lopen. (...) Sinds de komst van de mestvergister in 2008 zijn ze al ongerust. Onlangs was er een grote storing, waarbij volgens de bewoners veel zwavelwaterstof is vrijgekomen. Meerdere bewoners kregen ernstige hoofdpijn en last van misselijkheid. Een deel van de wijk werd op last van de brandweer tijdelijk ontruimd. (...) In het huis van het echtpaar Inge (67) en Jan Verbakel (68) zit een groep bewoners over de problemen te praten. (...) Gert Schreur (52): "Een boerenlucht is niet erg, maar deze stank is ondraaglijk. Winand Rombouts (68) bevestigt dat. Bertil Hofte (44) wijst erop dat er ook 's nachts iets mis kan gaan. "En dan ruiken we het niet." Het echtpaar Isabella (71) en Siem Schouten (71), dat dichterbij de vergister woont, heeft vaak stankoverlast. "Wij moeten dan de ventilatieroosters in de slaapkamer dichtdoen, omdat we anders niet kunnen slapen", vertelt zij. (Dagblad van het Noorden, 31 januari 2012)

Dit fragment gaat over de biovergister aan het Alte Picardiekanaal. Verschillende bewoners van de nabij gelegen wijk de Klinkenvier beschrijven hun ervaringen met de stankoverlast: "Een boerenlucht is niet erg, maar deze stank is ondraaglijk" en "Wij moeten de ventilatieroosters in de slaapkamer dicht doen, omdat we anders niet kunnen slapen". Door deze ervaringen te schetsen, benadrukken de omwonenden de ernst van de situatie en laten ze zien dat ze niet zomaar 'zeuren'. De omwonenden ervaren de overlast dagelijks en ze hebben wel degelijk goede redenen om bezorgd te zijn over hun gezondheid. Ze laten zien dat ze echt wel tegen een beetje stank kunnen "Een boerenlucht is niet erg" en ondermijnen hiermee de beschuldiging dat ze ten onrechte klagen. Dit is een aanhoudend en ernstig probleem, zo is de suggestie.

Door deze ervaringen te schetsen, gebeurt er eigenlijk nog iets: omwonenden construeren zichzelf als ervaringsexpert. Volgens Stivers e.a. (2011) gebeurt dit vaker in contrast met (wetenschappelijke) expertise. Het lijkt erop dat de functie hiervan aansluit bij het voorgaande: de ernst van de situatie wordt benadrukt en omwonenden willen laten zien dat zij wel degelijk goede redenen hebben om bezorgd te zijn. Overtuiging speelt hierbij een belangrijke rol.

Zoals beide besproken fragmenten al laten zien, komen in de berichtgeving geregeld omwonenden van de biovergisters aan het woord. Taal wordt regelmatig ingezet om te laten zien dat de omwonenden gegronde redenen hebben om tegen de biovergister te zijn en dus niet 'zeuren'. Omwonenden leggen vooral veel nadruk op de ontruiming, die plaatsvond in januari 2012. Een korte referentie aan de gebeurtenis is daarna bijna standaard in alle berichtgeving. Dit indiceert dat omwonenden deze gebeurtenis zien als een ernstig gevolg van de biovergister. De ontruiming moet sluiting verantwoorden.

Niet alleen naar de ontruiming wordt steeds verwezen. In de berichtgeving over plannen voor een nieuwe biovergister op het Europark, wordt ook de vuilverbranderinstallatie, die al op het Europark staat, steeds genoemd door omwonenden. Hier is veel verzet tegen: de vuilverbrander veroorzaakt volgens omwonenden veel overlast. Dit wordt, samen met de overlast die bewoners van de wijk de Klinkenvier ervaren, als goede reden gezien om de nieuwe biovergister niet te plaatsen.

In het onderstaande fragment reageren omwonenden op een reactie van wethouder Braam over het bouwen van een biovergister aan de Drift in Dalen. De wethouder geeft vanuit zijn perspectief aan dat hij geen problemen voorziet. De omwonenden laten vervolgens via persoonlijke ervaringen dat het wel degelijk een probleem is. Ze benadrukken dit extra door woorden van afschuw als 'verkrachting' en het persoonlijk te maken, door zinnen als "fietsen en wandelaars die hier dagelijks langskomen" :

Ook denkt Braam (wethouder) dat de fietsers en wandelaars in dit gebied geen hinder ondervinden van het verkeer naar en van de silo's. Braam verwacht dat de provincie Drenthe geen bezwaar heeft tegen dit initiatief. (...)

"Als wij in het dorp vertellen wat de gemeente van plan is, stuiten we alleen maar op verzet. En dat zal de gemeente weten", vinden de bezwaarmakers. 'Fietsers komen tussen het vrachtverkeer'. Kina Mekkes uit Dalen is stellig in haar oordeel: "Door deze plannen wordt het gebied - sorry dat ik het zeg - verkracht", stelt ze. Ze doelt op de omgeving van de Drift, een fraai landschap dat wordt doorkruist door fietsen wandelpaden (...)

"Fietsers en wandelaars die hier dagelijks langskomen, komen tussen het vrachtverkeer terecht. Niet bepaald ongevaarlijk", vertelt Mekkes, lid van de milieugroep Oosterhesselen-Coevorden. (Dagblad van het Noorden, 2 juli 2009)

De problematische kant van dit verhaal wordt door de journalist nog eens extra benadrukt door de quote van Mekkes " door deze plannen wordt het gebied - sorry dat ik het zeg - verkracht" in contrast te zetten met de woorden 'een fraai landschap in de omgeving van de Drift'. Deze contrasten zien we vaker terug. Zo wordt bijvoorbeeld ook een 'prachtige villawijk' tegenover 'stankoverlast' gezet. Door contrasten te gebruiken, worden bezwaren uitvergroot.

2. Omwonenden: 'We hebben geen vertrouwen in de gemeente en de exploitanten van de biovergisters'

Een ander patroon dat naar voren is gekomen, is dat omwonenden weinig vertrouwen hebben in de gemeente en de exploitanten van de biovergisters.

Gemeente

De gemeente wordt door de uitspraken van tegenstanders eerst neergezet als 'afwachtend'. Er worden maar geen besluiten genomen. Na de ontruiming, het GGD-onderzoek, de uitzending van KRO-reporter en het rapport van de Rekenkamercommissie wordt de gemeente geconstrueerd als gevoelloos, onkundig of passief. Zij worden verantwoordelijk gehouden voor de gemaakte fouten.

Bekijk bijvoorbeeld het volgende fragment, waarin gereageerd wordt op het rapport van de Rekenkamercommissie en de gemeente wordt neergezet als 'onkundig':

Wijkbewoonster Annemarie Rombouts stelde dat de rekenkamercommissie de onderzoeksopdracht niet goed heeft uitgevoerd. "Het rapport getuigt van onvoldoende kritisch en deskundig onderzoek."

Buurtgenoot Jan Verbakel ging een stap verder. "Gelukkig zijn er geen doden gevallen. Wel zijn burgers fysiek en psychisch beschadigd. De verantwoordelijken daarvoor behoren vrijwillig af te treden." Hij doelde op de burgemeester en drie wethouders van Coevorden. (Dagblad van het Noorden, 7 februari 2013)

In het rapport van de Rekenkamercommissie staat dat de gemeente formeel juridisch adequaat heeft gehandeld. Bewoonster uit de wijk de Klinkenvier, Annemarie Rombouts, is het daar kennelijk niet mee eens: 'het rapport getuigt van onvoldoende kritisch en deskundig onderzoek'. Dit indiceert dat zij niet vindt dat de gemeente adequaat gehandeld heeft.

Een andere bewoner van de Klinkenvier haakt hier op in: 'gelukkig zijn er geen doden gevallen'. Volgens hem had het veel erger af kunnen lopen. Door over 'doden' te spreken, schetst hij de ernst van de situatie. Vervolgens noemt hij een ander (negatief) gevolg: burgers zijn fysiek en psychisch beschadigd. Duidelijk wordt dat hij de burgemeester en wethouders daarvoor verantwoordelijk houdt: zij zouden moeten aftreden. Het effect hiervan is dat de gemeente door deze uitspraken als 'onkundig' wordt neergezet.

Het vertrouwen in de gemeente neemt steeds meer af. Aanleiding hiervoor is de ontruiming in de wijk Klinkenvier (januari 2012) (in de ogen van de omwonenden een grote fout), een uitzending van de KRO-reporter (november 2012) en het onderzoek van de GGD (juni 2012), waarin wordt gesteld dat omwonenden van de biovergisters meer gezondheidsklachten ondervinden. De omwonenden hebben er geen vertrouwen in dat de gemeente in de toekomst wel problemen zou kunnen voorkomen. Bekijk bijvoorbeeld het volgende fragment:

Bewoners van de wijk Klinkenvier in Coevorden willen dat de ziekmakende biovergister in hun buurt definitief wordt gesloten. Onderzoek van GGD Drenthe bevestigt dat er veel gezondheidsklachten zijn in de wijk. Omwonenden geloven dat schadelijke uitstoot en stank de oorzaak is. De gemeente liet vrijdag na de presentatie van de GGD weten, dat ze in gesprek

gaat met de buurt om de oorzaak te achterhalen en om problemen te voorkomen, maar daar zien de inwoners helemaal geen heil in. De Statenfractie van D66 heeft het college van Gedeputeerden Staten van Drenthe vragen gesteld over de gevaren van biogasinstallaties. (Algemeen Dagblad, 19 november 2012)

Dit bericht start met het standpunt van de omwonenden: ‘de ziekmakende biovergister moet definitief worden gesloten’. Hierbij doelen zij op de biovergister aan het Picardiekanaal. Aanleiding hiervoor is het onderzoek dat de GGD heeft gepubliceerd: er zijn veel gezondheidsklachten in de wijk. Bewoners van de wijk de Klinkenvier schrijven die klachten toe aan de schadelijke uitstoot en stank van de biovergister.

De gemeente reageert hierop, door te stellen dat zij in gesprek gaat met de buurt om de oorzaak te achterhalen en om problemen te voorkomen. Dit indiceert dat de gemeente er zelf niet van overtuigd is dat de biovergister de oorzaak is. Kennelijk zien omwonenden dit anders, want zij zien geen nut in een dergelijk gesprek met de gemeente. Volgens hen is de oorzaak al duidelijk. Dat zij geen gesprek willen met de gemeente, geeft aan dat men er niet op vertrouwd dat het tot iets zal leiden.

Exploitanten biovergisters

Het vertrouwen in de gemeente is dus minimaal. Dit geldt ook voor het vertrouwen in de exploitanten van de biovergisters:

Het opnieuw in bedrijf stellen van de omstreden biovergister aan het Alte Picardiekanaal in Coevorden blijft voor onrust zorgen in de wijk Klinkenvier. De exploitant gaf gisteravond uitleg, maar het lukte hem niet de zorgen van de buurt weg te nemen.

De woorden van de exploitant maakten nauwelijks indruk op de zaal. Bewoners hebben zorgen over welke producten in de vergister gaan en ze hebben twijfels over het ondernemerschap van Nijman, die betrokken was bij diverse faillissementen. Nijman zegt te streven naar transparantie en zegt dat buurtbewoners altijd mogen komen kijken op het bedrijf. (RTV Drenthe, 25 april 2014)

In april 2014 vond in Coevorden een informatiebijeenkomst plaats over de biovergister aan het Alte Picardiekanaal. Die is opnieuw in bedrijf gesteld. De nieuwe exploitant, Henk Nijman, gaf uitleg over de biovergister. Hij heeft geprobeerd de zorgen van de bewoners van de wijk Klinkenvier weg te nemen, maar dit is kennelijk niet gelukt: de woorden maakten geen indruk. Sterker nog, het ondernemerschap van Nijman staat ter discussie. In het verleden liep zijn ondernemerschap niet goed af, hij was betrokken bij faillissementen. De faillissementen zijn volgens de omwonenden dus een teken van slecht ondernemerschap. De exploitant wordt hierdoor neergezet als ‘onkundig’. Omwonenden stellen dus heel duidelijk zijn professie en expertise ter discussie.

Nijman gaat vervolgens niet in op die faillissementen, hij ontkent het dus niet. Hij noemt enkel zaken die benadrukken hoe belangrijk hij het vindt dat buurtbewoners betrokken worden. Zo zegt hij ‘te streven naar transparantie’ en mogen buurtbewoners altijd komen kijken op het bedrijf. Hij schuwt het contact met buurtbewoners dus niet. Hij lijkt hiermee de zorgen van omwonenden weg te willen nemen.

3. Gemeente en exploitanten biovergisters: 'We hebben geen fouten gemaakt'

Een derde patroon houdt verband met het tweede patroon. Daar zagen we dat men geen vertrouwen heeft in de gemeente en de exploitanten van de biovergisters. Zij worden bijvoorbeeld verantwoordelijk gehouden voor de gemaakte fouten en ze zouden burgers niet voldoende betrokken hebben bij het nemen van beslissingen.

We zien echter dat zowel de gemeente als de exploitanten van de biovergisters, voortdurend beschuldigingen ondermijnen dat zij niet goed gehandeld zouden hebben en dat burgers niet voldoende geïnformeerd zouden zijn. Dat er geen vertrouwen in hen is, vinden zij niet terecht. Dit blijkt heel duidelijk uit hun taalgebruik. Zo wordt steeds verwezen naar eerder gemaakte afspraken. Ook het belang van een goed gesprek wordt steeds benadrukt. Ze gaan het debat vanaf het begin voorzichtig aan.

De gemeente en de exploitanten van de biovergisters zetten taal op verschillende manieren in om aan te geven dat zij niet verantwoordelijk zijn voor fouten. Zo wordt veel geschoven met verantwoordelijkheden. Veel tegenstanders geven bijvoorbeeld de gemeente de schuld van fouten. De gemeente legt de schuld vaak ergens anders neer. Niet eens altijd bij een persoon, ook bij bijvoorbeeld een installatie. In het volgende fragment gebeurt dat ook:

Volgens wethouder Geert Braam (PvdA) was er sprake van een mechanische fout in de installatie. Volgens hem moet er dan of afgefakkeld worden of afgeblazen. Affakkelen gaat gepaard met lawaai overlast, terwijl afblazen stank veroorzaakt in de omgeving. "Daarom is er gekozen voor affakkelen", zegt Braam.

Voor PAC-fractievoorzitter Bernhard Ensink is de storing aanleiding om te pleiten voor stopzetting van de biovergister. (...) De gemeente kan nu ingrijpen."

Volgens Braam kan de biovergister niet zo maar in een keer stilgelegd worden. (Dagblad van het Noorden, 10 december 2009)

In het bovenstaande fragment reageert wethouder Braam op de eis van PAC om de biovergister aan het Alte Picardiekanaal stil te leggen. Reden hiervoor is dat bewoners opnieuw klagen over lawaai-overlast. We zien dat wethouder Braam de verantwoordelijkheid tot twee keer toe neerlegt bij de installatie van de biovergister.

Eerst spreekt hij over 'een mechanische fout'. Daarna geeft hij aan dat het lawaai is ontstaan door het affakkelen, waarbij hij zijn keuze voor affakkelen construeert als een weloverwogen keuze met de minst erg consequentie, namelijk lawaai in plaats van stankoverlast. Hierdoor construeert de wethouder zichzelf als iemand die niet verantwoordelijk is voor de overlast maar er wel alles aan heeft gedaan om het probleem zo klein mogelijk te maken. De fractievoorzitter van PAC geeft vervolgens aan dat het nu tijd is om de biovergister uit te zetten. Hij legt de verantwoordelijkheid voor dit besluit neer bij de gemeente.

Wethouder Braam reageert hier vervolgens weer op door te zeggen dat de biovergister niet zo maar stilgelegd kan worden. Ook hier schuift hij de verantwoordelijkheden voor dit probleem richting installatie.

Interessant aan dit fragment is dat de wethouder ervoor kiest om de verantwoordelijkheden neer te leggen bij 'een installatie' en niet bij een persoon, bijvoorbeeld de exploitant van de vergister of

een bepaalde instantie of organisatie. Het effect hiervan is dat de beschuldigde geen weerwoord kan geven, de installatie heeft immers geen mogelijkheid om te praten. Daarnaast wordt ook niemand 'tegen de schenen geschopt' een fenomeen of patroon dat we veel vaker terugzien in dit debat. Doordat met verantwoordelijkheden wordt geschoven, lijken confrontaties in het debat vermeden te worden. Zo blijft het debat in een impasse.

Uit de analyse blijkt dat de gemeente en de exploitanten van de biovergisters voortdurend argumenten aandragen die beschuldigingen van tegenstanders verwerpen. Zo stelt de gemeente bijvoorbeeld dat 'zij de regels volgen van vergunningen', 'belang hechten aan een goed gesprek', 'met de inbreng van omwonenden rekening houden' en geven de exploitanten aan 'er alles aan doen om de overlast te beperken'.

Het lijkt erop dat hiermee ingespeeld wordt op bezwaren die door de omwonenden kunnen worden aangedragen tegen de biovergister en/of tegen de gemeente. Door deze bezwaren zelf al te noemen, kunnen tegenstanders (bijvoorbeeld omwonenden) die bezwaren niet meer gebruiken.

Dit heet ook wel *injecteren van tegenvisie*. Het effect hiervan is dat de conversatie stopt. Er volgt (tijdelijk) geen reactie meer van de tegenstanders.

Het injecteren van tegenvisie wordt in onderstaand fragment ook toegepast door exploitant Nijman van de biovergister aan het Alte Picardiekanaal. Het heeft echter niet het gewenste effect, want tegenstanders gebruiken het bezwaar toch. Dit is mogelijk doordat er verwezen wordt naar het verleden. Bekijk bijvoorbeeld het volgende fragment, dat in de vorige paragraaf ook al deels is besproken:

Het opnieuw in bedrijf stellen van de omstreden biovergister aan het Alte Picardiekanaal in Coevorden blijft voor onrust zorgen in de wijk Klinkenvlier. De exploitant gaf gisteravond uitleg, maar het lukte hem niet de zorgen van de buurt weg te nemen.

Zo'n vijftig belangstellenden, waaronder een aantal raadsleden, kwamen op de informatieavond af. Volgens exploitant Henk Nijman hoeven omwonenden niet bang te zijn voor stank of andere overlast. In het verleden is die er volgens de buurt wel geweest. Nijman vermoedt dat dit komt omdat de toenmalige eigenaar onvoldoende controle had over het vergistingsproces. Nijman zegt dat de installatie volledig wordt doorgelicht en gekeurd voordat die deze zomer weer in bedrijf komt. (RTV Drenthe, 25 april 2014)

De exploitant noemt ook hier alvast mogelijke bezwaren. Zo geeft hij aan dat 'omwonenden niet bang hoeven te zijn voor stank of andere overlast'. Zijn strategie werkt echter niet. Omwonenden noemen dit bezwaar toch nog. Dit is mogelijk doordat aan het verleden gerefereerd wordt: toen was er wel stankoverlast. Dit leidt ertoe dat de exploitant dit mogelijke bezwaar toch moet verantwoorden. Waarom zou hier nu geen sprake meer van zijn? Nijman doet dit door de schuld neer te leggen bij de vorige eigenaar. Hij stelt zijn capaciteiten ter discussie. Door de verantwoordelijkheid te verschuiven, laat hij zien dat hij zichzelf wel in staat acht om overlast te voorkomen. Hij noemt daarnaast nog andere argumenten die ertoe moeten leiden dat het vertrouwen in hem groeit: de installatie wordt volledig doorgelicht en gekeurd voordat die deze zomer weer in bedrijf komt.

Zowel de gemeente als de exploitanten van de biovergisters zijn dus van mening dat zij adequaat gehandeld hebben. Het rapport waar de Rekenkamercommissie mee komt in december 2012, spreekt ook in het voordeel van de gemeente Coevorden. In het rapport staat namelijk dat de gemeente ‘formeel juridisch adequaat gehandeld heeft’. Er zijn formeel gezien dus geen fouten gemaakt. Wel stelt de Rekenkamercommissie dat de gemeente in haar algemene zorgplicht voor haar inwoners actiever had moeten handelen na de aanhoudende klachten van omwonenden.

Dat is het moment dat de gemeente voor het eerst toegeeft dat er ‘te vakmatig’ naar de zaak is gekeken. Bekijk het volgende fragment:

De belangrijkste les die Coevorden leert is dat er meer oog moet zijn voor hoe burgers overlast beleven. Burgemeester Bert Bouwmeester erkende dat er 'te vakmatig' naar de zaak is gekeken en dat er meer begrip had moeten zijn voor de emoties in de wijk Klinkenvier. Bewoners uit die wijk werden vorig jaar januari 's nacht geëvacueerd nadat er iets fout ging in de vergister. Die is inmiddels verkocht en momenteel niet in bedrijf. (RTV Drenthe, 12 maart 2013)

Een conclusie uit het rapport van de Rekenkamercommissie, is dat er ‘meer oog moet zijn voor hoe bewoners uit de wijk Klinkenvier de overlast beleven’. De burgemeester reageert hierop. Hij gaat in op de beschuldiging richting de gemeente Coevorden dat er te ‘vakmatig’ naar de zaak zou zijn gekeken. Dit erkent hij ook. Hij voegt er nog aan toe ‘dat er meer begrip had moeten zijn voor de emoties in de wijk Klinkenvier. Hij maakt hier dus zijn schuld expliciet.

Het is de eerste keer dat een beschuldiging richting de gemeente niet wordt verworpen. Dat de burgemeester nu wel een beschuldiging erkent, wijst erop dat hij waarde hecht aan de resultaten uit het rapport van de Rekenkamercommissie. Het rapport is door deskundigen opgesteld. Dit zou ook meegespeeld kunnen hebben.

De burgemeester maakt hier echter niet alleen zijn schuld expliciet. Door te zeggen dat er te ‘vakmatig’ naar de zaak is gekeken, construeert hij zichzelf en de gemeente tevens als ‘expert’ op het gebied van biovergisters. Vakmatig houdt immers in dat iemand over veel kennis en kunde beschikt. Dit is opvallend, aangezien omwonenden de gemeente als onkundig construeren (zie vorig patroon). De burgemeester erkent hier dus niet alleen een beschuldiging, maar verschaft zichzelf ook een gunstige identiteit.

Bijlage 3

*Chronologisch overzicht van de aanleidingen
van berichten over een geplande industriële
biovergister in Foxhol*

Juni 2013

20 juni 2013: Plannen voor grote industriële biovergister in Foxhol

Hoewel in 2010 en 2012 in het Dagblad van het Noorden en Boerderij Vandaag al gespeculeerd wordt over de komst van een biovergister in Foxhol, wordt er op 20 juni 2013 door het Dagblad van het Noorden en RTV Noord voor het eerst serieus geschreven over plannen voor een mega-biovergister op het Avebe-terrein. De biovergistingsfabriek - op ruim 100 meter afstand van het dorp Foxhol - mag volgens de vergunning van de provincie jaarlijks 360.000 ton mest en landbouwproducten verwerken. Het bedrijf NPG Energy wil uit biogas stroom en warmte opwekken en groen gas winnen. Avebe is een van de afnemers. Er komen drie mestloodsen voor opslag van 21.000 ton mest en zestien silo's en tanks op terrein. Dit plan is bij buurtbewoners ingeslagen als een bom. Ze vrezen stank- en verkeersoverlast. Er worden verschillende buurtbewoners geciteerd, zij gaan in op de consequenties en verwijzen naar het afvalcyclingbedrijf Foxfire, dat in 2008 failliet ging:

"Niet te geloven dat dit kan zo dicht bij woonhuizen", zegt Marian van Dijken. Zij kijkt vanuit haar woning in Kolham uit op het Avebe-terrein aan de overkant van het Winschoterdiep. "Ons huis is straks niks meer waard." Met buurvrouw Sjoukje Brons mobiliseert ze omwonenden.

Tot hun frustratie is amper ruchtbaarheid gegeven aan het plan voor de megafabriek. "Iedereen schrikt zich rot. We gaan massaal bezwaar aantekenen."

Een woordvoerder van de provincie laat weten dat de procedure volgens de regels is gegaan. Op het industrieterrein is zware industrie toegestaan en de installatie voldoet aan de normen zegt de provincie.

"Stank, lawaai, luchtvervuiling, verkeersoverlast, explosiegevaar, alles wordt gebagatelliseerd", vindt Van Dijken. "Het gaat om een nieuwe installatie, nog nooit getoetst en zonder referentiekader." Brons: "Wij worden proefkonijnen. Als de fabriek er eenmaal staat, is er niks meer terug te draaien."

De dames verwijzen naar de overlast die omwonenden lange tijd ondervonden van Foxfire, dit afvalcyclingbedrijf, op steenworp afstand van Avebe, ging in 2008 failliet. 'Foxfire voldeed ook aan alle regels, maar wij zaten wel mooi met hoofdpijn in huis'. Om omwonenden te mobiliseren houden Van Dijken en Brons vandaag een informatieavond in het MFC in Foxhol (20.00 uur). "We hopen op een grote opkomst en hebben bezwaarschriften paraat." (*Dagblad van het Noorden, 20 juni 2013*)

28 juni 2013: Protest tegen plannen industriële biovergister

Het volgende mediabericht over de biovergister verschijnt een week later in het Dagblad van het Noorden, nadat inwoners van Foxhol tijdens een informatieavond hun ongenoegen hebben geuit over de mogelijke komst van de biovergister. De opzet van de avond was het geven van een toelichting op de milieuvergunning die de provincie wil verstrekken. Zowel de eigenaar van NPG Energy als inwoners van Foxhol worden geciteerd. De inwoners uiten hun zorgen.

Op het industrieterrein bij Avebe is zware industrie toegestaan. Hartlief van NPG Energy was de eerste om te zeggen dat er van zijn kant niets doorgedrukt wordt. "Wij begrijpen zorgen over stank-en geluidsoverlast." Hartlief zei dat de hele installatie overdekt wordt

en dat het ontsnappen van kwalijke luchtjes met allerlei filters moet worden voorkomen.

Foxhol liet zich niet overtuigen. Inwoners vrezen stank- en geluidsoverlast, en ontploffingsgevaar, 'een tweede Enschede'. Daar deed het optreden van zes provincieambtenaren ook geen goed aan. Een vraag over tientallen vrachtwagens die dagelijks van en naar de fabriek rijden en wat dat betekent voor de verkeersveiligheid, werd afgedaan met de opmerking dat 'veiligheid van de openbare weg geen deel uitmaakt van de milieuvergunning'. Hoongelach, gevolgd door een uit het hart gegrepen: "Lul toch niet man!" De Foxholsters hebben tot 22 juli de tijd om een zienswijze in te dienen. Marian van Dijken, 'waarom vertelt u niet in jip-en-janneketaal wat er aan de hand is', stelde de provincie er minstens 500 in het vooruitzicht. (*Dagblad van het Noorden, 28 juni*)

Juli 2013

1 juli 2013: Statenfracties stellen vragen over de biovergister

In juli bericht het Dagblad van het Noorden opnieuw over de biovergister. Aanleiding hiervoor is dat er door verschillende Statenfracties vragen worden gesteld over de biovergister. In het nieuwsbericht worden verschillende statenleden geciteerd:

Statenfractie van de Partij voor de Dieren vraagt de provincie Groningen om een geurbeleid. Volgens Statenlid Anja Hazekamp is een geurbeleid al in 2011 door het college van GS toegezegd. "Tot op de dag van vandaag is er echter nog geen provinciaal geurbeleid vastgesteld."

Hazekamp noemt de mogelijke komst van een biovergister in Foxhol 'verre van ideaal, vooral voor de omwonenden'.

Volgens de Partij voor de Dieren is een biovergister ook niet zo duurzaam als het woord doet vermoeden. "Een biovergister wordt voor een groot deel gevuld met mest", zegt Hazekamp, "doorgaans afkomstig uit de vee-industrie. Energie in de vorm van warmte of gas uit deze mestvergisters is naar ons idee dan ook allesbehalve groen te noemen."

De CDA Statenfractie Groningen vraagt Gedeputeerde Staten of er ook is gekeken naar een locatie verder weg van het dorp. "In de media zijn talloze voorbeelden te vinden van installaties die enorme stankproblemen opleveren."

De CDA-fractie in Hoogezand-Sappemeer wil van het college weten hoe het contact tussen de ontwikkelaar en de gemeente tot stand gekomen is. "Is het idee voor de vestiging afkomstig van de initiatiefnemer of de gemeente?" Voor het CDA is het ook relevant of het bestemmingsplan gewijzigd is voor of na de eerste contacten. (*Dagblad van het Noorden, 1 juli 2013*)

Een paar dagen daarna publiceert het Dagblad van het Noorden nog een nieuwsbericht, waaruit blijkt dat de provincie heeft onderzocht of de biovergister niet op een andere plek kon staan, op een bedrijventerrein dat zich niet zo dicht bij woningen bevindt. In een bestuurlijk overleg met de provincie hield NPG Energy echter vast aan Foxhol.

11 juli 2013: Aankondiging streng toezicht op de biovergister

Al snel volgt opnieuw een bericht van het Dagblad van het Noorden. Aanleiding hiervoor is dat de provincie nadenkt over het stilleggen van de megabiovergister bij geuroverlast. Uit het artikel blijkt dat het goed kan zijn dat de milieuvergunning de komende maanden nog wordt aangescherpt. Gedacht wordt aan strengere regels die mogelijk maken dat de provincie het bedrijf bij geuroverlast en veiligheidsincidenten onmiddellijk stillegt. In het bericht wordt gedeputeerde Boumans van de VVD geciteerd, hij licht het een en ander toe:

"Als het om stankoverlast en veiligheid gaat, zijn we met ons nieuwe milieubeleidsplan strenger dan voorheen", zegt gedeputeerde Mark Boumans.

"Gaaf het om geluidsoverlast dan zijn de inwoners van de K. Nieboerweg vogelvrij. Op het industrieterrein waar de woningen staan, gelden geen geluidsnormen. Daar krijgen de mensen het lawaai dat hoort bij de mega-biovergister."

Boumans vindt dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer een duidelijke keuze had moeten maken. Woningbouw of zware industrie. "Als je op deze plek dit soort bedrijfsactiviteiten wilt, moet je kijken hoe die zich verhouden tot de woonomgeving." Vraag rijst of de provincie geen stokje had kunnen steken voor de biovergister op deze locatie. "Dat kunnen we niet omdat de gemeente regelt welke bestemming een plek heeft en wat ze daar toestaat. Wij stellen de milieu-eisen en verlenen vervolgens de vergunning."

De provincie vindt het positief dat NPG Energy zich bij de verwerking van 360.000 ton mest en landbouwproducten, zonder morren onderwerpt aan het strengere milieubeleidsplan. Boumans: "We hebben tegen het bedrijf gezegd dat de bevolking van Foxhol hele nare ervaringen heeft met bedrijven op die locatie. Er is weinig vertrouwen. Jullie staan niet met 0-1 maar met 0-10 achter." (*Dagblad van het Noorden, 11 juli 2013*)

23 juli 2013: Drents duo over plannen voor de grootste biovergister

Op 23 juli wijdt het Dagblad van het Noorden een artikel aan de eigenaren van NPG Energy. Hartlief en Stel gaan onder andere in op de keuze voor een dergelijke biovergister in Foxhol. Daarnaast wordt aangegeven wat ze gaan doen om de overlast te beperken:

"Om het echt rendabel te maken moet een biogasinstallatie groter zijn. We willen innovatief investeren om er in de toekomst bij te kunnen zijn en zochten een plek om er een industriële installatie van te maken. In de gemeente Tynaarlo, waar wij wonen, lukte dat niet. Wij vroegen Hoogezand-Sappemeer. Die gemeente had plek voor ons op het Avebe-terrein Foxhol. Het bestemmingsplan maakt zware industrie daar mogelijk."

In Foxhol zijn de poppen aan het dansen door de plannen van de twee Drenten. Bewoners zijn bang voor stankoverlast, vrezen ontploffingsgevaar en denderende vrachtwagens door hun straten. "Maar mensen zijn niet tegen ons project", zegt Stel. "Sterker nog: mensen vinden ons project heel mooi, ze hebben alleen grote moeite met de locatie. Dat mensen angstig zijn kunnen wij ons wel voorstellen. Bedrijven die in het verleden op de Avebe-locatie waren gevestigd, hebben daar veel overlast veroorzaakt, maar het bestemmingsplan staat dit toe." Hartlief: "Het terrein is ervoor aangewezen. We hebben met elkaar afgesproken dat zoiets op die plek kan. Dat woningen dicht op de locatie staan is historisch zo gegroeid."

"Wij nemen maximale maatregelen om eventuele overlast tot een minimum te beperken", zeggen Stel en Hartlief. Er is volgens hen geen enkele aanleiding voor omwonenden om bang te zijn. "Er is geen ontploffingsgevaar. Mensen denken bij gas aan de gasfles op de camping, maar onze biogasinstallatie staat niet onder druk, er is geen ontploffingsgevaar. Er komt meer vrachtverkeer. Dat kan een probleem zijn, anderzijds rijden daar nu ook vrachtwagens. Geur is voor 93 procent geen probleem. Bij problemen of incidenten moet er snel gehandeld worden, anders gaat de knop om en wordt de installatie stilgelegd."

De provincie Groningen zegt de biogasinstallatie liever in de Eemshaven te zien. Hartlief: "De provincie moet nu niet zeggen: die installatie past ons eigenlijk niet in Foxhol. Dan had ze bij de vaststelling van het bestemmingsplan de mogelijkheid van vergisting moeten uitsluiten. Delfzijl is inefficiënt voor ons bedrijf, wij moeten in de Veenkoloniën zitten."

Stel en Hartlief willen hun biogasinstallatie in Foxhol, maar ook een goede buur zijn voor de Foxholsters. Dus praten ze één op één met mensen en bieden aan om met ze op excursie te gaan. De aanvraag voor een milieuvergunning ligt ter inzage en burgers kunnen zienswijzen indienen. Hartlief en Stel gaan daarna met de provincie om tafel om te kijken of bezwaren kunnen worden weggenomen. Of het nóg veiliger kan. (*Dagblad van het Noorden, 23 juli 2013*)

25 juli 2013: Overzicht actoren en argumenten

Op 25 juli 2013 staat er een opiniestuk van Ina Reitzema in het Dagblad van het Noorden over de biovergister, waarin de verschillende standpunten en argumenten van de belangrijkste actoren op een rij zijn gezet.

Omwonenden zijn - heel begrijpelijk - in rep en roer. Zij vrezen lawaai- en stankoverlast en explosiegevaar. Velen in Foxhol staat de ellende met het toenmalige bedrijf Foxfire nog scherp op het netvlies. Ook de provincie had de megafabriek van NPG Energy liever elders zien verrijzen, maar kan de komst niet tegenhouden. De gemeente effende in 2010 willens en wetens het pad voor zware industrie op die plek.

In een poging de bewoners in ieder geval enigszins te beschermen wil de provincie de milieuvergunning aanscherpen. Bij stankoverlast kan zij de fabriek dan direct stilleggen. De initiatiefnemers van de biovergister zeggen dat zij zich maximaal inspannen om de overlast tot een minimum te beperken en ze onderwerpen zich zonder morren aan de strengste milieueisen.

Maar wie op steenworp afstand woont, ondervindt hoe dan ook overlast, in welke vorm dan ook, van een bedrijf dat jaarlijks 360.000 ton mest en landbouwproducten mag verwerken tot stroom, warmte en 'groen' gas.

De gemeente onthoudt zich van commentaar en verwijst naar de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Maar dat is wel erg gemakkelijk. Zij heeft die mogelijkheden immers zelf gecreëerd en daarmee niet haar verantwoordelijkheid genomen voor burgers die daar wonen. De belangen van de burgers wegen op sommige plekken in Hoogezand-Sappemeer kennelijk minder zwaar dan die van ondernemers.

Omwonenden hebben zich goed gemobiliseerd en massaal zienswijzen (500) ingediend. Zij stellen alles in het werk de komst van de megafabriek tegen te houden. Juridisch gezien

staan ze niet sterk. Naar de letter van de wet mag de fabriek van NPG Energy gewoon aan de rand van Foxhol worden gebouwd. Bewoners kunnen alleen hopen dat NPG Energy onder druk van de grote weerstand uit eigen beweging afziet van het plan voor de biovergister in Foxhol. Maar daar ziet het niet naar uit. (*Dagblad van het Noorden, 25 juli 2013*)

Een dag later, op 26 juli, bericht Boerderij Vandaag voor het eerst over de biovergister in Foxhol. Het betreft een kort, algemeen stukje waarin de plannen staan beschreven.

Augustus 2013

28 augustus 2013: Foxholsters komen in actie tegen biovergister

Een maand lang volgt geen nieuws. Tot 28 augustus, nadat bekend werd dat Foxholsters in actie komen tegen de vergister. Zowel het Dagblad van het Noorden als de HS-krant berichten hierover. Er is een actiecomité opgericht: Samen Sterk tegen de Vergister. Samen met de Werkgroep Dorpsbeheer Foxhol (WDF) roepen zij inwoners van Foxhol op om voor aanvang van de raadsvergadering veel lawaai te maken. De biovergister staat daar op de agenda.

"Waar wij uw hulp bij nodig hebben, is om - voordat de vergadering begint - buiten met zoveel mogelijk bewoners juist wel veel lawaai te maken."

De actievoerders roepen boze Foxholsters op zich om kwart over zeven op de parkeerplaats achter het gemeentehuis te verzamelen om zich daar laten horen en zien. 'Neem spandoeken mee!'

"We proberen een duidelijk en compleet verhaal te brengen, zodat politieke partijen tot inkeer komen, voor zover dat nog niet is gebeurd. We laten weten waarom dit in ons dorp echt niet kan!" (*Dagblad van het Noorden, 28 augustus 2013*)

September 2013

3 september 2013: Luid verzet bewoners vindt luisterend oor bij gemeentelijke partijen

Op 3 september 2013 staan er twee berichten in het Dagblad van het Noorden, een kort bericht en een uitgebreider bericht. Ook in de HS-krant en op rtvnoord.nl staat een artikel. In alle drie de artikelen staat dat het luide verzet met vuuzela's, ratels en trommels, succesvol is geweest. De politieke partijen van de gemeente willen dat de initiatiefnemers af zien van hun plan. Het college van B en W brengt die boodschap vandaag al over aan de provincie, die de milieuvergunning wil verstrekken. De gemeente staat dus aan de kant van de omwonenden. In het lange nieuwsbericht in het Dagblad van het Noorden komen de argumenten van bewoners naar voren, evenals hun reactie op het besluit. In dat nieuwsbericht wordt initiatiefneemster van Samen Sterk, Marian van Dijken, geciteerd.

Probleem is dat de gemeenteraad zelf met een bestemmingsplanwijziging in 2010 de komst van de grote fabriek mogelijk heeft gemaakt. "Maar niemand kon toen voorzien dat er een plan zou komen voor zo'n grote vergister", aldus Balt Lenders van Roodgewoon. Zijn fractie stemde destijds als enige tegen de wijziging. De andere politieke partijen beaamden dat dit nooit de bedoeling is geweest.

Zij stemmen dan ook allemaal in met het voorstel van Lenders dat het college van B en W alles op alles moet zetten om de provincie en de initiatiefnemers op andere gedachten te brengen en om te zien naar een geschiktere locatie.

Wethouder Frans Luijckx gaat vandaag nog een afspraak maken met de provincie. "We moeten samen met NPG op zoek naar een oplossing." Op voorstel van Lenders gaat een aantal partijen brainstormen over alternatieven, voor het geval de provincie en NPG niet zonder meer overstag gaan. En alle partijen willen hun provinciale partijgenoten bewerken.

De wethouder is net als de raadsleden onder de indruk van het massale en goed onderbouwde protest van omwonenden. Ook nu komen zij met beargumenteerde verhalen over onvolledige informatie, risico's en giftige gassen. "In de praktijk zijn er voorbeelden te over dat het fout kan gaan. En dan gaat het ook goed fout", aldus een van hen. En ze weten scherp te formuleren. "Hoe vaak moet ik m'n was van de lijn halen en opnieuw wassen omdat er een lijkengeur in zit?" aldus Marian van Dijken, een van de initiatiefneemster van Samen Sterk.

De raadzaal in Hoogezand is te klein voor alle omwonenden. Een deel volgt de beraadslagingen vanuit de hal en de kantine. "Dat geeft aan dat de zorg groot is. Ik kan me niet voorstellen dat de provincie hiervoor niet gevoelig is", aldus de wethouder.

De omwonenden hebben grote moeite hun vreugde over zoveel bijval te onderdrukken en applaudiseren als de ene na de andere partij zegt tegen de komst van de fabriek te zijn. Maar na een waarschuwing blijft het stil vanaf de publieke tribune. "De uitkomst had voor ons niet beter gekund", reageert Van Dijken opgelucht.

Maar zij vindt het nog te vroeg om te juichen. "We moeten eerst afwachten wat de provincie en NPG gaan doen. De ondernemers hebben altijd gezegd dat zij willen dat er draagvlak is voor hun plannen. Als zij woord houden, trekken ze zich terug. Want dat draagvlak ontbreekt helemaal." (*Dagblad van het Noorden, 3 september 2013*)

10 september 2013: Herinrichting en verkoop deel van het Avebe-terrein

Een week later verschijnt opnieuw een artikel in het Dagblad van het Noorden. Dit keer gaat het niet specifiek over de biovergister, maar over de herinrichting en verkoop van een deel van het Avebe-terrein. Men vreest voor nog meer zware industrie. Ook hier wordt de actiegroep Samen Sterk geciteerd en wordt verwezen naar de biovergister.

"Het wordt een tweede Maasvlakte hier met zware chemische industrie", vreest Marian van Dijken van actiegroep Samen Sterk, onlangs opgericht uit protest tegen het plan voor een megabiovergister op het Avebe-terrein. "Een biovergister is erg, maar het wordt misschien nog veel erger."

De provincie beslist over de nieuwe grenzen van het industrieterrein. Dichter naar het dorp zijn volgens het bestemmingsplan alleen lichtere bedrijfsvormen toegestaan. "Maar het hele gebied ligt veel te dicht bij woonhuizen", stelt Van Dijken.

Omdat het om een provinciale aangelegenheid gaat, wil wethouder Frans Luijckx van de gemeente Hoogezand-Sappemeer niet reageren op de onrust. (*Dagblad van het Noorden, 10 september 2013*).

Een dag later, op 11 september, publiceert Binnenlands Bestuur hier ook over.

26 september 2013: Provincie verleent geen vergunning voor mega-biovergister

Twee weken later volgt een besluit van de provincie. Bewoners van Foxhol juichen. De mega-biovergister komt er niet. Groen Gas, Nieuwe Oogst, Binnenlands Bestuur, Duurzaam Nieuws en het Dagblad van het Noorden berichten hierover. Het bedrijf NPG Energy krijgt geen vergunning, omdat de geluidsoverlast van aan en afrijdende vrachtwagens te groot is. De euforie onder Foxholsters en het actiecomité Samen Sterk tegen de biovergister, is groot:

Bart en Marga Noordhuis wonen in het hoekje van de Klaas Nieboerweg, hemelsbreed 70 meter van aardappelzetmeelproducent Avebe. Marga kan er nog niet over uit dat de provincie een streep zet door de vergister. "Super dat we dit voor elkaar hebben gekregen." Met 'we' bedoelt ze haar zeventien straatgenoten en andere leden van het actiecomité Samen Sterk tegen de Vergister.

Ze dacht uitgekocht te worden toen de uitnodiging in de bus viel voor een gesprek met de provincie. "Onze straat is alleen uitgenodigd." Maar David won van Goliath. "We wisten niet wat we hoorden dat de provincie de vergunning weigerde."

Marga leidt ons door de tuin. "Let niet op de rommel, ik heb nauwelijks tijd gehad voor de tuin. Ben de hele zomer bezig geweest met die vergister." Links kijkt ze op weilanden met paarden, rechts ziet ze de silo's van Avebe. Er passeert een vrachtwagen over de Avebeweg. "Wacht maar, die komt zo terug. Dagelijks rijden er 35 vrachtwagens naar de fabriek. Met die megavergister waren er 85 extra wagens over de weg gekomen. De ramen trillen nu al af en toe."

De buurt was ook bang voor stank. Alarmerende verhalen van riekende vergisters in Coevorden en Stadskanaal zijn in Foxhol nauwgezet gevolgd. "Hier zou de grootste van Europa komen hè, 360.000 ton mest en landbouwafval per jaar", zegt Marian van Dijken van het actiecomité. "We moeten nu voorkomen dat andere vervuilende bedrijven zich hier vestigen." (*Dagblad van het Noorden, 26 september 2013*)

September - Oktober: Falende overheid

Er verschijnt opnieuw een bericht in het Dagblad van het Noorden waarin gesteld wordt dat het Drentse ondernemers duo van NPG Energy de dupe is geworden van een falende overheid. De gemeente verzuimde het verouderde bestemmingsplan van de 'postzegel' te vernieuwen, waarop de grootste biovergister van Europa pal tegen een woonwijk zou worden gebouwd. De Foxholsters konden ineens hun buurt die volgens het oude bestemmingsplan tot dan toe vogelvrij was, beschermen tegen geluids- en stankoverlast en de biofabriek tegenhouden. Hoogezand-Sappemeer vindt dat de provincie die de hele tijd over de schouder meekeek en de vergunning moest verlenen, de verjaring van het oude bestemmingsplan had moeten opmerken. De provincie voelt zich echter absoluut niet verantwoordelijk voor de blunder.

Oktober 2013

Ook op 1 oktober wordt in het Dagblad van het Noorden nog aan deze blunder gerefereerd. Er staat in dat NPG Energy beheerst heeft gereageerd. Een juridisch gevecht zou handen vol geld kosten.

3 oktober 2013: Opluchting bewoners

In de week na het besluit van de provincie, verschijnt nog een artikel waaruit opluchting blijkt. Er is een reportage gemaakt bij Marian van Dijken, die al veel vaker geciteerd is, van actiecomité Samen Sterk. Ze gaat in op wat de biovergister betekend zou hebben voor haar plannen voor een camping:

Na een investering van ruim anderhalve ton werd het stel afgelopen voorjaar geconfronteerd met het plan voor een mega-biovergistingsinstallatie pal tegenover het eigen perceel. "Met zo'n stinkfabriek hadden we de camping wel kunnen vergeten", aldus Marian.

Met hand en tand hebben ze zich met andere omwonenden tegen de biovergister verzet. Met succes. De fabriek krijgt geen vergunning. "Ik heb gehuild van opluchting", vertelt Marian, de drijvende kracht achter actiegroep Samen Sterk tegen de Biovergister. "Stel je voor: zoveel geld door het rioolputje." (*Dagblad van het Noorden, 3 oktober 2013*)

11 oktober 2013: Nieuwe locatie gezocht voor mega-biovergister

Het Dagblad van het Noorden schrijft dat wordt gezocht naar een nieuwe locatie voor de biovergister. Dat is een uitkomst van een gesprek tussen NPG Energy, de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de provincie. Een schadeclaim is niet aan de orde.

December 2013: Landelijke politiek reageert

In december verschijnt één bericht (DvhN). Daarin staat dat het kabinet zich niet bemoeit met het afketsen van de biovergister in Foxhol. Wilma van Mansveld, staatssecretaris van de VVD zegt dat. Volgens haar zijn lagere overheden verantwoordelijk. De landelijke VVD-fractie vond dat de biovergister wel geplaatst had moeten worden, ook om dat de werkgelegenheid daar wel een zetje kon gebruiken.

Januari 2014

29 januari 2014: Heisa rond biovergister onnodig

Na begin oktober wordt er weinig gepubliceerd over de biovergister in Foxhol. Eind januari volgt pas weer een bericht, waarin gesteld wordt dat alle bestuurlijke heisa en de onrust in Foxhol over de komst van een grote biovergister voorkomen had kunnen worden. Simpelweg omdat wet- en regelgeving de bouw van deze biofabriek al jaren verbodt. Dit hebben ambtenaren en bestuurders over het hoofd gezien en daar is gedeputeerde Boumans verontwaardigd over:

Achteraf gezien was de voorgenomen bouw van de grootste vergister in Europa in strijd met een koninklijk besluit uit 1991. Dit besluit beschermt huizen aan de K. Nieboerweg tegen geluidsoverlast. Gedeputeerde Mark Boumans (VVD) maakte bekend dat de koninklijke oekaze bij nadere bestudering van het dossier onverwachts en toevallig werd ontdekt.

„Hoe het mogelijk is dat ambtenaren en bestuurders het stuk over het hoofd hebben gezien? Daar heb ik geen antwoord op." Tegen de biovergister van NPG Energy BV die gepland was op het terrein van Avebe vlakbij een woonbuurt, werd in Foxhol stevig gedemonstreerd. Inwoners vreesden lawaai-, verkeers- en stankoverlast.

De provincie trok de vergunning in toen bleek dat de gemeente een verouderd bestemmingsplan hanteerde en de biovergister geluidhinder zou veroorzaken. Met de eigenaren van de vergistingsinstallatie wordt gesproken over een nieuwe locatie. Boumans heeft goede hoop dat hij er met de Drentse initiatiefnemers uit komt.

De gedeputeerde geeft toe dat de biofabriek er ondanks het koninklijk besluit had kunnen komen. „Als je dat besluit met zijn allen over het hoofd ziet en de installatie er staat, valt daar niets meer aan te doen." (29 januari 2014, *Dagblad van het Noorden*)

11 maart 2014: Gemeenteraadsverkiezingen: Wat hebben partijen voor met ons dorp?

Het laatste bericht dat tijdens dit onderzoek verschenen is in het *Dagblad van het Noorden*, is op 11 maart, vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen. Er wordt gerefereerd aan het lijsttrekkersdebat dat plaatsvindt. De organisator van het debat vraagt zich af wat politieke partijen voor de burgers kunnen betekenen. Er wordt verwezen naar de mega-biovergister:

Foxhol staat morgenavond centraal in het debat tussen de lijsttrekkers van politieke partijen uit Hoogezand-Sappemeer in het Multi Functioneel Centrum in het dorp. „We hebben meer dan genoeg van plannen als de mega-biovergister, die gelukkig niet doorging. We willen weten wat de partijen voorhebben met ons dorp. Wie ondersteunt ons in de toekomst?", zegt Sjoukje Brons van de Werkgroep Dorpsbeheer Foxhol die het debat organiseert. „ Alle partijen hebben toegezegd dat ze komen." (*Dagblad van het Noorden*, 11 maart 2014)

Bijlage 4

Rapportage van de discoursanalyse van berichten over de plannen voor de biovergister in Foxhol

In het debat dat tussen juni 2013 en maart 2014 in de media werd gevoerd over de biovergister in Foxhol, werden sterk uiteenlopende posities ingenomen door verschillende actoren.

In de berichtgeving is vooral een debat zichtbaar tussen de omwonenden - die tegen de komst zijn van een biovergister op het Avebe-terrein -, de provincie Groningen en de gemeente Hogeveen-Sappemeer. Ook het Drentse duo Hartlief en Stel, van NPG Energy, wordt regelmatig geciteerd.

We hebben bij deze casus vier patronen geïdentificeerd:

1. Omwonenden: 'We willen geen biovergister in Foxhol en doen er alles aan om de komst ervan tegen te houden';
2. Provincie: 'Wij kunnen de komst van de biovergister op deze locatie niet tegenhouden';
3. Gemeente: 'Het betreft een provinciale aangelegenheid';
4. Hartlief en Stel (NPG Energy): 'We spannen ons maximaal in om de overlast te beperken, maar zijn niet als enige verantwoordelijk voor de zorgen van omwonenden'.

In de volgende paragraaf beschrijven we de patronen en geven we aan wat de verschillende actoren doen om dit te realiseren. Dit illustreren we aan de hand van een aantal voorbeeldfragmenten. We sluiten af met een samenvatting.

1. Omwonenden: 'We willen geen biovergister in Foxhol en doen er alles aan om de komst ervan tegen te houden'

Omwonenden willen absoluut geen biovergister op het Avebe-terrein in Foxhol. Ze geven vanaf het begin al aan dat zij alles in werking gaan stellen om de komst van de biovergister tegen te houden. Er wordt daarvoor een actiecomité opgericht: 'Samen Sterk tegen de Vergister'.

Omwonenden maken op verschillende manieren duidelijk dat een biovergister niet gewenst is. Zo dragen ze voortdurend argumenten aan die tegen een biovergister pleiten. Ze vrezen stank-, geluids- en verkeersoverlast en ontploffingsgevaar. Ook zou de biovergister veel te dicht bij woonhuizen komen te staan. Deze argumenten worden versterkt door ze persoonlijk te maken. Bekijk bijvoorbeeld volgend fragment, afkomstig uit het Dagblad van het Noorden:

"Niet te geloven dat dit kan zo dicht bij woonhuizen", zegt Marian van Dijken. Zij kijkt vanuit haar woning in Kolham uit op het Avebe-terrein aan de overkant van het Winschoterdiep. "Ons huis is straks niks meer waard." (*Dagblad van het Noorden, 20 juni 2013*)

Omwonenden hebben net te horen gekregen dat er waarschijnlijk een biovergister op het Avebe-terrein wordt geplaatst. De verontwaardiging is groot. Inwoner van Foxhol en oprichtster van het actiecomité, Marian van Dijken, kan niet geloven dat een biovergister zo dicht bij woonhuizen kan worden geplaatst. Hier noemt ze dus een argument dat tegen de biovergister pleit. De woning van Van Dijken staat vlak naast het Avebe-terrein. Ze stelt dat door de komst van de biovergister, *haar* huis 'niks meer waard' is. Ze betreft dus haar persoonlijke situatie erbij om het tegenargument 'de biovergister staat te dicht bij woonhuizen', kracht bij te zetten. Als er een biovergister komt, kan zij haar huis, dat dicht bij de biovergister staat, niet meer verkopen. Dit vormt in haar ogen een ernstige consequentie die haar standpunt moet rechtvaardigen.

Om hun standpunt 'we willen geen biovergister in Foxhol' kracht bij te zetten, refereren omwonenden ook regelmatig aan nare ervaringen uit het verleden met soortgelijke

bedrijven/fabrieken. Ze verwijzen bijvoorbeeld naar ervaringen met afvalcyclingbedrijf 'Foxfire', dat in 2008 failliet ging. Omwonenden hebben hier lange tijd hinder van ondervonden. Dit staat nog scherp op hun netvlies. Ook werden ontwikkelingen in Coevorden en de Suikerunie rond de biovergisters nauwgezet gevolgd en spreken ze, vanwege ontplofingsgevaar, van 'een tweede Enschede'.

Omwonenden komen niet enkel met argumenten die ertoe moeten leiden dat de biovergister er niet komt. Er worden ook argumenten aangedragen die ervoor moeten zorgen dat het gerechtvaardigd is dat actie wordt ondernomen. Het volgende fragment, dat een vervolg is op vorig fragment, illustreert dat ook:

Tot hun frustratie is amper ruchtbaarheid gegeven aan het plan voor de megafabriek. "Iedereen schrikt zich rot. We gaan massaal bezwaar aantekenen."

"Stank, lawaai, luchtvervuiling, verkeersoverlast, explosiegevaar, alles wordt gebagatelliseerd", vindt Van Dijken. "Het gaat om een nieuwe installatie, nog nooit getoetst en zonder referentiekader." Brons: "Wij worden proefkonijnen. Als de fabriek er eenmaal staat, is er niks meer terug te draaien." (*Dagblad van het Noorden, 20 juni 2013*)

In dit fragment is te zien dat omwonenden zich gefrustreerd tonen: 'er is amper ruchtbaarheid gegeven aan het plan voor de megafabriek'. Omwonenden zijn dus niet geïnformeerd. Dit lijkt een reden te vormen voor actie tegen de biovergister. Van Dijken geeft vervolgens aan dat 'iedereen' zich rot is geschrokken. Niet alleen zij en haar buurvrouw zijn geschrokken, maar 'iedereen'. Ze projecteert haar uitspraak dus ook op anderen. In dit geval lijkt ze met 'iedereen' te doelen op omwonenden. Dit moet ertoe leiden dat de uitspraak sterker wordt. In de zin die daarop volgt, gebeurt iets soortgelijks. Ze geeft aan dat 'we massaal bezwaar aantekenen'. Ook hier wordt de uitspraak dus op alle omwonenden geprojecteerd. Dat 'iedereen zich rot is geschrokken' moet het massale bezwaar verantwoorden.

Vervolgens noemt Van Dijken nogmaals problemen die een biovergister met zich mee kan brengen: 'stank, lawaai, luchtvervuiling, verkeersoverlast, explosiegevaar'. Vervolgens geeft ze aan dat deze gevaren worden 'gebagatelliseerd'. Het lijkt erop dat ze dus vindt dat de gevaren worden onderschat. Door wie, zegt ze niet. Dit terwijl er volgens haar goede redenen zijn om die gevaren juist niet te onderschatten: 'het gaat om een nieuwe installatie, nog nooit getoetst en zonder referentiekader'. Hiermee wordt de deskundigheid van zowel de initiatiefnemers als de gemeente dus ter discussie gesteld. Er is nagelaten de nieuwe installatie te toetsen. De buurvrouw van Van Dijken, mevrouw Brons, voegt daar nog aan toe dat ze vindt dat zij 'proefkonijnen' worden. Het lijkt erop dat ze hiermee op alle omwonenden doelt. Ze spreekt immers over 'wij'. Vervolgens zegt ze: 'als de fabriek er eenmaal staat, is er niks meer terug te draaien'. Hiermee suggereert ze logica: het is logisch dat actie wordt gevoerd tegen de biovergister, straks is het te laat.

Omwonenden gaan dus over tot actie. Ze hebben zich gemobiliseerd en zienswijzen (500) ingediend. Voor aanvang van de gemeentelijke raadsvergadering maken ze veel lawaai met vuvuzela's, trommels en fluiten. Met een goed onderbouwd verhaal willen ze politieke partijen tot inkeer brengen. Interessant daaraan is dat de omwonenden hierdoor zichzelf als 'expert' op het gebied van biovergisters construeren. In het onderstaande fragment is dat terug te zien:

De wethouder is net als de raadsleden onder de indruk van het massale en goed onderbouwde protest van omwonenden. Ook nu komen zij met beargumenteerde verhalen over onvolledige informatie, risico's en giftige gassen. "In de praktijk zijn er voorbeelden te over dat het fout kan gaan. En dan gaat het ook goed fout", aldus een van hen. En ze weten scherp te formuleren. "Hoe vaak moet ik m'n was van de lijn halen en opnieuw wassen omdat er een lijkengeur in zit?" aldus Marian van Dijken, een van de initiatiefneemster van Samen Sterk. (*Dagblad van het Noorden, 3 september 2013*)

De wethouder geeft een reactie op het massale protest van de omwonenden. Hij is onder de indruk. Door dit zo te zeggen, geeft hij impliciet aan dat hij geen expertise van de omwonenden had verwacht. Hij had vooraf kennelijk geen hoge verwachtingen. De omwonenden hebben hun standpunt dus wel degelijk goed onderbouwd. Er worden twee voorbeeldargumenten gegeven. Zo wordt aangegeven dat er 'in de praktijk voorbeelden te over zijn dat het fout kan gaan'. Iemand anders zegt 'hoe vaak moet ik m'n was van de lijn halen en opnieuw wassen omdat er een lijkengeur in zit?' Door dergelijke uitspraken te doen, construeren omwonenden zich niet als leek (iemand die niets van biovergisters weet), maar als expert op dit gebied, die spreekt op grond van ervaring. Die identiteit maken zij in hun uitingen relevant. Ook de wethouder ziet hen kennelijk zo, hij is immers onder de indruk van het goed onderbouwde protest, zo blijkt uit het fragment.

Het protest heeft succes. Alle politieke partijen stemmen in met het voorstel dat het college van B en W alles op alles moet zetten om de provincie en de initiatiefnemers op andere gedachten te brengen en om te zien naar een geschiktere locatie. Kort daarna volgt een besluit van de provincie: de biovergister komt er niet. Dit leidt tot veel vreugde bij de buurtbewoners.

Hoewel de biovergister er niet komt, wordt in de berichtgeving regelmatig nog geschreven over de biovergister. Omwonenden halen mogelijke consequenties aan die betrekking hebben op de vraag 'wat als de biovergister er wel was gekomen?'. Het lijkt erop dat dit het protest en het intrekken van de vergunning moet rechtvaardigen. Bekijk bijvoorbeeld het volgende fragment, waarin een lid van het actiecomité thuis geïnterviewd wordt door het Dagblad van het Noorden:

Marga leidt ons door de tuin. "Let niet op de rommel, ik heb nauwelijks tijd gehad voor de tuin. Ben de hele zomer bezig geweest met die vergister." Links kijkt ze op weilanden met paarden, rechts ziet ze de silo's van Avebe. Er passeert een vrachtwagen over de Avebeweg. "Wacht maar, die komt zo terug. Dagelijks rijden er 35 vrachtwagens naar de fabriek. Met die megavergister waren er 85 extra wagens over de weg gekomen. De ramen trillen nu al af en toe." (*Dagblad van het Noorden, 26 september 2013*)

Uit dit fragment blijkt allereerst dat de biovergister Marga in haar greep hield. Aanwijzingen hiervoor zijn te vinden in de uitspraak die zij doet: "Let niet op de rommel, ik heb nauwelijks tijd gehad voor de tuin. Ben de hele zomer bezig geweest met die vergister." Marga vindt kennelijk dat de tuin er niet netjes uit ziet. Ze geeft hiervoor ook een reden: ze is de hele zomer bezig geweest met die vergister. Doordat ze zo druk is geweest met de vergister, heeft ze de tuin niet kunnen doen. Dit illustreert dus heel duidelijk dat de biovergister Marga veel tijd heeft gekost: de biovergister legt een groot beslag op het dagelijks leven.

Vervolgens wijst ze naar de Avebeweg, daar rijdt een vrachtwagen. Ze geeft aan hoe veel vrachtwagens (35) er nu langsrijden en hoe veel dat er zouden zijn als de biovergister er zou komen (85). Door aan te geven dat de ramen nu al af en toe trillen, dus bij 35 vrachtwagens, geeft ze eigenlijk ook aan dat de consequenties niet te overzien zouden zijn als er 85 vrachtwagens langs

zouden rijden. Hiermee laat ze zien dat het heel logisch is dat er geen biovergister is gekomen en dat het actiecomité goede redenen had om actie te voeren.

Andere uitspraken die dit ook illustreren, zijn: 'met zo'n stinkfabriek hadden we de camping wel kunnen vergeten' en 'hier zou de grootste van Europa komen he'.

2. Provincie: 'Wij kunnen de komst van de biovergister op deze locatie niet tegenhouden'

De provincie claimt dat zij de komst van de biovergister op het Avebe-terrein in Foxhol niet tegen kan houden. Zij verschuift de verantwoordelijkheid voor de komst vooral richting de gemeente: met hun bestemmingsplan wordt een biovergister op die locatie mogelijk gemaakt. In het volgende fragment is dit ook duidelijk zichtbaar:

"Als het om stankoverlast en veiligheid gaat, zijn we met ons nieuwe milieubeleidsplan strenger dan voorheen", zegt gedeputeerde Mark Boumans.

"Gaaf het om geluidsoverlast dan zijn de inwoners van de K. Nieboerweg vogelvrij. Op het industrieterrein waar de woningen staan, gelden geen geluidsnormen. Daar krijgen de mensen het lawaai dat hoort bij de mega-biovergister."

Boumans vindt dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer een duidelijke keuze had moeten maken. Woningbouw of zware industrie. "Als je op deze plek dit soort bedrijfsactiviteiten wilt, moet je kijken hoe die zich verhouden tot de woonomgeving." Vraag rijst of de provincie geen stokje had kunnen steken voor de biovergister op deze locatie. "Dat kunnen we niet omdat de gemeente regelt welke bestemming een plek heeft en wat ze daar toestaat. Wij stellen de milieu-eisen en verlenen vervolgens de vergunning." (*Dagblad van het Noorden, 11 juli 2013*)

Boumans gaat eerst in op de milieuvergunning. Daar neemt hij wel verantwoordelijkheid voor. Hij geeft eerst aan dat ze strenger zijn dan voorheen 'als het om stankoverlast en veiligheid gaat'. Hiermee laat hij zien dat de provincie zich inspannt om de overlast te beperken. Vervolgens gaat hij in op de geluidsoverlast: daarvoor gelden geen geluidsnormen. Omwonenden zullen daar volgens hem dan ook hinder, in de vorm van lawaai, van ondervinden.

Er is zichtbaar dat hij de gemeente daarvoor verantwoordelijk stelt. Hij vindt dat de gemeente 'een duidelijke keuze had moeten maken': woningbouw of zware industrie. Hij verwijt de gemeente dat zij niet goed hebben gekeken hoe de bedrijfsactiviteiten zich verhouden tot de omgeving. Dit doet hij middels een als-dan constructie: 'als je op deze plek dit soort bedrijfsactiviteiten wilt, moet je kijken hoe die zich verhouden tot de woonomgeving. Door dit te doen, suggereert hij een zekere mate van logica: het is vanzelfsprekend dat je daar als gemeente naar moet kijken. Zo construeert hij de gemeente als 'naiëf'.

Daarna reageert hij op een verwijt richting de provincie: hadden zij dan geen stokje kunnen steken voor de biovergister op die locatie? Boumans reageert ontkennend op deze vraag. Hij wijst wederom naar de gemeente: 'de gemeente regelt welke bestemming een plek heeft en wat ze daar toestaat'. Hij stelt dat de provincie zich enkel bezighoudt met de milieu-eisen en daardoor niet kan voorkomen dat de biovergister op die locatie wordt geplaatst. De gemeente wordt hier dus wederom verantwoordelijk gesteld.

De provincie claimt dus dat zij de komst van de biovergister niet kan tegenhouden. Dit wordt onder andere gerealiseerd door de verantwoordelijkheid richting de gemeente te verschuiven.

Het standpunt wordt ook bekrachtigd door te benadrukken dat zij er alles aan hebben gedaan om burgers te beschermen. Zo zijn strengere milieu-eisen gesteld, geeft de provincie zelf aan dat ze de biovergister ook liever op een andere plek had gezien en wordt een waarschuwing richting NPG-energy afgegeven: "We hebben tegen het bedrijf gezegd dat de bevolking van Foxhol hele nare ervaringen heeft met bedrijven op die locatie. Er is weinig vertrouwen. Jullie staan niet met 0-1 maar met 0-10 achter."

Door dit te zeggen, neemt de provincie een zekere mate van afstand van de biovergister. Het lijkt erop dat zij wil voorkomen dat de verantwoordelijkheid voor de biovergister bij hen wordt gelegd.

De provincie ontspringt de dans echter niet. Begin 2014 wordt duidelijk dat alle bestuurlijke heisa en de onrust over de komst van een grote biovergister voorkomen had kunnen worden:

Achteraf gezien was de voorgenomen bouw van de grootste vergister in Europa in strijd met een koninklijk besluit uit 1991. Dit besluit beschermt huizen aan de K. Nieboerweg tegen geluidsoverlast. Gedeputeerde Mark Boumans (VVD) maakte bekend dat de koninklijke oekaze bij nadere bestudering van het dossier onverwachts en toevallig werd ontdekt.

„Hoe het mogelijk is dat ambtenaren en bestuurders het stuk over het hoofd hebben gezien? Daar heb ik geen antwoord op." Tegen de biovergister van NPG Energy BV die gepland was op het terrein van Avebe vlakbij een woonbuurt, werd in Foxhol stevig gedemonstreerd. Inwoners vreesden lawaai-, verkeers- en stankoverlast. (29 januari 2014, *Dagblad van het Noorden*)

Wet- en regelgeving verbood de bouw van de biofabriek al jaren. Ambtenaren en bestuurders hebben dit over het hoofd gezien. Aan gedeputeerde Boumans wordt de vraag gesteld hoe het mogelijk is dat ambtenaren en bestuurders het stuk over het hoofd hebben gezien. Boumans herhaalt de vraag en reageert dat hij het antwoord op die vraag niet weet. Hij geeft dus aan dat hij niet weet hoe dat kan. Hier verschuift hij de verantwoordelijkheid dus niet. Hoewel hij de verantwoordelijk ook niet direct richting de ambtenaren en bestuurders verschuift –hij weet het antwoord immers niet- indiceert dit wel dat de provincie hier deels schuldig aan is. Hij ontkent het verwijt namelijk niet.

3. Gemeente: 'Het betreft een provinciale aangelegenheid'

De gemeente daarentegen, wijst juist weer naar de provincie. Volgens hen betreft het een provinciale aangelegenheid, omdat de provincie de milieuvergunning verstrekt. De gemeente onthoudt zich eerst vooral van commentaar, in de berichtgeving wordt de gemeente op het begin nauwelijks genoemd. Pas als omwonenden actie gaan voeren voorafgaand aan de raadsvergadering, wordt de gemeente geciteerd in de media:

Probleem is dat de gemeenteraad zelf met een bestemmingsplanwijziging in 2010 de komst van de grote fabriek mogelijk heeft gemaakt. "Maar niemand kon toen voorzien dat er een plan zou komen voor zo'n grote vergister", aldus Balt Lenders van Roodgewoon. Zijn fractie stemde destijds als enige tegen de wijziging. De andere politieke partijen beaamden dat dit nooit de bedoeling is geweest.

Zij stemmen dan ook allemaal in met het voorstel van Lenders dat het college van B en W alles op alles moet zetten om de provincie en de initiatiefnemers op andere gedachten te

brengen en om te zien naar een geschiktere locatie. (*Dagblad van het Noorden, 3 september 2013*)

Dit fragment laat zien dat Balt Lenders van fractie Roodgewoon ingaat op het verwijt dat de gemeenteraad zelf de komst van de grote fabriek mogelijk gemaakt heeft (ook een verwijt van de provincie). Lenders ontkent dit niet, maar noemt een argument die het verwijt enigszins moet afzwakken: 'maar niemand kon toen voorzien dat er een plan zou komen voor zo'n grote vergister'. Opvallend is dat hij hiermee andere politieke partijen te hulp schiet. Zijn partij stemde als enige tegen de bestemmingsplanwijziging, de andere partijen stemden hiermee wel in. In plaats van de verantwoordelijkheid voor de bestemmingsplanwijziging te verschuiven naar de andere politieke partijen, schiet hij hen dus te hulp door het verwijt af te zwakken.

De andere politieke partijen stemmen in met een voorstel om de provincie op andere gedachten te brengen en om te zien naar een andere locatie. Door dit te doen, lijkt het erop dat zij de provincie zien als een partij die bij machte is om de komst van de biovergister ongedaan te maken. Dit terwijl de provincie juist aangeeft dat zij de komst van de biovergister in Foxhol niet tegen kan houden. Het schuiven met verantwoordelijkheden komt hier dus heel duidelijk naar voren.

De vergunning wordt uiteindelijk niet verleend door de provincie. De media spreekt van een 'dure procedurefout' van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. De gemeente verzuimde het verouderde bestemmingsplan van de 'postzegel' te vernieuwen, waarop de grootste biovergister van Europa pal tegen een woonwijk zou worden gebouwd. De Foxholsters konden ineens hun buurt die volgens het oude bestemmingsplan tot dan toe vogelvrij was, beschermen tegen geluids- en stankoverlast en de biofabriek tegenhouden.

Uit de berichtgeving blijkt dat de gemeente Hoogezand-Sappemeer geen volledige verantwoordelijkheid wil dragen voor de fout. Zij verwijzen opnieuw naar de provincie:

Ruimtelijk gezien was de keuze voor Foxhol zeer ongelukkig. Wat dreigt is zwartepieten tussen gemeente en provincie. Hoogezand-Sappemeer vindt dat de provincie die de hele tijd over de schouder meekeek en de vergunning moest verlenen, de verjaring van het oude bestemmingsplan had moeten opmerken. De provincie voelt zich echter absoluut niet verantwoordelijk voor de blunder. (*Dagblad van het Noorden, 28 september 2014*)

Dit fragment is afkomstig uit een opiniestuk. Er wordt al aangegeven dat 'zwartepieten' tussen gemeente en provincie dreigt. De gemeente Hoogezand-Sappemeer verwijt de provincie dat zij de verjaring op had moeten merken. De provincie vindt dit niet terecht en wil geen verantwoordelijkheid dragen voor de blunder. Dit indiceert dat zij de volledige verantwoordelijkheid van de blunder bij de gemeente neerlegt.

4. Hartlief en Stel (NPG Energy): 'We spannen ons maximaal in om de overlast te beperken, maar zijn niet als enige verantwoordelijk voor de zorgen van omwonenden'

Dan zijn er nog de initiatiefnemers van de biovergister, het Drentse duo Hartlief en Stel. Zij willen hun biogasinstallatie in Foxhol plaatsen, maar tevens een 'goede buur' zijn. Dat zij een 'goede buur' willen zijn, blijkt uit meerdere uitingen. Zo wordt aangegeven dat men begrip heeft voor de zorgen van omwonenden: 'we begrijpen zorgen voor stank- en geluidsoverlast'. Ook laten ze zien wat ze gaan doen om die zorgen weg te nemen: 'de hele installatie wordt overdekt en het ontsnappen van kwalijke luchtjes moet met allerlei filters worden voorkomen.' Ook praten ze één op één

met mensen en bieden aan om met ze op excursie te gaan. Samen met de provincie wordt gekeken of het nog veiliger kan.

Hartlief en Stel spannen zich dus in om de overlast te beperken. Het lijkt er echter op dat zij zich niet als enige verantwoordelijk voelen voor de zorgen van omwonenden. De verantwoordelijkheid hiervoor wordt ook richting de gemeente en eerdere bedrijven op het Avebe-terrein verschoven. Het volgende fragment illustreert dat heel duidelijk:

"Om het echt rendabel te maken moet een biogasinstallatie groter zijn. We willen innovatief investeren om er in de toekomst bij te kunnen zijn en zochten een plek om er een industriële installatie van te maken. In de gemeente Tynaarlo, waar wij wonen, lukte dat niet. Wij vroegen Hoogezand-Sappemeer. Die gemeente had plek voor ons op het Avebe-terrein Foxhol. Het bestemmingsplan maakt zware industrie daar mogelijk."

In Foxhol zijn de poppen aan het dansen door de plannen van de twee Drenten. Bewoners zijn bang voor stankoverlast, vrezen ontploffingsgevaar en denderende vrachtwagens door hun straten. "Maar mensen zijn niet tegen ons project", zegt Stel. "Sterker nog: mensen vinden ons project heel mooi, ze hebben alleen grote moeite met de locatie. Dat mensen angstig zijn kunnen wij ons wel voorstellen. Bedrijven die in het verleden op de Avebe-locatie waren gevestigd hebben daar veel overlast veroorzaakt, maar het bestemmingsplan staat dit toe." Hartlief: "Het terrein is ervoor aangewezen. We hebben met elkaar afgesproken dat zoiets op die plek kan. Dat woningen dicht op de locatie staan is historisch zo gegroeid."

In dit fragment lichten Hartlief en Stel hun keuze voor een biovergister in Foxhol toe. Eerst wordt ingegaan op de omvang van de biovergister. In Foxhol zou de grootste biovergister van Europa komen. Er is te zien dat Stel zich verantwoordt voor de keuze voor die grootte: 'om het echt rendabel te maken moet een biogasinstallatie groot te zijn'. Hiermee geeft hij dus aan dat, indien er voor een kleiner formaat zou zijn gekozen, de resultaten niet 'rendabel' zouden zijn en de biovergister dus niet nuttig. Hij vervolgt zijn verhaal door aan te geven dat NPG Energy 'innovatief' wil investeren 'om er in de toekomst bij te kunnen zijn'. Ook dit verantwoordt de keuze voor een industriële installatie van een dergelijke omvang. Zo'n installatie kan volgens Stel enkel in Foxhol worden geplaatst.

De verantwoordelijkheid voor die locatie verschuiven ze vervolgens deels richting de gemeente. Zo zegt Stel: "de gemeente had plek voor ons op het Avebe-terrein". Door dit te zeggen, maken zij de gemeente verantwoordelijk. Tevens wordt nog verwezen naar het bestemmingsplan: dat plan maakt zware industrie mogelijk. Het effect hiervan is niet alleen dat de gemeente hierdoor mede verantwoordelijk wordt gesteld, Stel geeft hiermee tevens aan dat volgens de regels is gehandeld: het bestemmingsplan staat een biovergister toe.

Vervolgens reageert Stel (in de tweede alinea) op de zorgen van de omwonenden. Hij verwerpt het verwijt dat de omwonenden tegen hun project en dus tegen de biovergister zouden zijn. Hij komt met een contrast: 'mensen vinden ons project heel mooi'. Deze uitspraak wordt versterkt door de extreme formulering: *heel*. Een bezwaar dat zij zouden hebben, is volgens Stel 'de locatie'. Het lijkt erop dat dit volgens hem het enige bezwaar is, aangezien hij over 'alleen' spreekt. Even daarvoor liet Stel al weten dat NPG –energy niet als enige verantwoordelijk is voor de locatie en dus niet als enige verantwoordelijkheid draagt voor dit bezwaar.

Daarna uit hij begrip voor de omwonenden. Hij kan zich voorstellen 'dat mensen angstig zijn'. Dit keer stelt hij niet de gemeente, maar bedrijven die eerder gevestigd waren op het Avebe-terrein daarvoor verantwoordelijk: zij hebben veel overlast veroorzaakt en zouden dus verantwoordelijk zijn voor 'dat mensen angstig zijn'. Door dit te noemen, stelt hij NPG-energy hiervoor niet aansprakelijk. Vervolgens wijst hij weer richting het bestemmingsplan: 'het bestemmingsplan staat dit toe'. Ook wordt daarna naar eerder gemaakte afspraken verwezen: 'we hebben met elkaar afgesproken dat zoiets op die plek kan'. Ook hiermee geeft Stel dus aan dat volgens de regels gehandeld is.

Bijlage 5

Betrouwbaarheidsanalysen

Hieronder vindt u de resultaten van de uitgevoerde betrouwbaarheidsanalyse per factor

Aspect 1 algemene acceptatie

Reliability Statistics			
Cronbach's Alpha	N of Items		
,792	4		
	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Ik ben blij dat er een biovergister staat aan het alte picardiekanaal.	6,088	,713	,569
Ik ben tegen een biovergister die actief is in mijn woonomgeving (recode)	4,643	,448	,954
Ik sta positief tegenover de biovergister aan het Alte Picardikanaal.	6,099	,732	,557

Aspect 2 gepercipieerde voordelen

Reliability Statistics			
Cronbach's Alpha	N of Items		
,792	4		
	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Volgens mij kan een biovergister helpen het milieu te besparen.	8,712	,811	,618
Volgens mij helpt een biovergister om Nederland minder afhankelijk te maken van geïmporteerde energie	9,403	,739	,663
De biovergister geeft mij een goed gevoel omdat het laat zien hoe de samenleving kan helpen om het klimaat te redden.	9,793	,808	,634
Ik denk dat de biovergister in mijn woonomgeving een positief effect heeft op de lokale omgeving.	15,870	,122	,919

Aspect 3 gepercipieerde nadelen (gehercodeerd)

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,792	4

	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Volgens mij schaadt de biovergister de kwaliteit van leven in mijn woonomgeving	20,884	,450	,810
De biovergister kost mij geld (bijvoorbeeld door waardedaling van mijn woning, minder klandizie) Recode	18,781	,684	,703
Ik denk dat de biovergister in mijn woonomgeving het natuurlijke landschap verpest	18,230	,540	,775
Ik denk dat de biovergister mensen er van weerhoudt om deze regio te bezoeken	16,609	,761	,655

Aspect 4 Vertrouwen

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,839	4

	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
de beheerder van de biovergister behandelt mij eerlijk.	19,481	,500	,863
De beheerder van de biovergister heeft genoeg ervaring en expertise om de geur onder controle te houden.	14,694	,727	,772
De beheerder van de biovergister heeft genoeg aandacht voor de zorgen van de omwonenden.	16,825	,766	,760
De beheerder van de biovergister weet goed hoe de installatie werkt.	15,568	,720	,774

Aspect 5 Informatie

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,845	6

	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
De gegeven informatie over de biovergister was realistisch over alle voor- en nadelen.	26,975	,677	,812
Ik denk dat de gegeven informatie over de biovergister objectief was.	26,630	,589	,827
De informatie over de biovergister was begrijpenlijk geformuleerd.	26,722	,448	,862
Ik denk dat de informatie over de biovergister die ik kreeg accuraat was.	24,899	,821	,784
Ik denk heb genoeg informatie over de biovergister ontvangen.	25,398	,751	,797
Ik ben op tijd geïnformeerd over de plannen voor de biovergister.	26,677	,554	,834

Aspect 6 Participatie

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,875	2

	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Ik ben tevreden over de manier waarop ik inspraak had tijdens de planningsfase.	,959	,779	.
De inspraakmomenten tijdens de planningsfasekwamen op het goede moment.	1,113	,779	.

Bijlage 6

Vragenlijst Coevorden, inclusief weergave van de gemiddelden

Hieronder vindt u de vragenlijst die we hebben afgenomen in Coevorden. De resultaten per vraag hebben we als gemiddelden in de tabel opgenomen.

		Helemaal mee oneens 1	Mee oneens 2	Beetje mee oneens 3	Beetje mee eens 4	Mee eens 5	Helemaal mee eens 6
1	Ik ben blij dat er een biovergister staat aan het Alte Picardiekanaal.	1,77					
2	Ik ben tegen een biovergister die actief is in mijn woonomgeving.				4,48		
3	Ik sta positief tegenover de biovergister aan het Alte Picardiekanaal.		1,84				
4	Volgens mij kan een biovergister helpen het milieu te besparen.			3,09			
5	Volgens mij helpt een biovergister om Nederland minder afhankelijk te maken van geïmporteerde energie.			3,05			
6	De biovergister geeft mij een goed gevoel omdat het laat zien hoe de samenleving kan helpen om het klimaat te redden.		2,48				
7	Ik denk dat de biovergister in mijn woonomgeving een positief effect heeft op de lokale omgeving.	1,73					
8	Volgens mij schaadt de biovergister de kwaliteit van leven in mijn woonomgeving.				4,66		

9	De biovergister kost mij geld (bijvoorbeeld door waardedaling van mijn woning, minder klandizie)	4,79
10	Ik denk dat de biovergister in mijn woonomgeving het natuurlijke landschap verpest.	3,69
11	Ik denk dat de biovergister mensen er van weerhoudt om deze regio te bezoeken.	3,75
12	De beheerder van de biovergister behandelt mij eerlijk.	3,14
13	De beheerder van de biovergister heeft genoeg ervaring en expertise om de geur onder controle te houden.	2,91
14	De beheerder van de biovergister heeft genoeg aandacht voor de zorgen van de omwonenden.	2,84
15	De beheerder van de biovergister weet goed hoe de installatie werkt.	2,91
16	De gegeven informatie over de biovergister was realistisch over alle voor- en nadelen.	2,22
17	Ik denk dat de gegeven informatie over de biovergister objectief was.	2,36

18	De informatie over de biovergister was begrijpelijk geformuleerd.	3,32
19	Ik denk dat de informatie over de biovergister die ik kreeg altijd accuraat was.	2,36
20	Ik heb genoeg informatie over de biovergister ontvangen.	2,26
21	Ik ben op tijd geïnformeerd over de plannen voor de biovergister.	2,11
22	Ik ben tevreden over de manier waarop ik inspraak had tijdens de planningsfase.	1,66
23	De inspraakmomenten tijdens de planningsfase kwamen op het goede moment.	1,66

De overige vragen die in de vragenlijst stonden, waren:

1. Wat is uw postcode en straatnaam?
Postcode:
Straatnaam:.....
2. Wat is uw geslacht?
☐ Man
☐ Vrouw
3. Wat is uw geboortjaar?
4. Wat is uw hoogst voltooide opleiding?
☐ Geen opleiding
☐ Lagere school / basisonderwijs
☐ Mavo / Lbo / Vmbo
☐ Havo / VWO /Atheneum / Gymnasium
☐ MBO
☐ HBO / bachelor
☐ WO / master

☐ Anders namelijk:

5. Wat is uw maandelijks bruto inkomen?

- ☐ Minder dan € 800 per maand
- ☐ € 800 - € 1.000 per maand
- ☐ € 1.000 - € 1.500 per maand
- ☐ € 1.500 - € 2.000 per maand
- ☐ € 2.000 - € 3.000 per maand
- ☐ € 3.000 - € 5.000 per maand
- ☐ € 5.000 - € 10.000 per maand
- ☐ € 10.000 per maand of meer

6. Bent u aanwezig geweest bij één van de voorlichtingsmomenten of inspraakmomenten over de biovergister?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

7. Heeft u op een actieve manier uw mening over de biovergister kenbaar gemaakt?

- ☐ Ja
- ☐ Nee (ga verder bij vraag 10)

8. Op welke manier heeft u dat gedaan?

.....

9. Woont u in een huur- of een koopwoning?

- ☐ Koop
- ☐ Huur

10. Wat is uw woonsituatie?

- ☐ Alleenstaand
- ☐ Samenwonend
- ☐ Samenwonend met kinderen

11. Kunt u aangeven hoe belangrijk onderstaande begrippen voor u zijn?

		Helemaal niet	Niet	Niet echt	Een beetje	Wel	Helemaal wel
1	Comfort	1	2	3	4	5	6
2	Milieu	1	2	3	4	5	6
3	Techniek	1	2	3	4	5	6
4	Geld	1	2	3	4	5	6
5	Onafhankelijkheid	1	2	3	4	5	6

Bijlage 7

Interviewschema omwonenden

Hieronder vindt u het interviewschema dat we gebruikt hebben in Coevorden.

Algemeen

- Wat is uw mening over de biovergister aan het Alte Picardiekanaal?

Bezwaren, angst en positieve aspecten

- Wat zijn uw bezwaren tegen de biovergister?
(aansturen op waar bewoners nu precies het meest 'bang' voor zijn)
- Wat zijn (mogelijk) positieve aspecten van de biovergister?

Eigenaar /exploitant

- Wat is uw mening over de eigenaar van de biovergister?
- Wat zou een eigenaar van een biovergister bij u in de wijk kunnen doen om meer vertrouwen te krijgen van u en de wijk?
- Er zijn initiatieven met biovergisters waarbij buurtbewoners meeprofiteren van de vergister, bijvoorbeeld door de warmte te gebruiken om een lokaal zwembad te verwarmen of een korting op de energiekosten. Wat zou u vinden van een dergelijk initiatief?
- Wat zou er voor u nodig zijn om een dergelijke mogelijkheid interessant te vinden?

Rol van de gemeente

- Wat vindt u van de manier waarop de gemeente zich heeft opgesteld rond de biovergister?
- Hoe zou de rol van de gemeente er volgens u uit moeten zien?

Informatie

- Op welke manier krijgt u informatie over de vergister?
(Aandacht voor informatie via andere bewoners en Dagblad van het Noorden)
- Wat vindt u van deze informatie?
(Acht u deze informatie betrouwbaar?)
- Op welke manier zou u het liefst op de hoogte worden gehouden over de biovergister?

Bijlage 8

Juridische procedures bij de vestiging van een vergistingsinstallatie

Juridische procedures bij de vestiging van een vergistingsinstallatie.

Voor de vestiging van een vergistingsinstallatie is een omgevingsvergunning van de overheid nodig. Bij het verlenen van zo'n vergunning moet de overheid een redelijke ruimtelijke afweging maken tussen de verschillende belangen en een gemotiveerde beslissing nemen.

De installatie moet passen binnen het gemeentelijke bestemmingsplan en de visie die de overheid heeft geformuleerd in bijvoorbeeld een provinciaal omgevingsplan en een gemeentelijk of provinciaal milieubeleidsplan. Er is verder wet- en regelgeving van belang zoals Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Ministeriele regeling omgevingsrecht, Besluit omgevingsrecht, Wet milieubeheer, Meststoffenwet, Besluit meststoffenwet, Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, Wet ruimtelijke ordening, Bouwverordening, Bouwbesluit, Richtlijn inzake industriële emissies, Besluit risico's zware ongevallen 1999, Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur, Algemene wet bestuursrecht, Crisis en herstelwet. Alle benodigde vergunningen worden in één keer behandeld en vergeven als zijnde de "omgevingsvergunning". Het hele vergunningsstelsel is ingewikkeld en tijdrovend.

Er is één bevoegd gezag dat zowel procedureel als inhoudelijk verantwoordelijk is bij het integraal besluit over een vergunning. In de regel is de gemeente het bevoegd gezag bij het verlenen van een vergunning. Dat geldt bijvoorbeeld voor kleinschalige agrarische vergisters die bij boerderijen gevestigd zijn. Grootschalige industriële vergisters vallen echter onder het bevoegd gezag van de provincie. Een industriële vergister is volgens de definitie van Groen Gas Nederland een vergister waarbij meer dan 4000 kubieke meter biogasopslag aanwezig is en waarbij het niet uitmaakt welke biomassastromen er gebruikt worden. Het gaat in het algemeen om restproducten en gecombineerde reststromen zonder toevoeging van mest. De vergister in Coevorden is een kleinschalige agrarische vergister die onder het bevoegd gezag van de gemeente valt. De vergister in Foxhol is een industriële vergister waarbij de provincie Groningen het bevoegd gezag is.

De komst van vergisters leidt vaak tot verzet en soms tot juridische procedures omdat omwonenden bang zijn voor overlast. Als een omwonende bezwaar maakt moet hij een zienswijze indienen. Het liefst onderbouwd met berekeningen van deskundigen. Uit onderzoek van A.P. Huisman over industriële vergisters blijkt dat in de afgelopen jaren in Nederland 13 relevante uitspraken zijn gedaan door rechtbanken en Raad van State over vergisters. De bezwaren hebben vooral betrekking op geur – en geluidsoverlast. Ook komt het aantal vervoerbewegingen aan de orde en worden er bezwaren geuit vanwege de kans op explosiegevaar, het uitbreken van besmettelijke dierziekten en de locatiekeuze van de vergister. De uitkomsten van juridische procedures laten zien dat de bezwaren worden afgewezen als het bevoegd gezag een goede, zorgvuldige afweging van alle betrokken belangen heeft gemaakt en dat er sprake is van een deugdelijke ruimtelijke ordening. Dit was in 12 van de 13 uitspraken het geval. Een belangrijke uitkomst is verder dat bezwaarmakers belanghebbende moeten zijn. Dat betekent dat ze dichtbij een vergistingsinstallatie moeten wonen en zelf overlast moeten ervaren. In de 'Handreiking bedrijven en milieuzonering' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, worden voor vergistingsinstallaties richtlijnen genoemd voor geluid en geur van 100 meter en voor stof van 50 meter.

De Rekencommissie van de gemeente Coevorden heeft in 2012 onderzoek gedaan naar de vergunningsverlening en handhaving bij de biovergistingsinstallatie aan het Alte Picardiekanaal te Coevorden. De aanleiding voor dit onderzoek waren de klachten rond deze vergister. De gemeente heeft voor de vergister in 2006 een milieu- en bouwvergunning verleend. Sinds 2008 is de vergister in bedrijf. De Rekencommissie constateerde in het rapport (p.6) dat de vergunningsprocedure grotendeels adequaat is verlopen en dat "de inhoud van de milieuvergunning met uitzondering van enkele details, op het moment van opstellen conform de toen gangbare voorschriften en richtlijnen voor biovergisters" was. "Belanghebbenden hebben geen gegronde zienswijzen en bezwaren tegen de beschikking kenbaar gemaakt."

Bij de vergister in Foxhol was het niet duidelijk of de vergister in het bestemmingsplan paste. Aanvankelijk gaf de provincie Groningen in 2012 aan dat dat wel het geval was. Maar na verzet van omwonenden en de gemeenteraad van Hoogezand-Sappemeer bleek de vergister niet te voldoen aan de geldende geluidsnormen en heeft de provincie in 2013 geen vergunning verleend. Er is dus geen vergister gekomen in Foxhol.

Leo Heijne, Kenniscentrum Energie